

**Modus Operandi
Woninginbraak:
Eindrapportage
Daderonderzoek**

Amsterdam, november 1991
Bureau Van Dijk, Van Someren en Partners
in opdracht van het Bureau Landelijk Coördinator
Voorkoming Misdrijven (Ministeries van Justitie
en Binnenlandse Zaken)
Agnes van Burik
Robert van Overbeeke
Paul van Someren
met medewerking van
Harm Jan Korthals Altes

Met dank aan

Bij de uitvoering van het onderzoek is een groot aantal mensen betrokken geweest. Zonder hun bijdrage had dit onderzoek niet uitgevoerd kunnen worden. We denken dan in het bijzonder aan degenen die de daderinterviews hebben uitgevoerd en aan de leden van de begeleidingscommissie.

Samenstelling begeleidingscommissie:

Jan Foppes	RBVM Noord-Holland-Noord
Wietse Peper	Gemeentepolitie Zaanstad
Fred Heugen	RBVM Limburg Noord
Gerrit van der Lustgraaf	RBVM Gooi- en Vechtstreek
Dick van Dalen	RBVM Gelderland-Zuid
Frans Kets	RBVM Friesland
Richard Telderman	RBVM Flevoland
Adri Voermans	Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven
Caroline den Dulk-Poortvliet	Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven
Ton Eijken	Directie Criminaliteitspreventie

Inhoud

	Pagina:
1 Inleiding	1
2 Verantwoording onderzoek	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Dataverzameling	5
2.3 Achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep	9
2.3.1 Persoonsgebonden kenmerken	9
2.3.2 Criminaliteitsgebonden kenmerken	17
2.4 Representativiteit	20
2.5 Samenvatting en conclusies	20
3 Modus Operandi	23
3.1 Inleiding	23
3.2 Voorbereiding	26
3.3 Keuze van het tijdstip van inbraak	29
3.4 Keuze plaats, buurt en pand	30
3.5 Keuze benaderde zijde, gevelopening, werkwijze	36
3.6 Heling	44
3.7 Daders en verslaving	47
3.8 Samenvatting en conclusies	50
4 Achtergronden van inbrekers	55
4.1 Inleiding	55
4.2 Verwikkeld raken	55
4.3 Verder verwikkeld raken	57
4.4 Pogingen om te stoppen	63
4.5 Samenvatting en conclusies	65
5 Daders over preventie	67
5.1 Inleiding	67
5.2 Daders over preventie	67
5.3 Samenvatting en conclusies	70
6 Preventieve aanbevelingen	72
6.1 Algemeen	72
6.2 Dadergerichte aanbevelingen	73
6.3 Inbraakgerichte aanbevelingen	74
Literatuur	79
Bijlage 1: Bruikbaarheid van kleinschalig daderonderzoek	1
Bijlage 2: Buitenlands daderonderzoek	5
Bijlage 3: Vergelijking geïnterviewde daders met alle gedetineerde daders van woninginbraak	13
Bijlage 4: Houding ten opzichte van inbreken en legaal werk	14

1 Inleiding

In 1987 startte het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (LBVM) een grootschalig onderzoeksproject naar het delict woninginbraak: het 'Modus Operandi-onderzoek'. Naast het LBVM werd de begeleiding en coördinatie van dit project verzorgd door de Directie Criminaliteitspreventie (DCP) en een extern onderzoeks- en adviesbureau (Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.).

Van het begin af aan was duidelijk dat dit project aan twee uitgangspunten moest voldoen:

- 1 De kennis over het delict woninginbraak moest flink verhoogd worden. Het betrof daarbij twee soorten kennis.
 - Kwantitatieve kennis over feitelijke zaken als tijd, plaats, woningtype, ingebroken zijde, werkwijze van de inbrekers, gereedschap, etc.. Als bronnen dienden hier politiegegevens (processen-verbaal eventueel aangevuld met rapporten van de technische recherche en/of observaties ter plekke van het inbraakpand).
 - Kwalitatieve kennis over het keuzeproces van woninginbrekers. Als bron werd hier gedacht aan daderinterviews waarbij een scala aan methoden werd voorgesteld: gestructureerde interviews, het door inbrekers laten becommentariëren van foto's, dia's of video's van buurten en panden, computer simulatie spelletjes, of het met de inbreker op stap gaan.
- 2 Belangrijker dan kennisverhoging was echter het **tweede uitgangspunt** dat via dit onderzoek **methoden en technieken** ontwikkeld moesten worden **waarmee politiefunctionarissen zelf onderzoek kunnen doen**. Een 'do it yourself kit' voor lokaal onderzoek naar woninginbraak moest het belangrijkste resultaat worden (een handleiding voor kwantitatief onderzoek en een voor dader-onderzoek). Om handleidingen te ontwikkelen die voor politiemensen ook echt bruikbaar zijn, werd besloten dat het geplande onderzoek het beste door politiemensen uitgevoerd kon worden. Het onderzoek werd daarmee dus ook - en vooral - een leerproces; een in de tijd uitgesmeerde cursus die de titel zou kunnen hebben 'hoe kan de politie onderzoek uitvoeren naar woninginbraak en woninginbrekers en met resultaten komen die voor preventie van het delict woninginbraak bruikbaar zijn'.

In het verlengde van deze uitgangspunten lag de gedachte dat de gegevens uit de diverse methoden van dataverzameling elkaar binnen dit project dienden aan te vullen om tot een zo compleet mogelijk beeld te komen.

Het onderzoeksproject kent verschillende onderdelen die in een tweetal fasen zijn onderverdeeld.

Fase 1

- In de eerste plaats heeft een uitgebreid **kwantitatief onderzoek van processen verbaal** plaatsgevonden.
- Er werd een **daderonderzoek** uitgevoerd, waarbij aangehouden woning-inbrekers werden geïnterviewd via de methode van zelfrapportage. In deze fase ging het om een pilot-onderzoek, waarbij 38 daders werden geïnterviewd.

Fase 2

- Er werd een (haalbaarheids) onderzoek uitgevoerd waarbij honderd panden waar recent was ingebroken werden geobserveerd en vergeleken met een pand ernaast waar niet was ingebroken (het zogenaamde **ter plekke onderzoek**).
- Later startte een onderzoeksdeel waarbij lokale gegevens over woning-inbraak werden gepresenteerd aan een (ten opzichte van de politie) externe doelgroep: de wereld van planners en bouwers (het zogenaamde **extern gaan**).
- Last but not least werd een **uitgebreider daderonderzoek** uitgevoerd.

In schema 1 zijn de publikaties, waarin over deze onderdelen wordt gerapporteerd, gerangschikt naar chronologische volgorde.

Schema 1: Publikaties uitgebracht in het kader van het MO-onderzoek*

Auteurs	Titel	Jaar	Inhoud
Korthals Altes, H.J. e.a.	Eindrapportage Modus Operandi-onderzoek Woning-inbraken. Deel A: Onderzoekresultaten	1989	PV-onderzoek kwantitatief onderzoek (analyse van 4000 pv's) en eerste daderonderzoek (zelfrapportage van 38 daders)
Korthals Altes, H.J. e.a.	Idem als boven Deel B: Handleiding	1989	
Korthals Altes, H.J. en P. van Soomeren	Samenvatting Modus Operandi-onderzoek Woninginbraken	1989	
Korthals Altes, H.J. en R. van Overbeeke	Rapportage Ter plekke gaan; Modus Operandi-onderzoek, 3e fase	1990 (interne publikatie)	Ter plekke onderzoek (observatie van 100 paren panden)
Burik, A. van e.a.	Modus Operandi Woninginbraak: Eindrapportage Daderonderzoek	1990 (interne publikatie)	Tweede daderonderzoek (zelfrapportage van 106 daders)
Korthals Altes, H.J. (in voorbereiding)	Bruikbaarheid M.O.-resultaten volgens externe deskundigen	1991	
Burik, A. van en R. van Overbeeke (in voorbereiding)	Handleiding onderzoek woninginbraak (herziene versie)	1992	
Bruinink, H. en H.J. Korthals Altes (in voorbereiding)	Externe presentatie van M.O.-gegevens	1992	Verslag van twee interviewrondes met externe doelgroepen

* = Naast het uitbrengen van de genoemde publikaties zijn nog meer activiteiten ondernomen. Zo werden bijvoorbeeld halverwege het project diverse Regionale Themadagen georganiseerd waarin de onderzoeksuitkomsten aan het politieveld gepresenteerd werden.

N.B.: Alle genoemde publikaties en produkten zijn verkrijgbaar bij het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven, Postbus 20301, 2500 EH 's-Gravenhage (tel.: 070-3706519).

Het daderonderzoek

De onderhavige rapportage moet beschouwd worden als de eindrapportage van het uitgebreide daderonderzoek. We zullen daarom in het kort de ontwikkeling van dit onderzoeksdeel schetsen.

Binnen het totale project 'Modus Operandi-onderzoek' is het daderonderzoek in feite het traagst op gang gekomen. Van alle kanten kwamen eerst heel veel vragen en bezwaren. Generaal gesproken zeiden de betrokken politiefunctionarissen eigenlijk maar één ding: we geloven niet echt in zo'n daderonderzoek. Vragen en bezwaren waren bijvoorbeeld:

- "Al die methoden om informatie van daders te krijgen (interviews, dia's/video, computer, met de dader op stap gaan) zijn veel te ingewikkeld of ze zijn onuitvoerbaar; je kunt bijvoorbeeld niet met een dader op stap gaan en uitgebreid het slachtofferpand met hem doorexerceren."

Gedeeltelijk bleek dit bezwaar terecht. Gedeeltelijk was het echter ook aantoonbaar onjuist: sommige van de voorgestelde methoden (met foto's/video) zijn in buitenlands onderzoek met goede resultaten toegepast. Hoe het ook zij, gezien het uitgangspunt dat het onderzoek door de politiemensen (die met dit bezwaar kwamen) uitgevoerd moest worden, werd tenslotte gekozen voor de gestructureerde vragenlijst als onderzoeksinstrument bij de daderinterviews. Zelfs één foto-experimentje bleek tenslotte niet haalbaar.

- "Zullen daders wel naar waarheid antwoorden?"

Toen eenmaal voorzichtig met de eerste daderinterviews begonnen was, smolt dit bezwaar snel weg. Net zoals bij interviews met vandalen (een specialisme waar met name VM-functionarissen al eerder ervaring mee opgedaan hadden), bleek dat ook inbrekers open en honderduit praten over hun 'vak' mits ze respectvol benaderd worden. De interviews dienen niet afgenomen te worden door rechercheurs die de zaak voor de inbreker nog slechter kunnen maken.

- Een enkeling wierp mogelijke morele/juridische consequenties op: "Stel dat de geïnterviewde dader opeens een onopgeloste moord opbiecht, wat moet ik dan doen?" Pragmatisch als politiemensen zijn werd dit bezwaar tenslotte weggewuifd door te stellen "dat zien we dan wel weer".

Er is in geen van de interviews een moord gemeld. Voor de zekerheid heeft ook niemand er naar gevraagd (één van de voordelen van een gestructureerde vragenlijst!).

Met de genoemde gestructureerde vragenlijst werden in 1987 en 1988 tenslotte 38 daders geïnterviewd. Tijdens dat proces gebeurt er iets opmerkelijks. De deelnemende politiemensen (interviewers) bleken steeds enthousiaster te worden. Doordat ze de dader aanspraken op zijn vakkennis, boorden ze opeens een onverwachts rijke informatiebron aan. De daders vertelden waar ze wel en waar ze niet op letten, hoe ze te werk gaan (een tip om een bepaald type alarminstallatie tijdelijk buiten werking te stellen bleek inderdaad te werken), wat ze wel en niet vrezen. Toen de eerste rapportage van het onderzoek publicitair goed aansloeg en bij een viertal regionale werkconferenties in het politieveld meer en breder enthousiasme bleek los te maken, werd in 1989 besloten een nieuwe serie daderinterviews te houden. De kring van interviewende politiemensen werd breder, het doel voor het aantal interviews hoger (meer dan honderd) en de vragenlijst werd bijgesteld en flink uitgebreid. Terwijl de eerste vragenlijst zich nog grotendeels beperkte tot de feitelijke modus operandi, werden nu modules toegevoegd over heling, motieven, pogingen om te stoppen met inbreken en het proces waardoor men betrokken is geraakt (involvement).

Inhoud en opzet eindrapportage: daderonderzoek

In deze rapportage wordt sterk de nadruk gelegd op het tweede daderonderzoek, omdat de gegevens van dit onderzoek uitgebreider zijn en omdat dit onderzoek ongeveer driemaal zoveel daders omvat als het eerste daderonder-

zoek. Het eerste daderonderzoek wordt in bijlage 1 kort en vergelijkenderwijs besproken.

In de rapportage wordt, waar mogelijk, een link gelegd met de resultaten van het PV-onderzoek¹. Hiermee wordt een koppeling gelegd tussen kwantitatieve gegevens (wat is er aan de hand) en kwalitatieve gegevens (hoe kan dit verklaard worden).

Het belangrijkste **doel van dit rapport** is om inzicht te verschaffen in het denkproces van daders van woninginbraak met het oog op ondersteuning en ontwikkeling van preventiebeleid.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de dataverzameling en van de achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep.

In **hoofdstuk 3** worden de resultaten weergegeven die betrekking hebben op de werkwijze voor, tijdens en na een woninginbraak. De presentatie van deze bevindingen geschiedt aan de hand van een theoretisch model.

In **hoofdstuk 4** worden de onderzoeksgegevens van het MO-daderonderzoek gepresenteerd, die betrekking hebben op de achtergronden van de geïnterviewde daders. Daarbij gaat het om het (steeds verder) verwikkeld raken in het inbreken en om de pogingen om ermee te stoppen.

Hoofdstuk 5 wordt nagegaan hoe de daders zelf denken over preventie.

In **hoofdstuk 6** tenslotte wordt op basis van de onderzoeksbevindingen een aantal dadergerichte en inbraakgerichte preventieve maatregelen gepresenteerd.

De rapportage bevat vier bijlagen.

In **bijlage 1** wordt het eerste daderonderzoek besproken waarbij wordt ingegaan op de vraag in hoeverre kleinschalig daderonderzoek bruikbaar is.

In **bijlage 2** wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten van eerder in het buitenland uitgevoerd onderzoek onder woninginbrekers waarbij van de zelf-rapportage methode gebruik is gemaakt. In dit rapport worden vergelijkingen gemaakt met de resultaten van Bennett & Wright (1984), Krainz (1988) en Rehm & Servay (1989).

In **bijlage 3** wordt nader ingegaan op de representativiteit van de onderzoeksgegevens en in **bijlage 4** worden enkele cijfermatige onderzoeksresultaten weergegeven.

N.B.: De vragenlijst die in het daderonderzoek is gebruikt, is te vinden in de 'Handleiding onderzoek woninginbraak' (herziene versie; zie schema 1). Van de onderhavige onderzoeksrapportage is een **samenvatting** gepubliceerd, getiteld 'Woninginbraak, motieven en werkwijzen vanuit daderperspectief'. Deze is verkrijgbaar bij de Directie Criminaliteitspreventie van het Ministerie van Justitie.

1 De onderzoeksdelen 'ter plekke gaan' en 'extern gaan' zijn niet geschikt als vergelijkingsmateriaal. Het 'ter plekke gaan-onderzoek' heeft sterk het karakter van een haalbaarheidsonderzoek. De onderzoeksresultaten zijn binnen de experimentele opzet van ondergeschikt belang gebleven. Over het onderzoek 'extern gaan' zal apart worden gerapporteerd.

2 Verantwoording onderzoek

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bestaat uit twee gedeeltes. In paragraaf 2.2 wordt een verantwoording gegeven van de wijze waarop de gegevens zijn verzameld. Daarbij wordt met name stilgestaan bij de gehanteerde onderzoeksmethode: de zelfrapportage.

In paragraaf 2.3 wordt de onderzoeksgroep beschreven op een aantal achtergrondkenmerken.

Een uitgebreide beschrijving van de dadergroep is van belang, omdat bij daderonderzoek altijd het probleem bestaat dat men niet weet in hoeverre de uitkomsten representatief zijn voor de totale 'beroepsgroep' woninginbrekers. Dit probleem is onoplosbaar, omdat men nooit een goed beeld zal krijgen van die totale groep. Daarmee verschilt daderonderzoek dus wezenlijk van bijvoorbeeld bevolkingsonderzoek. Door dit gegeven wordt het onderling vergelijken van diverse daderonderzoeken in feite een heikele zaak: als de onderzochte dadergroep in onderzoek A wezenlijk verschilt van die in onderzoek B (bijvoorbeeld oudere daders) mogen de uitkomsten van A en B eigenlijk niet met elkaar vergeleken of gecombineerd worden.

Door de onderzochte dadergroep op een aantal objectieve variabelen (leeftijd, etniciteit, aantal veroordelingen, etc.) te beschrijven, komt men enigszins aan dit probleem tegemoet. Men weet dan tenminste welke groep onderzocht is en in hoeverre deze groep verschilt of overeenkomt met de in andere onderzoeken ondervraagde inbrekers.

Een generalisatie naar alle **gepakte** inbrekers is in principe wel mogelijk **mits** de onderzochte inbrekers representatief zijn voor de totale groep gepakte inbrekers (in eenzelfde periode). In hoeverre dit daadwerkelijk valt na te gaan en wat de uitkomsten van de vergelijking tussen beide groepen zijn komt in het slot van paragraaf 2.3 aan de orde.

2.2 Dataverzameling

De plaats van afname van de interviews

Het onderzoek werd uitgevoerd in de periode maart 1990 en april 1991. In totaal werden 106 daders - verspreid over het gehele land - geïnterviewd.

De kandidaten voor een interview zijn in de eerste plaats gezocht onder verdachten van woninginbraak, die binnen kwamen op politiebureaus. Na afronding van de recherche-verhoren werden de verdachten benaderd door politiefunctionarissen, meestal van de afdeling Voorkoming Misdrijven (VM), met de vraag om medewerking aan een interview. In de meeste gevallen reageerde men daar positief op. Op basis van informatie van de interviewers (de VM functionarissen) krijgt men sterk de indruk dat de non-respons heel beperkt is gebleven. Over het algemeen werd gezegd dat 9 van de 10 mensen die benaderd werden voor een interview bereid waren om mee te doen.

Ook in gevangenissen en huizen van bewaring is een (beperkt) aantal interviews afgenomen. Dit kwam voort uit het feit dat het aantal interviews dat op het politiebureau kon worden afgenomen achterbleef bij de verwachtingen. Deze tweede manier bleek een zeer makkelijke weg: een interviewer kon met één

dag 'zitten' in een dergelijke inrichting rond de vijf interviews afnemen. In totaal werden 23 interviews op deze wijze uitgevoerd.

Het lijkt dus efficiënter om de interviews te houden onder daders binnen gevangenissen en huizen van bewaring.

Voor het onderhavige onderzoek is het de vraag in hoeverre beide groepen (gedetineerden en niet-gedetineerden) als één groep zijn te beschouwen. We zijn dan ook nagegaan in hoeverre de 23 daders, die in gevangenissen en huizen van bewaring werden geïnterviewd, op essentiële kenmerken (leeftijd, etniciteit, criminele voorgeschiedenis, inbraakervaringen) verschillen van de 83 daders, geïnterviewd op het politiebureau.

De verwachting is dat de gedetineerde daders meer inbraakervaring hebben dan niet-gedetineerde daders. Immers lang niet alle gepakte daders van woning-inbraak komen in een huis van bewaring terecht of belanden in de gevangenis.

De vergelijking tussen beide groepen laat het volgende zien.

- Er bestaat geen significant verschil tussen het aantal woninginbraken dat gedetineerde en niet-gedetineerde respondenten gepleegd hebben. Hetzelfde geldt voor het aantal veroordelingen van beide groepen.
- De vergelijking naar geboorteland levert evenmin significante verschillen op.
- De verschillen in leeftijd liggen op de grens van significantie ($X^2=10.77$ $p=0.056$). Bijna de helft van de niet-gedetineerden is jonger dan 25 jaar, terwijl de grootste groep gedetineerden tussen de 25 en 30 jaar is.

Het leeftijdsverschil tussen beide groepen wordt vermoedelijk voor een deel veroorzaakt door het feit dat daders die jonger zijn dan 18 jaar binnen het politiebureau wel te benaderen zijn. Als jongeren gedetineerd zijn, zijn ze echter merendeels te vinden in een jeugdgevangenis en daar zijn geen interviews afgenomen.

Omdat de verschillen qua leeftijd tussen de beide onderzoeksgroepen niet groot zijn (niet significant) en de groepen wel overeen komen wat betreft twee andere cruciale kenmerken (criminele carrière en etniciteit) zal de groep respondenten in de analyse en rapportage dan ook steeds als één groep beschouwd worden.

De spreiding van de interviews over de regio's

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van de verdeling naar regio's waar de interviews gehouden zijn.

Tabel 1: Aantal interviews per regio*

Regio	Aantal interviews
N. Holland Noord (3)/Zaandam (2)	18
Groningen (1)	15
Gelderland Zuid (2)	13
Flevoland (3)	10
Gelderland Oost (3)	9
Limburg Noord (5)	9
Gelderland Noord (2)	8
Friesland (1)	8
N. Holland Oost (1)	6
N. Brabant West (4)	4
Overijssel West (1)	2
N. Brabant Oost (1)	2
Z. Holland Midden (1)	1
Zeeland (1)	1
Totaal	106

*= Tussen () is het aantal interviewers per regio opgenomen (totaal 31).

Door de dataverzameling verspreid over het land te laten plaatsvinden, is gepoogd de onderzoeksgroep zo gevarieerd mogelijk te maken wat betreft geografische spreiding.

De vragenlijst

In het eerdere daderonderzoek (Korthals Altes, 1989) is gebruik gemaakt van een gestructureerde (= voorgecodeerde) vragenlijst. Dit werd - naast de redenen die in de inleiding al genoemd werden - ingegeven door het feit dat de interviews door veel verschillende mensen worden afgenomen, waarbij het volstrekt ondoenlijk is om alle interviewers een diepgaande onderzoeksinstructie te geven.

Omdat deze methode bleek te werken is in het onderhavige onderzoek ook weer voor een gestructureerde vragenlijst gekozen. Deze is echter belangrijk uitgebreid met een aantal blokken waarin wordt ingegaan op het verwickeld raken in het delict, de rol van drugs- en gokverslaving en de pogingen om met het delict te stoppen. Deze toegevoegde blokken zijn getest met behulp van proefinterviews en vervolgens op basis van die ervaringen verbeterd.

Het vragenblok uit het eerder daderonderzoek (de modus operandi-vragen), heeft in verbeterde en uitgebreide vorm, ook weer meegelopen.

Voor het gebruik van de uitgebreide vragenlijst kregen de interviewende politiemensen een korte praktische instructie. Deze bestond òf uit het eerst meelopen met een al ingewijde collega, òf uit een mondelinge toelichting eventueel gecombineerd met een video-opname waarop een echt interview (uit de eerste serie) te zien was.

Zelfrapportage

Het onderzoek is gebaseerd op gegevens die door rapportage van daders zelf zijn verkregen.

Omdat de methode van zelfrapportage nog betrekkelijk weinig wordt toegepast, staan we wat uitgebreider stil bij de voor- en nadelen ervan.

Doeleinden van de self-report of zelfrapportage-methode zijn (Bruinsma, 1984):

- construeren van een maat voor delinquentie die op dezelfde aannames is gebaseerd als officiële statistieken, maar dan zonder tekortkomingen van die officiële cijfers;
- toetsen van theorieën van crimineel gedrag;
- beschrijven en meten van de aard van crimineel gedrag en van de verdeling van dit gedrag over de bevolkingsgroepen;
- evaluatie van de effectiviteit van beleidsmaatregelen.

Dit rapport kent met name de doelstellingen die op de tweede, derde en vierde plaats worden genoemd.

Voordelen van deze methode zijn dat de informatiebron direct benaderd wordt, dat de onderzoeker niet afhankelijk is van wat anderen (bijvoorbeeld officiële instanties) registreren, maar zelf kan sturen in de informatie die verzameld wordt. Bovendien geldt als voordeel dat de vertekening die officiële cijfers kennen (met name dark number)² bij zelfrapportage niet optreedt.

Bij de methode van zelfrapportage worden als nadelen veelal bezwaren genoemd die met betrouwbaarheid en de validiteit te maken hebben: selectief vergeten, liegen, overdrijven, selectief antwoorden en dergelijke. Bruinsma (1984) merkt hierover op dat deze bezwaren bij survey-onderzoek even goed te maken zijn. Blijkens een literatuuronderzoek van Angenent (1984) komt 'vergeten' alleen voor bij heel lichte delicten (fietsendiefstal, zakkenrollerij, belediging) en selectief antwoorden bij de zwaardere delicten (misdrijven tegen het leven). Bij het hier gepresenteerde onderzoek naar woninginbraak zullen deze verschijnselen zich dus waarschijnlijk slechts in beperkte mate voordoen. Met betrekking tot de betrouwbaarheid (mate waarin een instrument vrij is van fluctuaties door toevalsfactoren) blijken de resultaten meestal goed te zijn³; de validiteit (vergelijking met een instrument waarvan bekend is dat het vrij is van meetfouten) kan tot nu toe nog niet onderzocht worden omdat er als vergelijkingsmateriaal alleen niet-valide officiële statistieken zijn.

Een ander kritiekpunt betreft het feit dat de zelfrapportage-methode tot nu toe voornamelijk bij jongeren is toegepast en nu bij volwassenen wordt gebruikt. Dat self-reports voornamelijk bij jongeren zijn toegepast wil niet op voorhand zeggen dat deze methode niet bij andere bevolkingsgroepen gebruikt kan worden. Wel zou men kunnen verwachten dat deze methode minder medewerking oplevert van mensen die argwanend staan tegenover politie en justitie (Angenent (1984) stuitte bijvoorbeeld op dit verschijnsel) en van mensen die menen dat hun belangen geschaad kunnen worden door bekendmaking van hun gegevens. Deze bezwaren zijn in het onderhavige onderzoek zoveel mogelijk ondervangen.

- Deelname aan het zelfrapportage-onderzoek vond plaats op basis van vrijwilligheid. Degenen die reserves hebben ten aanzien van het gebruik van de gegevens hebben zo de mogelijkheid om medewerking te weigeren.
- De interviews werden altijd pas afgenomen als de politieverhoren volledig waren afgerond.
- De interviews werden afgenomen door min of meer neutrale politiemensen (VM functionarissen).
- De vragen over woninginbraak hadden alleen betrekking op modus operandi in het algemeen. Er werden geen vragen gesteld over concrete woninginbraken.

2 Onder dark number wordt verstaan de delictgegevens (aard en aantal) die verborgen blijven omdat geen aangifte bij politie is gedaan. Deze gegevens worden dus niet geregistreerd.

3 Met de test-bertest en split-half technieken wordt veelal een alpha van 0.80 bereikt, ook de consistentie in de tijd is goed.

Voorts wordt de representativiteit van de criminele gedragingen soms in twijfel getrokken. Wat dit aangaat wordt er in het zelfrapportage-onderzoek gewoonlijk naar een beperkt aantal vormen van crimineel gedrag gevraagd (in dit onderzoek bijvoorbeeld inbraak in woningen). Hiermee is de methode zelfrapportage niet ongeschikt verklaard, maar zijn de resultaten uitsluitend te generaliseren voor die beperkte vormen van crimineel gedrag die onderzocht zijn. Voor dataverzameling van criminaliteitsgegevens zijn ook andere methoden dan officiële registraties beschikbaar, met name slachtofferenquêtes en interviews met sleutelpersonen. Slachtofferenquêtes kennen globaal dezelfde voor- en nadelen als zelfrapportages. Interviews met sleutelpersonen zijn zeker niet betrouwbaarder dan zelfrapportages, omdat gedrag indirect gemeten wordt en er kans op vertekening door onder meer vooroordelen of opvallende incidenten bestaat.

Een en ander betekent dat zelfrapportage naast andere methoden beschouwd kan worden als een volwaardige methode om criminaliteitsgegevens te verzamelen.

2.3 Achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep

In deze paragraaf worden twee soorten kenmerken beschreven, te weten persoonsgebonden kenmerken (sexe, leeftijd, etniciteit, inkomen, leefsituatie, opleiding en arbeidssituatie) en criminaliteitsgebonden kenmerken (inbraakervaring, ervaring met andere strafbare feiten en aantal veroordelingen).

2.3.1 Persoonsgebonden kenmerken

Sexe

Alle respondenten zijn van het mannelijk geslacht.

Leeftijd

De verdeling naar leeftijd is weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Leeftijd

	Aantal respondenten (n=106)	
	abs.	%
15-17 jaar	16	15
18-20 jaar	18	17
21-30 jaar	58	55
31-40 jaar	12	11
41-45 jaar	2	2
Totaal	106	100

De jongste respondenten (n=3) zijn 15 jaar, de oudste is 45 jaar. Meer dan de helft van de respondenten bevindt zich in de leeftijdsklasse 21 tot en met 30 jaar. Eenderde is jonger dan 21 jaar. Er is vrijwel geen respondent ouder dan 40 jaar.

Etnische afkomst

Etniciteit is met een viertal vragen geoperationaliseerd.

Er is gevraagd:

- in welk land men is geboren;
- welke nationaliteit men bezit;

Indien men niet in Nederland is geboren en/of niet de Nederlandse nationaliteit heeft, werd gevraagd:

- of men zich Nederlander voelt;
- met welke bevolkingsgroep men het meest omgaat in de vrije tijd.

Voor 90 respondenten (85%) is het geboorteland Nederland. De overige 16 respondenten zijn geboren in Suriname (n=6), Marokko (n=4), de Antillen (n=1) en Spanje (n=1). Er is een restgroep van 4 respondenten die in geen van de aangegeven landen is geboren.

Bijna iedereen (96%) heeft de Nederlandse nationaliteit, 4 respondenten (4%) hebben de Marokkaanse nationaliteit.

Als indicator voor integratie van de geïnterviewde 'allochtonen'⁴ in de Nederlandse samenleving is nagegaan of zij zich Nederlander voelen en met welke bevolkingsgroep zij in de vrije tijd voornamelijk omgaan.

- Van de groep allochtonen (n=17) voelt tweederde (n=11) zich Nederlander, 4 respondenten niet en twee respondenten geven een ander antwoord ('buiten voel ik me Nederlander, binnen niet').
- Vier van de vijftien respondenten die deze vraag beantwoord hebben, gaan meestal met Nederlanders om (27%), de overigen gaan meestal met andere - doch niet altijd de eigen - bevolkingsgroepen om.

Wat betreft de integratie van allochtone ouders in de Nederlandse samenleving kunnen we dus concluderen dat de meerderheid van de allochtonen zich wel Nederlander voelt maar meestal met 'niet-Nederlanders' omgaat.

Woonplaats

De verdeling naar woonplaats van de ouders is weergegeven in tabel 3.

Tabel 3: Woonplaats van de ouders (gerangschikt naar inwonersklasse)

	abs.	%
> 250.000 inwoners	9	9
100 - 250.000	40	37
50 - 100.000	29	27
30 - 50.000	14	13
10 - 30.000	6	6
< 10.000	1	1
onbekend	7	7
Totaal	106	100

⁴ Onder allochtonen wordt in dit verband verstaan: respondenten die niet in Nederland zijn geboren en/of niet de Nederlandse nationaliteit hebben.

Bijna de helft van de respondenten (46%) is afkomstig uit plaatsen met meer dan 100.000 inwoners. Doch slechts negen daders komen uit één van de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag). Slechts enkelen (7%) zijn woonachtig in kleinere plaatsen (minder dan 30.000 inwoners).

Inkomen

Wat de inkomenssituatie betreft is gevraagd naar het netto (legale) inkomen, naar eventuele uitkeringen of toelagen en naar schulden. Het netto inkomen dat op legale wijze wordt verkregen, ligt voor de helft van de respondenten onder de f 1.000,- per maand.

Tabel 4: Netto inkomen per maand

	Aantal respondenten (n = 68)*	
	abs.	%
Geen inkomen ⁵	3	4
Minder dan 1000	31	46
f 1001-1500	22	32
f 1501-2000	6	9
f 2001-3000	5	7
Meer dan f 3000	1	2
Totaal	68	100

* Respondenten jonger dan 18 jaar en de groep gedetineerden zijn buiten beschouwing gelaten. Deze laatste groep kan een vertekening geven van het inkomensplaatje omdat gedetineerden vaak geen inkomen hebben.

Uit tabel 4 blijkt dat de helft van de daders een inkomen heeft van minder dan f 1.000,- per maand.

De verdeling naar uitkering ziet er als volgt uit.

⁵ Ter vergelijking: 25% van de Nederlandse bevolking woont in Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, 11% woont in Gemeenten met minder dan 10.000 inwoners.

Tabel 5: Uitkering of toelage als inkomstenbron

	Aantal respondenten (n = 68)*	
	abs.	%
Geen uitkering of toelage	18	27
RWW	37	55
Bijstand	3	4
Studiebeurs	1	1
WAO/AAW	2	3
Ziektewet	2	3
Overig	5	7
Totaal	68	100

* Ook hier zijn de respondenten jonger dan 18 jaar en de gedetineerden buiten beschouwing gelaten.

Drievierde van de respondenten (73%) krijgt een uitkering of toelage, meestal gaat het om een RWW-uitkering (55%). De overige uitkeringen waaronder de bijstandsuitkering komen weinig voor.

Schulden⁶

Bijna de helft van de respondenten (48%) heeft geen schulden. Een kwart van de onderzoeksgroep (24%) heeft een schuld die minder dan f 2.000,- bedraagt. De overigen (26%) hebben schulden die kunnen oplopen tot boven f 10.000,-. Een op de tien respondenten heeft een schuldenlast van meer dan f 10.000,-, een respondent heeft maar liefst f 130.000,- schuld.

Alcohol, drugs en gokken

We volstaan hier met enkele summiere gegevens. In de hoofdstukken 3 en 5 van de onderzoeksrapportage wordt uitgebreid stilgestaan bij verslavingen. De relatie tussen verslaving en modus operandi wordt in paragraaf 3.7 aan de orde gesteld. De relatie tussen verslavingen en de kosten die deze met zich meebrengen, komt in paragraaf 5.4 aan de orde.

Alcohol

Aan alcohol wordt door 18% van de respondenten gemiddeld f 100,- per week of meer uitgegeven. De overigen geven per week minder uit aan alcohol.

Drugs

Het druggebruik van de onderzoeksgroep is weergegeven in tabel 6.

6 Het betreft hier geen hypotheek.

Tabel 6: Druggebruik

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs.	%
Geen drugs	43	41
Alleen softdrugs	15	14
Harddrugs	32	30
Polydruggebruik	9	9
Medicijnen	2	2
Anders	3	3
Onbekend	2	2
Totaal	106	100

Het belangrijkste gegeven uit tabel 6 is het feit dat circa 40% harddrugs gebruikt (harddrugs en polydruggebruik).

Gokken

Bijna een kwart van de respondenten (23%) geeft minstens f100,- per week uit aan gokken. Een op de tien respondenten heeft de laatste tijd zelfs meer dan f500,- per week vergokt.

Leefvorm

Er is geïnventariseerd hoe de leefsituatie van de respondenten is.

Tabel 7: Leefvorm

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs.	%
Bij ouders inwonend	29	28
Alleenwonend	28	26
Samenwonend met partner	27	26
Geen vaste woon- of verblijfplaats	11	10
Samenwonend met ander (geen partner)	7	7
Tehuis	1	1
Anders	3	3
Totaal	106	100

Tabel 7 laat het volgende zien.

- Meer dan een kwart van de respondenten (28%) woont (nog) thuis. Eenderde van deze groep is ouder dan 21 jaar.
- Slechts een kwart van de geïnterviewden (26%) woont samen met een partner.
- Eveneens een kwart (26%) woont alleen. Deze respondenten zijn meestal (85%) ouder dan 21 jaar.
- Een op de 10 respondenten heeft geen vaste woon- of verblijfplaats.

Opleiding

De hoogst voltooide opleidingen die de respondenten gevolgd hebben, zijn geïnventariseerd.

Tabel 8: Hoogst voltooide opleiding

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs.	%
Geen (basis)onderwijs voltooid	5	5
Basisonderwijs	65	61
Vwo/havo/mavo	10	9
Lager beroepsonderwijs	17	16
Middelbaar beroepsonderwijs	4	4
Hoger beroepsonderwijs	2	2
Wetenschappelijk onderwijs	-	-
Anders	3	3
Totaal	106	100

Zes op de tien respondenten (61%) hebben alleen lagere school doorlopen, 5% heeft zelfs het basisonderwijs niet volledig doorlopen.

Eenderde van de respondenten heeft minimaal een LBO-diploma gehaald.

Het beeld dat geschetst wordt in tabel 8 is in werkelijkheid iets gunstiger omdat er ook respondenten zijn (n = 11) die op dit moment nog op school zitten (en bijvoorbeeld tot nog toe alleen basisonderwijs voltooid hebben).

Werkervaring

In tabel 9 is weergegeven hoe het is gesteld met de werkervaring van de daders. Om een zo zuiver mogelijk beeld te krijgen zijn de respondenten die nog op school zitten (n = 11) in deze tabel buiten beschouwing gelaten.

Tabel 9: Werkervaring

	Aantal respondenten (n = 51)*	
	abs.	%
Minder dan 4 maanden	6	11
4-12 maanden	12	24
1-2 jaar	10	20
2-5 jaar	10	20
Meer dan 5 jaar	13	25
Totaal	51	100

* Deze vraag werd door een groot aantal respondenten (n = 44) niet beantwoord. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de lay-out van de interviewlijst die op dit punt onduidelijk was.

Eenderde (35%) heeft in totaal minder dan één jaar gewerkt. Doch er is ook een groep (25%) die meer dan 5 jaar werkervaring heeft.

Degenen die meer dan vijf jaar werkervaring hebben, zijn vooral te vinden in de horeca, de metaal en de categorie 'anders'.

Er is gecontroleerd of de respondenten bijbaantjes ook meegeteld hebben als werkervaring. Dit is gedaan door de leeftijd van degene die 5 jaar of meer gewerkt hebben in aanmerking te nemen. Als er mensen van 18 jaar of jonger bij zitten, gaat het vrijwel zeker om bijbaantjes. Er bleek niemand van 18 jaar of jonger een werkervaring van 5 jaar of meer te hebben. Dit duidt erop dat het om volwaardige werkervaring gaat en bijbaantjes dus niet zijn meegeteld.

Werkloosheid⁷

Het werkloosheidcijfer van de onderzoeksgroep ligt op 77%. Bijna een kwart van de respondenten (23%) heeft dus werk of heeft tot aan de laatste aanhouding betaald werk verricht.

De verdeling van het aantal maanden/jaren dat men werkloos is, ziet er als volgt uit:

- 0-6 maanden werkloos (23%);
- 6-12 maanden werkloos (10%);
- 1-2 jaar werkloos (10%);
- meer dan 2 jaar werkloos (34%).

Er zijn dus twee groepen te onderscheiden: een groep die tot aan de aanhouding betaald werk verrichtte of maximaal een half jaar zonder werk zat (46%) en een groep die al meer dan 2 jaar werkloos is (34%).

Arbeidsverleden⁸

Het arbeidsverleden van de respondenten wordt in tabel 10 weergegeven en vergeleken met het mannelijk deel van de Nederlandse beroepsbevolking. Per respondent konden meerdere antwoorden gegeven worden, zodat het totaal op meer dan 100% uitkomt.

⁷ Respondenten die nog op school zitten, zijn buiten beschouwing gelaten.

⁸ Respondenten die nog op school zitten, zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 10: Arbeidsverleden (in procenten)

	Aantal respondenten (n = 95)		Nederlandse beroepsbevolking ⁹
	abs.	%	%
Geen werk	4	4	-
Bouwvak	35	37	5
Horeca	21	22	2
Metaal	20	21	7
Landbouw ¹⁰	7	7	6
Textiel	5	5	onbekend
Kantoorwerk	4	4	12
Handel	4	4	10
Vervoer	4	4	4
Sociale sector	4	4	onbekend
Verpleging	2	2	3
Onderwijs	1	1	5
Anders	42	44	46
Totaal (meerdere antw. per respondent)	153	159	

De grootste groepen respondenten hebben gewerkt in de bouwvak (37%), horeca (21%) en metaal (20%). Het grote aantal respondenten bij de categorie 'anders' (44%) heeft onder meer gewerkt in een fabriek, in de elektrotechniek, bij een schoonmaakbedrijf, in een fotolaboratorium, bij de gemeentereiniging, op de grote vaart, als glazenwasser, automonteur of plaatwerker. Verder is er iemand stoffeerder geweest, ontwerper, en iemand heeft kermissen helpen opbouwen.

Ter vergelijking is in de derde kolom de landelijke verdeling van de beroepsbevolking gezet. Wat dan opvalt is dat in de steekproef de beroepen bouwvak, horeca en metaal het sterkst vertegenwoordigd zijn terwijl de mannelijke Nederlandse beroepsbevolking het meest werkzaam is in de handel of op kantoor.

Lidmaatschap van verenigingen

Het hebben van werk kan beschouwd worden als een binding met het niet-criminele deel - c.q. het anders criminele deel - van de samenleving.

Lidmaatschap van verenigingen vormt ook een factor die bindend werkt ten opzichte van de samenleving.

Op het moment dat de enquête werd afgenomen, was driekwart van deaders (72%) geen lid van een vereniging en één kwart (28%) wel. Bij degenen die lid zijn, gaat het meestal om sportverenigingen (vechtsport: 10%, voetbal: 9%, schietsport: 1%, andere sport: 3%). Bij 5% gaat het om andersoortige verenigingen. Dit betekent dat driekwart van de geïnterviewden op het terrein van het verenigingsleven geen binding heeft met de samenleving.

⁹ Bron: CBS 1991; gegevens van 1989. Om redenen van vergelijkbaarheid is alleen de mannelijke beroepsbevolking bij de berekening betrokken. Men dient zich bij de vergelijking wel te realiseren dat de CBS-gegevens betrekking hebben op de verdeling van sectoren waarin de mannelijke beroepsbevolking werkzaam was in 1989. De verdeling van het arbeidsverleden van de onderzoeksgroep heeft daarentegen betrekking op alle sectoren waarin men ooit werkzaam is geweest. Voor een globale vergelijking vormt dit verschil echter geen bezwaar.

¹⁰ NB: bij CBS omvat dit ook de visserij, bij de steekproef niet.

2.3.2 Criminaliteitsgebonden kenmerken

Wat de criminaliteitsgebonden kenmerken betreft, is er gevraagd naar het inbraakverleden van de respondenten, welke andere strafbare feiten zij gepleegd hebben (voor de eerste woninginbraak) en hoe vaak zij veroordeeld zijn.

Inbraakverleden

Aan degenen die zich hun eerste inbraak kunnen herinneren (94%), is gevraagd hoe lang geleden deze heeft plaatsgevonden.

- Driekwart van de respondenten (78%) is meer dan twee jaar geleden begonnen met inbreken.
- 6% pleegde zijn eerste inbraak minder dan een half jaar geleden.
- de overigen (15%) zijn tussen een half jaar en twee jaar geleden begonnen met inbreken.

Aantal gepleegde woninginbraken

Tevens is gevraagd naar het aantal (woning)inbraken dat men gepleegd heeft. Het aantal inbraken varieert tussen 1 en 2000.

- 15% brak minder dan 10 keer in;
- eenderde (33%) pleegde tussen 10 en 50 inbraken;
- De helft van de respondenten (53%) pleegde meer dan 50 inbraken. Bijna eenderde (31%) pleegde er meer dan 100.
- Van 5 respondenten is het aantal gepleegde woninginbraken niet bekend.

Het gemiddeld aantal inbraken per geïnterviewde dader ligt op 187. Omdat een gemiddelde sterk beïnvloed wordt door zogenaamde extreme scores, hebben we de extreme scores weggelaten (concreet: daders met minder dan 10 inbraken en meer dan 500 inbraken). Dan nog ligt het gemiddelde zeer hoog: namelijk op 133 inbraken.

Alle geïnterviewden hebben (naar eigen zeggen) met elkaar in totaal 18.887 inbraken gepleegd.

Het aantal gepleegde woninginbraken per leeftijdsgroep is in tabel 11 weergegeven.

Tabel 11: Aantal gepleegde woninginbraken per leeftijdsgroep (absolute aantallen; tussen haakjes staan de percentages vermeld)

Aantal woning-inbraken	<18jr.	18-20jr.	21-30jr.	31-40jr.	>40jr.	Totaal
Minder dan 10	4 (25)	2 (11)	7 (13)	2 (17)	-	15 (15)
11-50	8 (51)	4 (23)	18 (34)	3 (25)	-	33 (33)
51-100	2 (13)	3 (17)	15 (28)	2 (17)	-	22 (22)
101-500	1 (6)	7 (39)	11 (21)	4 (33)	1 (50)	24 (24)
Meer dan 500	1 (6)	2 (11)	2 (4)	1 (8)	1 (50)	7 (7)
Totaal	16 (16)	18 (18)	53 (53)	12 (12)	2 (2)	101 (100)

De respondenten boven de veertig jaar (twee personen) hebben beiden meer dan honderd woninginbraken gepleegd. Opvallend is dat bij de groep 18-20 jarigen bijna 40% tussen 100 en 500 inbraken op zijn naam heeft staan.

De groep die onder de 18 jaar is, heeft overwegend minder dan 50 inbraken gepleegd.

Er is dus bij toenemende leeftijd wel een stijgende tendens in het aantal inbraken waar te nemen, maar de groep 18-20 jarigen springt er uit met een zwaartepunt dat overeenkomt met dat van de groep 31-40 jarigen, namelijk tussen 100 en 500 inbraken.

Eerdere strafbare feiten

Vóór de eerste woninginbraak heeft 78% van de respondenten (n = 85) naar eigen zeggen andere strafbare feiten begaan.

Tabel 12: Strafbare feiten voor de eerste woninginbraak

	Aantal respondenten (n = 85)	
	abs.	%
Winkeldiefstal	43	51
Fietsdiefstal	39	46
Inbraak in auto's	16	19
Vandalisme ¹¹	15	18
Inbraak in kantine of sportcomplexen	12	14
Inbraak in box/schuur	10	12
Inbraak in scholen	10	12
Inbraak in bedrijven	8	9
Zakkenrollerij	2	2
Tasjesroof	2	2
Anders	20	24
Totaal (meerdere antwoorden per respondent)	177	209

Het merendeel van deze strafbare feiten betreft winkeldiefstal, fietsdiefstal of inbraken in andere objecten. Bijna een kwart heeft een antwoord in de categorie 'anders' gegeven. Het blijkt hier om autodiefstal, automatenkraak, beroving, straatroof, brandstichting en joyriding te gaan.

Wanneer het aantal soorten strafbare feiten door het aantal respondenten wordt gedeeld, heeft iedere respondent gemiddeld twee soorten strafbare feiten begaan voor de eerste woninginbraak. Gezien de grote aantallen daders die zich hebben beziggehouden met fiets- en winkeldiefstal, kan gesteld worden dat er steun is voor de hypothese (Cornish en Clarke, 1986) dat er een 'criminele carrière' bestaat die begint met vermogensdelicten die lichter zijn dan woninginbraak.

Anderzijds heeft 22% geen eerdere strafbare feiten begaan¹². Zij zijn kennelijk meteen met inbraak begonnen. Voor deze groep gaat de hypothese van de criminele carrière dus niet op.

¹¹ De percentages liggen voor vandalisme waarschijnlijk veel hoger. Bij het vragen naar eerdere strafbare feiten denkt men vermoedelijk niet aan vandalisme, omdat het niet expliciet als strafbaar feit wordt ervaren, of omdat de factor 'vergeetachtigheid' een rol speelt (zie paragraaf 2.2).

¹² Dit percentage ligt in werkelijkheid vermoedelijk lager omdat de daders lichte vergrijpen vergeten kunnen zijn (zie paragraaf 2.2).

Veroordelingen

Er is gevraagd naar het aantal eerdere veroordelingen en de delicten waarvoor de geïnterviewden eerder veroordeeld werden.

Tabel 13: Aantal veroordelingen

	Aantal respondenten (n = 105)	
	abs.	%
Geen veroordelingen	12	11
Eén veroordeling	15	14
Twee veroordelingen	18	17
Drie veroordelingen	15	14
Vier veroordelingen	10	10
Vijf veroordelingen	7	7
Meer dan vijf veroordelingen	28	27
Totaal	105	100

Het aantal veroordelingen is sterk gespreid over de onderzoeksgroep. In totaal werd 89% al eens veroordeeld, 27% zelfs meer dan vijf keer. Het gemiddelde aantal veroordelingen ligt op 3,2.

Tabel 14: Delicten waarvoor veroordeeld

	Aantal respondenten (n = 92)*	
	abs.	%
Inbraak in woning/box/schuur	74	80
Inbraak in bedrijf/winkel	38	41
Inbraak in auto	29	32
Inbraak in kantine/sportcomplex	25	27
Inbraak in school	18	20
Fietsdiefstal	18	20
Vandalisme	12	13
Zakkenrollerij	3	3
Anders	35	38
Totaal (meerdere antwoorden per respondent)	252	274

* Van de 106 respondenten werden er 12 nooit veroordeeld, van 2 respondenten zijn de gegevens over wel/niet eerder veroordeeld danwel de delicten waarvoor veroordeeld, niet bekend. Dit brengt het totaal aantal respondenten in tabel 10 op 92.

Het totaal aantal delicten waarvoor men werd veroordeeld ligt op 252. Gemiddeld werden de veroordeelde respondenten voor 2,7 strafbare feiten veroordeeld.

Tachtig procent van deze respondenten is weleens veroordeeld voor inbraak in een woning, box of schuur en 41% voor inbraak in een bedrijf of winkel.

Een aanzienlijke groep (38%) is voor andere dan de genoemde delicten veroordeeld; het betreft hier geweldpleging, mishandeling, poging tot doodslag, drugs-handel, wapenbezit en tasjesroof. Het gros van de veroordelingen had dus betrekking op inbraak, diefstal en geweldsdelicten.

2.4 Representativiteit

Zoals gezegd is het niet toegestaan om op basis van uitkomsten van een dader-onderzoek uitspraken te doen over de totale groep inbrekers. Een generalisatie naar alle **gepakte** inbrekers is wel toegestaan **mits** de onderzochte inbrekers representatief zijn voor de totale groep gepakte daders¹³. Op voorhand kan echter reeds worden gesteld dat aan de voorwaarde van representativiteit strikt genomen vaak moeilijk voldaan kan worden. Men is afhankelijk van het aanbod van klanten, het feit of de respondent Nederlands spreekt, geïnterviewd mag en wil worden, etc. Er is dus sprake van een aantal selectiemechanismen.

De vraag naar de representativiteit kan echter pas werkelijk worden beantwoord als wordt nagegaan in hoeverre de onderzoeksgroep op cruciale formele kenmerken (zoals leeftijd, etniciteit, crimineel verleden) overeenkomt met de totale groep gepakte daders in de periode maart 1990-april 1991. Er zijn echter geen gegevens beschikbaar over alle daders van woninginbraak die door de politie zijn aangehouden. De gegevens die wel beschikbaar zijn betreffen gedetineerde daders van woninginbraak (al dan niet in vereniging gepleegd) over het jaar 1989 (bron CBS). Een vergelijking is alleen mogelijk wat betreft leeftijd, sexe en nationaliteit en dus niet wat betreft criminele achtergrond (zie bijlage 3). Beide groepen komen met elkaar overeen wat betreft sexe en nationaliteit. Wat betreft leeftijd zijn er enkele verschillen. De onderzoeksgroep is jonger dan de groep gedetineerden. Op basis van dit verschil en gezien het feit dat controle slechts op een beperkt aantal variabelen mogelijk is moeten we concluderen dat de onderzoeksresultaten niet zonder meer gegeneraliseerd kunnen worden naar andere dan de door ons geïnterviewde daders.

2.5 Samenvatting en conclusies

Het daderonderzoek vond plaats in de periode maart 1990 - april 1991. Met behulp van een gestructureerde vragenlijst zijn 106 woninginbrekers geïnterviewd. De onderzoeksgroep bestaat voornamelijk uit aangehouden verdachten die vastzaten op diverse politiebureaus in den lande. Een vijfde van de respondenten bestaat uit gedetineerde daders van woninginbraak. De respondenten kunnen echter als één groep beschouwd worden. De onderzoeksgegevens mogen echter niet beschouwd worden als geheel representatief voor alle gedetineerde daders van woninginbraak over het jaar 1989.

We hebben de onderzoeksgroep beschreven op een aantal persoonlijke kenmerken en een aantal criminaliteitsgebonden kenmerken.

13 Overigens overheerst in de kringen van deskundigen (politie, criminologen) de mening dat bijna elke inbreker wel een of meer keren gepakt wordt. Dit blijkt ook uit het onderhavige onderzoek (zie bijvoorbeeld tabel 14). Op grond daarvan kan men met een slag om de arm de stelling verdedigen dat de gepakte inbrekers weinig zullen verschillen van alle inbrekers.

Persoonsgebonden kenmerken

- Alle respondenten zijn van het mannelijk geslacht.
- De leeftijd van de respondenten ligt voor het merendeel (83%) tussen 18 en 40 jaar, waarbij de grootste groep tussen 21 en 30 jaar oud is.
- Vijftien procent van de inbrekers is niet in Nederland geboren. Deze personen zijn vooral afkomstig uit Suriname en Marokko.
- Het merendeel van de daders is afkomstig uit plaatsen met tussen de 100.000 en 250.000 inwoners of uit plaatsen met tussen de 50.000 en 100.000 inwoners.
- Het legale inkomen van de helft van de respondenten ligt onder f 1.000,- netto per maand.
- Driekwart van de daders ontvangt een uitkering of toelage.
- De helft van de daders heeft schulden: een op de tien respondenten heeft een schuldenlast van meer dan f 10.000,-.
- Ruim 40% van de daders gebruikt drugs (harddrugs, polydruggebruik of medicijnen).
- Een kwart van de daders geeft per week gemiddeld meer dan honderd gulden uit aan alcohol.
- Aan gokken geeft 23% van de daders f 100,- of meer per week uit.
- Een kwart van de daders woont met een partner samen, de overigen leven op andere wijze waarbij de meesten bij de ouders inwonen (28%) of alleen wonen (26%).
- Van de alleenwonenden is 85% ouder dan 21 jaar.
- Qua opleiding heeft 61% van de daders alleen de lagere school voltooid.
- Een kwart van de daders heeft meer dan vijf jaar werkervaring.
- Het werkloosheidscijfer van de onderzoeksgroep ligt op 76%.
- Degenen die betaald werk verricht hebben, zijn meestal werkzaam geweest in de bouwvak, horeca of metaalsector.

Criminaliteitsgebonden kenmerken

- Driekwart van de daders is meer dan 2 jaar geleden begonnen met inbreken.
- De helft van de daders heeft meer dan vijftig woninginbraken gepleegd. Het gemiddeld aantal inbraken per geïnterviewde ligt op 187.
- Bijna 80% van de inbrekers heeft voor de eerste woninginbraak andere strafbare feiten gepleegd. Het gaat veelal om winkeldiefstal en fietsdiefstal.
- De meesten zijn wel eens veroordeeld voor een strafbaar feit, een kwart zelfs meer dan vijf keer. Gemiddeld is men 3,2 keer veroordeeld.
- De delicten waarvoor men is veroordeeld, betreffen inbraken in diverse objecten (woning/box/schuur, bedrijf/winkel, auto, kantine/sportcomplex, school), diefstallen en geweldsdelicten.

Generaal gesproken blijken de 106 geïnterviewde woninginbrekers toch een vrij specifieke groep te zijn: jonge(re) mannen met een lage opleiding, een niet echt florissant arbeidsverleden, weinig inkomsten, veel verslavingsproblematiek, veel recidive (stelselmatige daders), etc. Kortom een probleemcumulatiegroep. Nu is dat weinig nieuws. Ander onderzoek heeft dit al eerder laten zien. Toch mag er - ondanks het feit dat dit hoofdstuk een puur beschrijvend doel had (om vergelijking met andere daderonderzoeken mogelijk te maken) - wel even op gewezen worden. Natuurlijk moeten we ons bewust zijn van het gegeven dat deze 106 daders niet geheel representatief zijn voor alle woninginbrekers. Anderzijds is het niet aannemelijk dat deze groepskenmerken bij de totale groep woninginbrekers compleet anders zouden liggen. Dat impliceert dat er bij de (dadergerichte) preventie met deze kenmerken en deze cumulatie van problemen rekening gehouden moet worden.

Beleidsmatig betekent dit dat het zeker aanbeveling verdient om positief te staan tegenover maatregelen en/of projecten die zich richten op het verminderen en/of aanpakken van de genoemde probleemkenmerken. Dit pleit voor het intensiveren van primaire, secundaire en tertiaire dadergerichte preventie. Met andere woorden voorkomen dat (met name jongeren) afglijden in de genoemde probleemcumulatiesituatie (vroeg signaleren/actie ondernemen), hulp bieden aan degenen die desondanks in de genoemde problemen verzeilen en het begeleiden/ondersteunen en aanpakken van daders die gepakt zijn (zie voor dit laatste onder andere de beleidsnota van het OM 'Strafrecht met beleid' onder 'de stelselmatige dader').

Meer investeren in dit type preventie kan de maatschappij in het algemeen en de politie in het bijzonder heel veel kosten, werkdruk en ellende besparen. Ter gedachtenbepaling: als men bij alle 106 respondenten had weten te voorkomen dat ze het inbraakpad waren opgegaan, had men minimaal 19.000 inbraken voorkomen.

Als we in deze illusoire gedachtenexercitie nog een stap verder gaan en uitgaan van een gemiddelde schade per woninginbraak van iets meer dan f 2.000,- had er 40 miljoen schade voorkomen kunnen worden (als etc.). Een en ander nog los van bijvoorbeeld politie- en justitiekosten.

3 Modus operandi

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de werkwijze (modus operandi) van daders. Aan dit onderzoeksgedeelte ligt een theoretisch model ten grondslag dat bestaat uit de volgende elementen:

- het inzoommodel, dat ontleend is aan Cornish & Clarke (1986);
- de aanname dat de inbreker zich bij de keuze van inbraakobject en werkwijze laat leiden door de criteria toegankelijkheid, pakkans en buit; deze aanname is overgenomen van Bennett & Wright (1984).

Onderstaand wordt nader op deze elementen van het theoretisch model ingegaan.

Inzoommodel

In het inzoommodel wordt ervan uitgegaan dat een inbreker het plan om in te breken baseert op een reeks variabelen die van globaal naar specifiek verlopen. De dader 'zoomt' als het ware stapsgewijs steeds verder op het object in. Voorbeelden van globale variabelen waar een inbreker een grove schifting in zijn plannen mee zou maken, zijn seizoen en buurt. Als op basis van deze globale variabelen een grove selectie van mogelijkheden heeft plaatsgevonden, zou de inbreker volgens het model meer specifieke variabelen in de plannen betrekken. Voorbeelden van dergelijke specifieke variabelen zijn enerzijds dag van de week en tijdstip en anderzijds woningtype, gevel en gevelopening.

Overigens is hiermee niet verondersteld dat een inbreker per definitie een langdurige voorbereiding treft; het geschetste inzoom-proces kan bij wijze van spreken in een split-second plaatsvinden maar evengoed maanden duren. Dit inzoomprincipe van globaal naar specifiek heeft onder andere als structuur gediend bij de opzet van de interviewvragenlijst voor interviews.

Criteria toegankelijkheid, pakkans en buit

Op basis van een onderzoek onder daders van woninginbraken concludeerden Bennett & Wright (1984) dat een inbreker bij de keuze van object en werkwijze feitelijk drie criteria hanteert, namelijk:

- toegankelijkheid ('kraakbaarheid' van een pand);
- buit (tekens van welstand of waarschijnlijkheid dat er geld of goederen zijn);
- pakkans (kans om op te vallen en kans om te vluchten).

Toegankelijkheid

Dit criterium heeft te maken met het gemak waarmee een pand binnen te dringen is. Bennett & Wright noemen als variabelen bij dit criterium (ease of entry) onder meer de grootte van de ramen, sterkte van deuren en van het hang en sluitwerk, situering van de ingangen van een pand. Het gaat dus om variabelen op het niveau van het pand. Deze variabele kan ook een rol spelen op buurt-niveau (makkelijk kraakbare huizen).

Buit

Het criterium buit spreekt voor zichzelf: een pand is aantrekkelijk als inbraak-object als er aanwijzingen zijn dat er waardevolle spullen te halen zijn, of als bekend is dat er waardevolle spullen zijn. Dit criterium speelt ook op buurt-niveau (dure woningtypes, veel dure auto's op de oprit).

Pakkans

Het risico om betrapt te worden en de vluchtmogelijkheden vallen onder het criterium pakkans. Meer specifiek spelen bij betrappingsrisico de volgende variabelen mee: dekking, aanwezigheid en/of nabijheid van burens, aanwezigheid van de bewoners, aanwezigheid van voorbijgangers, politie-surveillance, inbraakalarm, aanwezigheid van een hond, aanwezigheid van een achteringang (onzichtbaar vanaf de voorzijde).

Bij vluchtmogelijkheden moet gedacht worden aan variabelen zoals: afstand tot de weg, aanwezigheid van vluchtroutes (bijvoorbeeld achterpaden/brandgangen).

Het waterleidingmodel

De afwegingen die de dader maakt binnen het inzoommodel (welke buurt?, welk pand? welke gevel? welke gevelopening?) worden bepaald door de criteria van toegankelijkheid, pakkans en buit (Cornish en Clarke, 1986).

De modellen van Cornish & Clarke en Bennett & Wright zijn voor de Modus Operandi onderzoeken daarom geïntegreerd tot één model, het zogenaamde waterleidingmodel (zie schema 2, volgende pagina).

Toelichting schema

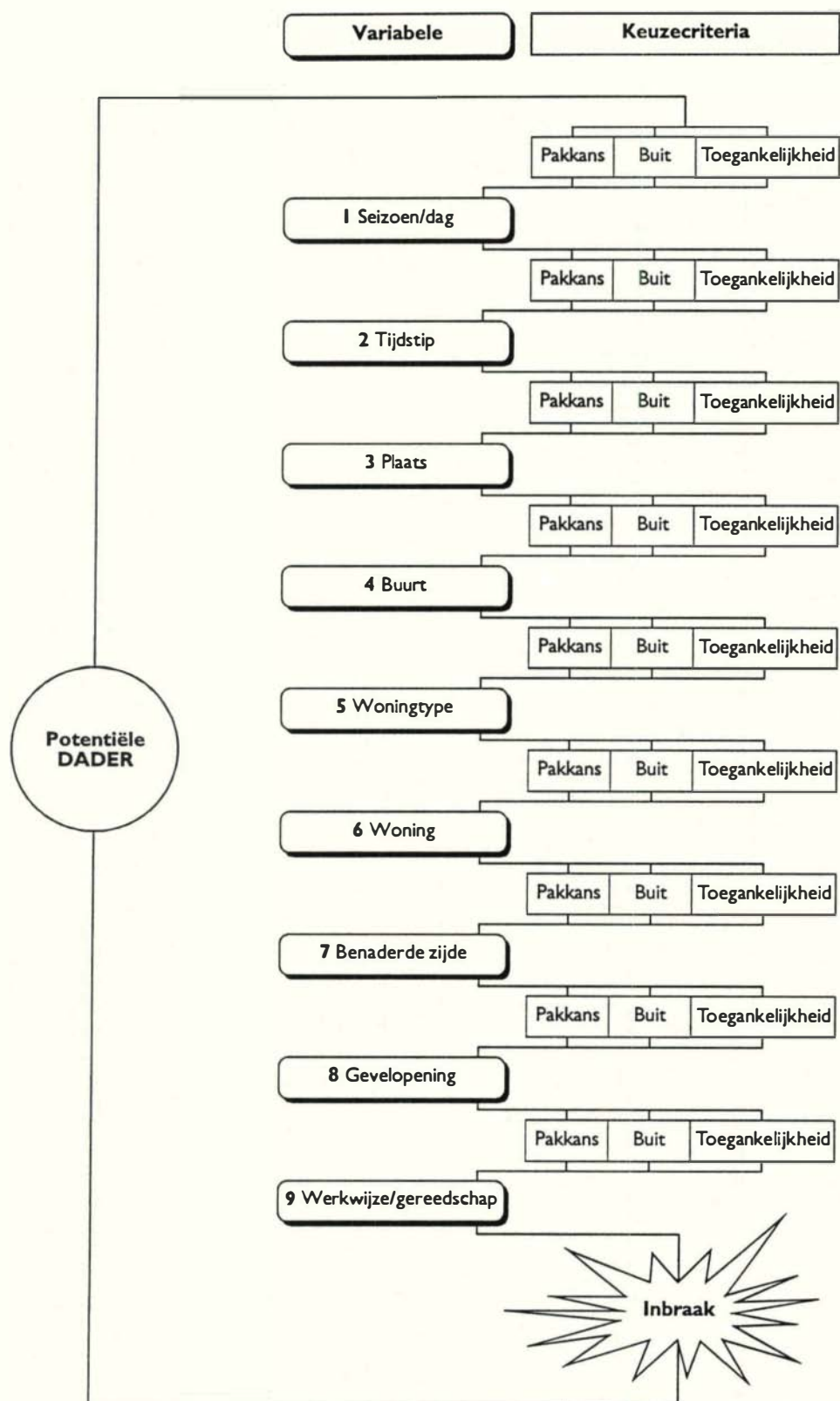
Men kan het schema voorstellen als een watercirculatiesysteem. Het hoofdstation vormt het vertrekpunt voor de (potentiële) daders van woninginbraken. Vanuit dit hoofdstation doorloopt de dader het gehele circuit via de diverse stations c.q. de acht meetbare variabelen. Dit circuit komt overeen met het zojuist beschreven inzoommodel. We veronderstellen dat de dader bij elke keuzetrede afwegingen maakt via de keuzecriteria toegankelijkheid, buit en pakkans. Dat wil niet zeggen dat het denkproces van de dader exact zo verloopt. Dit proces vindt niet altijd bewust plaats en de afwegingen zijn vaak niet rationeel.

Wanneer de dader deze acht stations alle heeft doorlopen is de inbraak geslaagd en gaat de stroom terug naar het hoofdstation waarna de cyclus eventueel opnieuw kan beginnen c.q. de dader een volgende inbraak uitvoert.

Dit laatste wil men natuurlijk zoveel mogelijk voorkomen.

In de beeldspraak van het pompstation doordenkend kan men zeggen: bij de verschillende stations wordt waar mogelijk dikke vloeistof (zogenaamde preventiestroop) in het circuit bijgemengd, waardoor de cyclus wordt vertraagd en een potentiële dader minder snel tot het plegen van een volgende inbraak zal overgaan.

Schema 2: Het waterleidingsmodel

De koppeling daderonderzoek-P.V.-onderzoek

De resultaten van de daderinterviews op het gebied van *modus operandi* die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden, zullen waar mogelijk vergeleken worden met de resultaten van het processen-verbaal-onderzoek, dat eveneens in het kader van het MO-onderzoek is gehouden.

Kwantitatief onderzoek van processen-verbaal (hierna: P.V.-onderzoek)

In tien korpsen zijn gegevens van 4.500 woninginbraken verzameld uit aangiften en rapporten van de technische recherche. Deze gegevens zijn geanalyseerd aan de hand van 48 hypothesen die met behulp van statistische methoden getoetst werden. Dit onderzoek staat beschreven in het rapport 'Modus Operandi Woninginbraken, deel A' (1989).

Vergelijking van daderonderzoek en P.V.-onderzoek betekent een koppeling van kwantitatieve gegevens (verkregen door analyse van politieregistraties) met kwalitatieve gegevens (uitspraken) van daders. Het kwantitatieve materiaal geeft aan wat er aan de hand is. Daders kunnen daar een verklaring voor geven.

Bij de vergelijking tussen de resultaten van deze onderzoeken dient men echter in het achterhoofd te houden dat het onduidelijk is in hoeverre de resultaten van het daderonderzoek representatief zijn voor alle gepakte daders van woninginbraak. Het P.V.-onderzoek bevat weliswaar een groot aantal cases ($n = 4.500$), maar ook bij dit onderzoek is het onzeker of deze gegevens van 10 gemeenten representatief zijn voor het gehele land. Desalniettemin doen we toch een poging tot vergelijking, uitgaande van het idee dat gevonden overeenkomsten tussen de onderzoeken de kracht van de betreffende onderzoeksresultaten versterkten.

Leeswijzer

Aan de hand van het waterleidingmodel worden hierna de onderzoeksresultaten van beide onderzoeken gepresenteerd. Achtereenvolgens wordt behandeld: de voorbereiding (3.2), keuze van tijdstip (3.3), keuze van plaats, buurt en pand (3.4), keuze van de te benaderen zijde van het pand, van de gevelopening en de werkwijze tijdens het eigenlijke inbreken (3.5). Verder wordt behandeld wat de rol van de heler is (3.6).

De daderpopulatie wordt nader gedifferentieerd in 3.7: er wordt onderzocht of er verschillen tussen drugverslaafde daders en niet-verslaafde daders bestaan. Elke paragraaf wordt afgesloten met een korte samenvatting en conclusie. In de slotparagraaf (3.8) wordt het waterleidingmodel nader ingevuld en een generale conclusie geformuleerd.

3.2 Voorbereiding

Ontstaan van het plan

- Voor de grootste groep (35%) ontstond het plan om te gaan inbreken thuis; 18% zei 'bij anderen thuis'; voor 8% was dat in de kroeg of een andere ontmoetingsruimte en 2% zei 'bij de heler'.
- Voor 17% van de daders kwam het plan op straat op; dit zou kunnen betekenen dat deze groep een gelegenheid tot inbraak op straat ontdekt.
- 20% van de respondenten gaf aan dat het plan op andere wijze ontstond, bijvoorbeeld via een tipgever of via een telefoontje waarin men werd meegevraagd.

Op basis van deze gegevens krijgt men de indruk dat de meesten dus min of meer doelbewust gaan inbreken. Het direct reageren op een zich voordoende gelegenheid lijkt niet vaak voor te komen.

Van wie het idee afkomstig is, blijkt moeilijk te zeggen. Driekwart van de inbrekers geeft aan dat het idee samen met anderen ontstond; slechts 2% van de inbrekers geeft aan dat het idee van een heler kwam.

Alleen of met anderen

Hoewel het idee dus meestal ontstaat als men samen met anderen is, gaat 37% bijna altijd alleen op het inbraakpad, terwijl 43% met maten gaat; 21% gaat afwisselend alleen of samen.

De meeste inbrekers die samen met een ander gaan inbreken, blijken met één maat te gaan (64%); 22% gaat met twee anderen, 9% met drie anderen en 5% met meer dan drie kornuiten.

Driekwart van de daders die samen met een ander opereren, gaat altijd met dezelfde maat of maten inbreken, een kwart niet.

Het verband tussen leeftijd en het al dan niet gezamenlijk inbreken is weergegeven in tabel 15.

Tabel 15: Verband tussen leeftijd en al dan niet gezamenlijk inbreken (in absolute aantallen; tussen haakjes de bijbehorende kolompercentages)

	< 20 jr.	21-30jr.	>30jr.	Totaal
Alleen	5 (15)	26 (45)	8 (58)	39 (37)
Samen	21 (62)	21 (36)	3 (21)	45 (42)
Wisselend	8 (23)	11 (19)	3 (21)	22 (21)
Totaal (n = 106)	34 (100)	58 (100)	12 (100)	106 (100)

$$\chi^2 = 18,0, P < .05$$

Wanneer de leeftijd van de daders erbij betrokken wordt, blijken de inbrekers onder de 20 jaar vaker samen met anderen te opereren dan daders boven de 20 jaar. Met name de daders tussen 31 en 40 jaar gaan opvallend vaak alleen te werk. Het verband tussen leeftijd en al dan niet samen inbreken is significant.

Globaal gesproken bestaan er twee dominante patronen:

- men gaat alleen op inbraakpad; deze daders zijn vaak tussen 31 en 40 jaar;
- men breekt samen met één vaste maat in; dit zijn vaak jonge daders (onder 20 jaar).

Taakverdeling

Als men samen met anderen werkt, is het interessant om te weten of men onderling de taken verdeelt. Ruim 62% van de daders spreekt meestal een duidelijke taakverdeling af, de overigen niet.

Deze taakverdeling ziet er als volgt uit:

- 30% van de daders verdeelt de boven- en benedenverdieping van het inbraakpad over de personen;
- voor 27% geldt dat er één persoon op de uitkijk staat terwijl de anderen binnen aan de slag zijn;
- bijna 15% van de daders gebruikt een combinatie van deze taakverdelingen: één persoon staat op de uitkijk, beneden gaat iemand aan de slag, en boven ook iemand; dit kan dus alleen als men met meer dan twee personen inbreekt;

- dertig procent houdt er andere taakverdelingen op na, zoals bijvoorbeeld: allebei naar binnen, nadat de één het pand heeft opengebroken pakt de ander de buit of men houdt er wisselende verdelingen per inbraak op na.

Ruim 57% blijkt tevoren geen speciale codes of signalen af te spreken. Bijna een kwart gebruikt een fluitsignaal bij onraad, ruim 14% roept de collega-inbreker(s) met een valse naam en 10% hanteert andere codes, zoals het maken van gebaren of geluiden.

Hulpmiddelen

Men neemt bij het inbreken vrijwel altijd hulpmiddelen mee (92%). De meesten (88% van de totale groep) nemen gereedschap mee. In paragraaf 3.4 zal blijken dat het hier voornamelijk om schroevendraaiers gaat die gebruikt worden om ergens binnen te komen. De helft van de respondenten neemt handschoenen mee. Een zaklamp wordt door ruim 46% meegenomen, tassen voor het transport van de buit door 14%. Eveneens 14% neemt een scanner mee, 8% iets anders zoals een ijzerdraadje of sleutels en 8% neemt helemaal geen hulpmiddelen mee bij het inbreken.

Vervoermiddel

Het vervoermiddel waarmee men meestal op pad gaat, is voor 41% te voet en voor 40% de auto, 14% gaat per fiets of brommer, 1% per openbaar vervoer en 5% kiest combinaties van deze transportmogelijkheden.

De groep inbrekers die jonger dan 18 jaar zijn, maakt nauwelijks gebruik van de auto maar vooral van de benenwagen of de (brom)fiets.

Wanneer men met de auto, fiets of brommer gaat, parkeert meer dan de helft (57%) van de inbrekers deze vervoermiddelen een eind verderop, terwijl een derde (34%) dit vlakbij het inbraakpand doet; 10% parkeert op andere plaatsen zoals langs een uitvalsweg, op een beschutte plaats, in een andere wijk of op wisselende plaatsen afhankelijk van de vluchtweg.

Samenvatting

Bij de **voorbereiding** van de inbraak komt een vrij **doelbewust** en **planmatig** beeld naar voren. Woninginbraak blijkt zeker geen puur gelegenheidsdelict - in de zin van een impulsief uitgevoerd delict. De directe gelegenheid (een hoge buit achter een bijna open deur) speelt nauwelijks een rol. Op zijn best kan men zeggen dat de dader bewust en meestal met anderen het idee krijgt - of de beslissing neemt - de deur uit te gaan om een goeie inbraakmogelijkheid te zoeken. Vrijwel evenveel inbrekers gaan met anderen samen - meestal een vaste partner - inbreken (43%) als alleen (37%). De rest gaat afwisselend samen of alleen. Jongere daders (onder de 20 jaar) breken significant vaker samen met een maat in dan andere inbrekers.

Het doelbewuste en planmatige karakter van de voorbereiding blijkt ook het feit dat het merendeel (62%) van de inbrekers een taakverdeling afsprekt en dat maar liefst 92% hulpmiddelen meeneemt.

Kortom: men gaat de deur uit met de duidelijke intentie om in te breken.

3.3 Keuze van het tijdstip van inbraak

Met betrekking tot de keuze van het tijdstip waarop ingebroken wordt, zijn de variabelen seizoen, dag van de week, dagdeel en donkere of lichte uren onderzocht. In de volgorde van de variabelen is het inzoomprincipe herkenbaar.

Seizoen

Zes van de tien respondenten (61%) blijkt geen voorkeur voor een bepaald seizoen te hebben. Van degenen die wel een voorkeur hebben, spreekt het merendeel zich voor de winter uit (56%). Dat is 30% van de totale dadergroep. We vergelijken dit met het P.V.-onderzoek. Hier bleken in het winterseizoen (oktober tot en met maart) aanzienlijk meer inbraken voor te komen dan in het zomerseizoen. De percentages zijn respectievelijk 61% en 39%. Wellicht heeft men in gedrag toch een sterkere voorkeur dan in woorden.

Dag

Tweederde (65%) heeft geen voorkeur voor een bepaalde dag van de week. 14% breekt liever in op weekenddagen, 6% op koopavond en 5% op vrijdag. De overige dagen worden nauwelijks genoemd (in totaal 10%). In het P.V.-onderzoek kwam naar voren dat op vrijdag en zaterdag iets meer wordt ingebroken dan op de overige dagen. Dit komt in grote lijnen overeen met de bevindingen uit de daderinterviews.

Dagdeel

Wat het dagdeel betreft spreekt de helft van de inbrekers een voorkeur uit voor de avond en een kwart voor de nacht; 11% heeft geen voorkeur, de overige dagdelen worden nauwelijks genoemd (in totaal 14%). Ook in het P.V.-onderzoek bleek een voorkeur voor de avond en de nacht. In de winter lag de nadruk op de avond, in de zomer verschoof deze naar 's nachts. Deze verschuiving is in het daderonderzoek niet aantoonbaar wegens het kleine aantal daders dat bij voorkeur 's zomers inbreekt. Wel is het zo dat daders die bij voorkeur 's winters inbreken allemaal de avond als favoriet dagdeel noemen en niet één dader tijdens de winter aan de nacht de voorkeur geeft in het daderonderzoek. Voor zover de beide onderzoeken vergelijkbaar zijn, komen ze dus met elkaar overeen op dit aspect.

Donker of licht

Aangezien het op sommige dagdelen (avond, ochtend) zowel donker als licht kan zijn, is nagegaan of men de donkere of de lichte uren prefereert. Eenderde (35%) gaat uitsluitend in het donker inbreken en 34% liever in het donker; 6% gaat het liefst op lichte uren en 26% maakt het niets uit. Gecombineerd met de dagdelen avond en ochtend, blijkt op de avond ruim 80% van de daders de voorkeur te hebben voor de donkere uren, en op de ochtend tweederde van de daders de duisternis te verkiezen. Dit betekent dat een voorkeur voor de avond of de ochtend dus meestal te interpreteren is als een voorkeur voor de duisternis. Deze voorkeur voor de duisternis is te relateren aan het criterium pakkans uit het theoretisch model.

Samenvatting

In figuur 1 zijn de belangrijkste selectiecriteria schematisch weergegeven.

Figuur 1: Belangrijkste selectiecriteria ten aanzien van het tijdstip.

Variabele	Daders	Bevindingen P.V.	Belangrijkste selectie- criterium
seizoen	geen voorkeur; evt. winter	voorkeur herfst, winter	pakkans
dag	geen voorkeur; evt. weekenddagen, koopavond, vrijdag	lichte voorkeur; vrijdag, zaterdag	pakkans
dagdeel	voorkeur voor avond en nacht; donkere uren	avond en nacht	pakkans

Uit dit schema blijkt dat het criterium 'pakkans' een doorslaggevende rol speelt bij het 'inzoomen' van seizoenen naar dagdeel. Doch bij seizoenen en dag wordt (volgens de dadergegevens) slechts in beperkte mate geselecteerd. Bij de variabele dagdeel wordt wel sterk geselecteerd (voorkeur: donker).

3.4 Keuze plaats, buurt en pand

Er is gevraagd of men voorkeuren heeft ten aanzien van de plaats (in of buiten de eigen woonplaats), de buurt en het soort panden waar men meestal inbreekt. Ook hier volgen we het inzoomprincipe. In het P.V.-onderzoek is de voorkeur voor inbreken binnen of buiten de eigen woonplaats c.q. de eigen woonbuurt niet onderzocht. De vergelijking met de resultaten van het P.V.-onderzoek komt aan de orde op het niveau van het pand (c.q. woningtype).

Plaats

Meer dan de helft (54%) van de inbrekers breekt bij voorkeur in de eigen woonplaats in, een kwart (26%) liever buiten de eigen woonplaats en 20% heeft geen voorkeur.

Er bestaat geen samenhang tussen de voorkeur om in de eigen woonplaats te opereren en de grootte van de woonplaats. Met andere woorden daders uit de grootste woonplaatsen (met dus de grootste kans op anonimiteit en het grootste aanbod aan buit) breken niet vaker dan de anderen in in de eigen woonplaats¹⁴. Wanneer de leeftijd van daders erbij betrokken wordt, blijken zowel degenen die jonger dan 18 jaar zijn als de daders tussen 21 en 30 jaar voor ongeveer tweederde (69% respectievelijk 62%) het liefst in de eigen woonplaats in te breken. Er kan dus niet geconcludeerd worden dat alleen de jongere daders bij voorkeur in de eigen woonplaats opereren.

Als redenen waarom de eigen woonplaats geprefereerd wordt, geeft 46% het gemak van de korte afstand aan, 40% dat ze er het best bekend zijn, en 5% dat

¹⁴ Hierbij dient men zich echter te realiseren dat er nauwelijks daders zijn die uit kleine plaatsen afkomstig zijn. In totaal 7 daders zijn afkomstig uit plaatsen met minder dan 30.000 inwoners.

ze daar weten waar en/of wanneer de politie aanwezig is. De laatste twee argumenten hangen samen met het criterium pakkans.

Degenen die liever buiten de eigen woonplaats opereren, geven daarvoor meestal als redenen aan dat er daar minder kans op herkenning bestaat (71%); de overigen geven uiteenlopende antwoorden zoals 'de huizen zijn daar geschikter voor inbraak' of 'uit principe'. De voornaamste reden heeft dus betrekking op de pakkans. Het blijkt niet zo te zijn dat de voorkeur verschuift naar 'buiten de woonplaats' naarmate men meer inbraken gepleegd heeft en er dus meer kans op herkenning bestaat.

Het merendeel van de respondenten (63%) is bekend met het feit dat sommige arrondissementen zwaardere straffen opleggen dan andere. Toch mijdt 85% van deze groep de zwaarder straffende arrondissementen bij het inbreken niet.

Buurt

Wanneer men het liefst in de eigen woonplaats inbreekt, doet 54% dit buiten de eigen woonbuurt en 17% binnen de eigen buurt; 14% meldt eerst in de eigen buurt te hebben geopereerd en later erbuiten. De overigen (15%) hebben geen voorkeur.

We hebben de daders ook gevraagd welke factoren het zwaarst wegen bij het uitzoeken van de buurt om in te breken (tabel 16).

Tabel 16: Selectiecriteria voor buurten

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs.	%
Geen speciale criteria	16	15
Rijk aanzien (dure auto's, huizen, tuinen)	35	33
Makkelijk te kraken	31	29
Makkelijk te bereiken en te ontvluchten	28	26
Stille buurt/weinig mensen op straat	22	21
Bekende buurt (waar dader de weg weet)	20	19
Dichtbij huis	5	5
Dichtbij heler	2	2
Anders	4	4
Totaal (meerdere antwoorden per respondent)	163	154

De meeste daders (85%) kiezen een buurt op bepaalde criteria.

Er wordt zeer verschillend gedacht over de belangrijkste selectie-criteria bij het uitzoeken van een buurt om in te breken.

Rijk aanzien speelt een belangrijke rol. Gemakkelijke 'kraakbaarheid' en goede ontvluchtingsmogelijkheid spelen echter een vrijwel even belangrijke rol bij de keuze van een buurt. De criteria 'buit', 'toegankelijkheid' en 'pakkans' zijn dus alle drie aan de orde.

Pand

Een aanzienlijk deel van de respondenten (41%) heeft geen voorkeur voor een bepaald woningtype, bijna 60% dus wel. Hoekwoningen (19%) en vrijstaande woningen (18%) zijn het meest in trek als inbraakobject, 9% neemt elk type eengezinswoning onder handen (geen meergezinswoningen zoals flats dus) en 7% geeft de voorkeur aan middenwoningen. Vrijwel geen enkele respondent

(2%) heeft een voorkeur voor meergezinswoningen. Bij de 'overige' antwoorden (4%) wordt onder meer een voorkeur voor oudere huizen vermeld.

In het P.V.-onderzoek ziet de verdeling naar woningtype waarin werd ingebroken er als volgt uit:

- middenwoning (49%);
- hoekwoning (21%);
- flat (16%);
- vrijstaande woning (11%);
- bovenwoning (2%);
- 2 onder één kap (1%).

De hoge score van de middenwoning (49%) heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat middenwoningen veruit in de meerderheid zijn. Dit betekent dat de hoekwoning en de vrijstaande woning naar verhouding hoog scoren (er zijn er immers veel minder van). Globaal gesproken lijken de uitkomsten van het P.V.-onderzoek hier dus te sporen met het daderonderzoek.

De voorkeur wordt voor 40% van de inbrekers bepaald door de factor rustig en ongezien te kunnen werken, voor 27% door het feit dat er meestal een goede vluchtweg aanwezig is (beide criterium 'pakkans'); voor 16% door gemakkelijke 'kraakbaarheid' van een bepaald woningtype (criterium 'toegankelijkheid'); een tiende van de respondenten vermeldt het meestal aantreffen van een grote buit als motief (criterium 'buit'). Gecombineerd met woningtypen levert dit de volgende gegevens op.

Tabel 17: Voorkeur voor woningtypen met reden (in absolute aantallen)

	Midden- woning	Hoek- woning	Vrijst. woning	alle één- gezins- types	Boven/ flat- woning	Totaal
Meestal makkelijk te kraken	4	-	-	5	-	9
Meestal goede vluchtweg	1	9	4	3	-	17
Meestal kun je er rustig, ongezien werken	2	10	8	1	2	23
Meestal veel te halen	-	1	4	-	-	5
Anders	-	-	3	1	-	4
Totaal	7	20	19	10	2	58*

* = De overige respondenten (n = 47) hebben geen voorkeur voor een bepaald woningtype.

Hoewel men voorzichtig moet zijn met het trekken van conclusies omdat de aantallen per categorie (cel) klein worden, lijkt het dat:

- de voorkeur voor hoekwoningen vooral ingegeven wordt door rustig, ongezien kunnen werken en de aanwezigheid van een goede vluchtweg;
- vrijstaande woningen veelal ook worden geprefereerd, omdat men er rustig, ongezien kan werken;

- degenen die middenwoningen de voorkeur geven, dit vooral doen omdat deze makkelijk te kraken zijn;
- de respondenten die alle typen woningen aanpakken, zolang het maar eengezinswoningen betreft, noemen als motief hiervoor vooral makkelijke kraakbaarheid en de aanwezigheid van een goede vluchtweg.

Men zou kunnen verwachten dat de voorkeur voor bepaalde woningtypen afneemt naarmate men meer inbraakervaring heeft, omdat men al doende geleerd heeft in elk woningtype binnen te dringen. Anderzijds kan de voorkeur voor bepaalde woningtypen ook juist toenemen met de jaren, vanuit de veronderstelling dan men een bepaald specialisme ontwikkelt.

Tabel 18: Verband tussen inbraakervaring en voorkeur voor woningtypen
(in absolute aantallen; tussen haakjes de bijbehorende kolompercentages)

Aantal inbraken	Aantal respondenten (n = 101)			
	0-30	31-100	101-500+	totaal
Geen voorkeur	9 (31)	18 (44)	15 (48)	42 (42)
Wel voorkeur	20 (69)	23 (56)	16 (52)	59 (58)
Totaal	29 (100)	41 (100)	31 (100)	101 (100)

$\chi^2 = 2.01$, N.S.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de veronderstelling dat inbrekers minder dan wel meer kieskeurig ten aanzien van woningtypen worden naarmate ze meer ervaring hebben, hier niet bevestigd kan worden: het gevonden verschil is niet significant.

Er is niet alleen nagegaan voor welk type woningen men een voorkeur heeft, maar ook van welk type men juist een afkeer heeft.

- 38% heeft geen uitgesproken afkeer.
- 38% heeft een afkeer om een bovenwoning of flat in te breken.
- Voor de overige woningtypen bestaat nauwelijks afkeer (totaal 18%).
- In de categorie 'anders' (6%) wordt onder meer genoemd dat men beslist niet zal inbreken in bejaardenwoningen, armoedig uitziende huizen, nieuwbouwwoningen of landhuizen.

De reden waarom men een afkeer van flat- of bovenwoningen heeft, is in veel gevallen (58%) de slechte vluchtmogelijkheid (criterium 'pakkans'). Verder worden genoemd dat je er meestal teveel opvalt (25%) en dat de huizen moeilijk te kraken zijn (13%).

De gegevens uit het P.V.-onderzoek bevestigen het idee dat een eengezinswoning meer kans op inbraak heeft dan een meergezinswoning. Binnen het P.V.-onderzoek bleek het inbraakrisico in eengezinswoningen tweemaal zo groot te zijn als in meergezinswoningen. Hierbij is rekening gehouden met het aantal aanwezige woningen per woningtype (eengezinswoningen tegenover meergezinswoningen).

Hoe de uiteindelijke keuze van een pand bepaald wordt door de daders, is weergegeven in tabel 19.

Tabel 19: Belangrijkste selectiecriteria voor panden

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs	%
Binnenverlichting uit (bewoners afwezig of slapend)	23	21
Duur uitzierend interieur	23	21
Geen hond aanwezig	19	18
Uit het zicht vanaf de straat of woningen	9	9
Goede vluchtweg	8	8
Geen speciale criteria	8	8
Anders	16	15
Totaal	106	100

Men let er bij het uitkiezen van een pand vooral op of de binnenverlichting uit is, hetgeen duidt op slapende of afwezige bewoners (21%), of de inrichting er duur uitziet (21%) en of er geen hond aanwezig is (18%).

De binnenverlichting (lees: bewoners) en de hond hangen samen met het criterium pakkans, de dure inrichting met het criterium buit. Beide criteria blijken dus van belang bij de selectie van een pand.

Samenvatting

In figuur 2 zijn de belangrijkste selectiecriteria ten aanzien van plaats, buurt woningtype en pand weergegeven.

Figuur 2: Belangrijkste selectiecriteria bij inbraakplaats/buurt/pand

Variabele	Daders	P.V.-onderzoek	Belangrijkste selectie criterium
Woonplaats	Voorkeur: eigen woonplaats (54%) Voorkeur: buiten woonplaats (26%)	-	Pakkans: situatie is bekend (40%)* Pakkans: minder kans op herkenning (71%)
Buurt	Voorkeur: buiten eigen woonbuurt (54%)	-	Pakkans: - goede vluchtweg (26%)** - stille buurt (21%) Buit: rijk aanzien (33%) Toegankelijkheid: makkelijk kraakbaar (29%)
Woningtype	Voorkeur: Geen voorkeur (41%) Hoekwoning (19%) Vrijstaand (18%) Afkeer: Geen afkeer (38%) Bovenwoning/flat (38%)	Inbraakrisico in eengezins- woningen is tweemaal zo groot als in meergezins- woningen -	Pakkans: - rustig, ongezien kunnen werken (40%) - goede vluchtweg (29%) Pakkans: - slechte vluchtmogelijkheid (58%) - niet ongezien kunnen werken (25%)
Pand	92% hanteert bepaalde selectiecriteria	-	Pakkans: - binnenverlichting uit (21%) - geen hond (18%) Buit: duur interieur (21%)

* Overigens geeft de grootste groep (46%) aan dat men voor de eigen woonplaats kiest vanwege 'het gemak van de kortste afstand'.

** Ook hier speelt het criterium 'gemak' een rol. De volledige omschrijving van het selectie criterium was 'gemakkelijk te bereiken en te ontvluchten' (zie tabel 16).

Wat betreft de voorkeur voor de plaats en buurt waar men het liefst inbreekt is het meest dominante patroon: opereren binnen de eigen woonplaats, doch buiten de eigen woonbuurt. Dit geldt voor een kwart van alle daders. De voorkeur voor de eigen woonbuurt heeft te maken met het gemak van de korte afstand en met het feit dat men daar de situatie het beste kent.

Bij de feitelijke selectie van de buurt spelen zowel een rijk aanzien, als de makkelijke kraakbaarheid van de huizen en een goede bereikbaarheid/vlucht-mogelijkheid een rol.

Eengezinswoningen en met name hoekwoningen en vrijstaande woningen blijken het meest inbraakgevoelig te zijn omdat de daders daar veelal rustig en ongezien kunnen werken en makkelijk kunnen vluchten. Flats en bovenwoningen worden door veel inbrekers niet aantrekkelijk gevonden. Omdat er geen goede vluchtmogelijkheid aanwezig is.

De wijze waarop men selecteert naar woningtype blijkt niet te veranderen als de inbraakervaring toeneemt.

Of een bepaald pand al dan niet wordt uitgekozen door een dader wordt vooral bepaald door tekens die wijzen op afwezige of slapende bewoners, door de buit die men er verwacht aan te treffen en door de afwezigheid van een hond.

Evenals bij het inzoomen van seizoen naar dagdeel, blijkt ook bij de selectie van plaats (globaal) tot pand (specifiek) dat het criterium pakkans het meest dominant aanwezig is. Het criterium 'pakkans' speelt een rol bij elk van de vier stappen die genomen worden. Het criterium 'buit' speelt bij twee stappen (selectie buurt en selectie pand) een rol, het criterium 'toegankelijkheid' alleen bij de selectie van buurt.

Voor het formuleren van preventieve aanbevelingen (zie hoofdstuk 4) is een drietal zaken van belang:

- veel daders opereren bij voorkeur binnen de eigen woonplaats doch buiten de eigen buurt;
- eengezinshuizen en met name hoek- en vrijstaande huizen zijn het meest inbraakgevoelig;
- daders zijn vooral gevoelig voor maatregelen die inspelen op de factor pakkans.

3.5 Keuze benaderde zijde, gevelopening, werkwijze

Benaderde zijde

We hebben de respondenten gevraagd aan welke zijde men een pand meestal benadert.

- 62% van de respondenten benadert een pand meestal via de achterzijde;
- 10% antwoordt 'de voorzijde';
- 14% zegt 'hangt ervan af waar ik het minst opviel';
- 14% heeft geen voorkeur voor een bepaalde zijde.

In het P.V.-onderzoek bleek dat er inderdaad drie keer zoveel inbraken via de achterzijde (73%) als via de voorzijde (24%) plaatsvinden.

De voorkeur voor de achterzijde hangt samen met het criterium 'toegankelijkheid'. De grootste groep respondenten (50%) vindt namelijk dat de zwakste plek van een woning aan de achterkant te vinden is.

Omhoog klimmen naar een volgende verdieping is niet erg favoriet; 60% van de respondenten zegt zelden of nooit omhoog te klimmen, 35% doet dit soms en slechts 5% klimt vaak omhoog. In het P.V.-onderzoek blijkt eveneens dat opklimming weinig voorkomt: in 8% van de gevallen namelijk.

Wanneer men soms of vaak omhoog klimt ($n = 41$) dan gebeurt dat het meest via de regenpijp ($n = 25$) maar er worden ook andere hulpmiddelen voor gebruikt (balkon ($n = 9$), plat dak ($n = 4$) en schutting ($n = 5$)).

Gevelopening

De meeste daders blijken een voorkeur te hebben voor een bepaalde gevelopening om binnen te komen. Deuren en ramen blijken meestal als eerste benaderd te worden (zie tabel 20).

Tabel 20: Voorkeur voor toegang om binnen te komen

	Aantal respondenten ($n = 106$)	
	abs	%
Deur	41	38
Raam	31	29
Bovenlicht	20	19
Deurruit	4	4
Anders	5	5
Geen voorkeur	5	5
Totaal	106	100

Na deur (38%) en raam (29%), komt het bovenlicht op een duidelijke derde plaats (19%) als voorkeurstoegang.

Bij de keuze voor de gevel en de gevelopening speelt het criterium 'pakkans' geen dominante rol:

- 53% van de respondenten vindt het feit dat men vanuit een andere woning of vanaf de straat gezien kan worden geen reden om een bepaalde opening niet te gebruiken. Bovendien zegt 9% daar nooit op te letten. Slechts eenderde (35%) vindt zichtbaarheid wel een probleem.
- 65% brak ook in als er maar één vluchtweg was; nog eens 19% zegt daar nooit op te letten.

Ter vergelijking volgen hier enkele percentages van het P.V.-onderzoek. Hier blijkt inderdaad dat deur (57%) en raam (27%) het meest gebruikt worden als toegangsopening om binnen te komen. Het bovenlicht wordt duidelijk minder vaak gebruikt (5%) dan in het daderonderzoek naar voren komt. De deurruit (7%) wordt volgens de processen-verbaal ongeveer evenveel gebruikt als daders zeggen.

De keuze van de benaderde zijde (meestal de achterkant) en de gevelopening (vooral deur en raam) hangen vooral samen met het criterium toegankelijkheid:

- 83% van de respondenten die meestal via de achterzijde binnen komen vinden ook dat de zwakke plekken van een woning aan de achterzijde liggen.
- Er bestaat eveneens een samenhang tussen 'voorkeursopening' en 'zwakste plek van de woning'. Wanneer men als voorkeursopening 'deur' noemt dan noemt men in 62% van de gevallen 'deur achterzijde/voorzijde' als zwakste plek van de woning. Ongeveer gelijke percentages zien we bij de openingen raam en bovenlicht.

Werkwijze (modus operandi)

De meest gebruikte werkwijzen zijn: terugwrikken van de slotschoot en openwrikken van de sluitnaad van een raam.

Tabel 21: Meest gebruikte modus operandi

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs	%
Geen bepaalde techniek	8	8
Terugwrikken slotschoot deur	30	28
Openwrikken sluitnaad raam	21	20
Forceren uitzetijzer bovenlicht	14	13
Breken ruit	9	8
Verwijderen glaslatten ruit	5	5
Slotcilinder afbreken	1	1
Anders*	18	17
Totaal	106	100

* = Zoals valse sleutels, slot openhengelen, boren boven spanjolet/raamhefboom, forceren kunststof kozijn.

Het terugwrikken van de slotschoot en het openwrikken van de sluitnaad van een raam worden samen door bijna de helft van de respondenten (48%) genoemd. Er is gecontroleerd of er verband is tussen de werkwijze en de inbraakervaring van een dader. Er blijkt geen significant verband te zijn.

In het P.V.-onderzoek zijn de werkwijzen dusdanig anders ingedeeld dat vergelijking met dit onderzoek op dit punt niet mogelijk is.

De schroevendraaier vormt bij uitstek het gereedschap van de daders. Driekwart van de respondenten gebruikt één of twee schroevendraaiers om ergens binnen te komen. Andere gereedschappen worden slechts weinig genoemd (valse sleutel/flipper (n = 6), breekijzer (n = 5), beitel (n = 2), boor (n = 1), glas-snijder (n = 1), anders (n = 8)). Een kleine groep respondenten (n = 4) gebruikt geen gereedschap.

Ook in het P.V.-onderzoek kwam naar voren dat schroevendraaiers het meest gehanteerde gereedschap vormen. Het verschil met andersoortig gereedschap is echter niet zo groot. In 27% van de onderzochte gevallen (niet meegerekend zijn de gevallen waar het gebruikte gereedschap onbekend was) werd gebruik gemaakt van dit werktuig. Op de tweede plaats (25% van de gevallen) kwam het inbreken zonder (sporen van) gereedschap. Op de derde en vierde plaats kwamen breekijzer (14%), sleutel/flipper (11%).

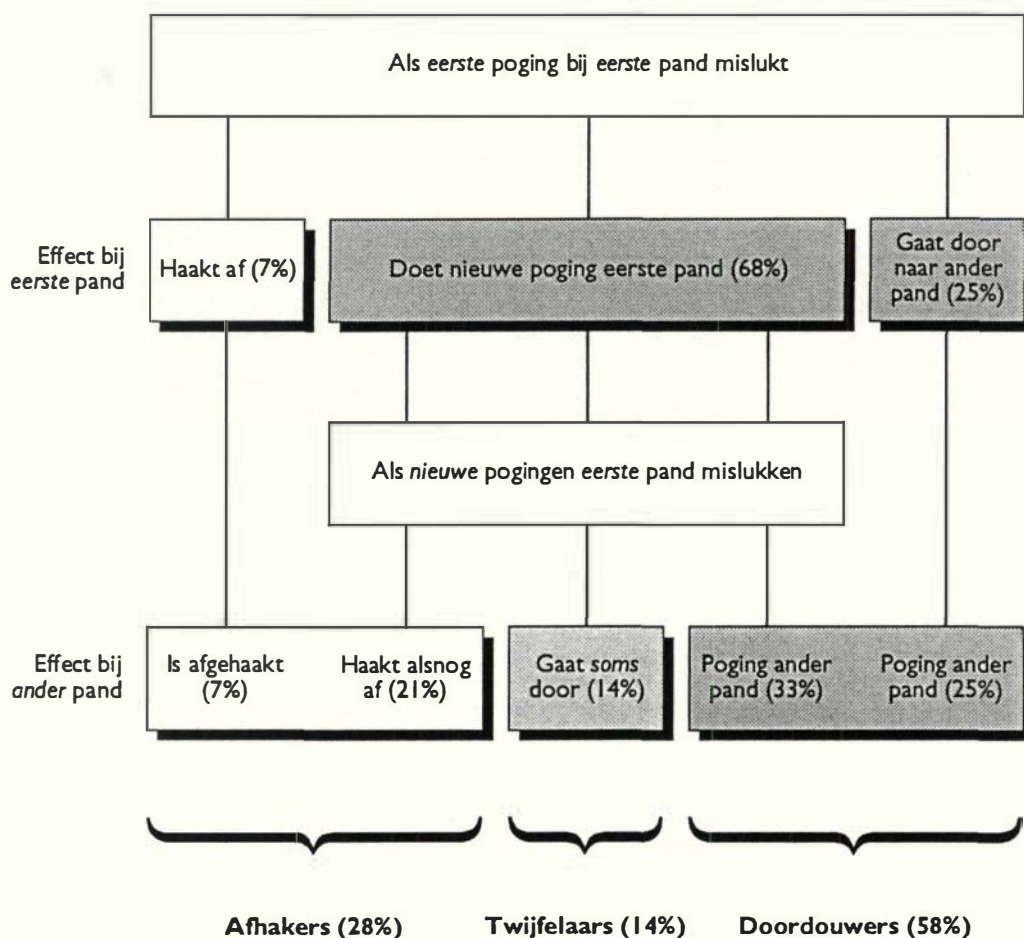
Mislukking en hernieuwde poging

Een op de 10 daders zegt dat het **altijd** lukte om bij een eerste poging gelijk een pand binnen te komen. De overigen hebben dus ervaring met pogingen die mislukten. We zijn nagegaan hoe vasthoudend deze groep is in hun pogingen om binnen te komen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het eerste pand waarin men probeert binnen te komen en een (eventueel) volgend pand. Een en ander wordt in schema weergegeven (figuur 3).

De top 3 van meest genoemde technieken blijft bij de tweede poging ongewijzigd, maar het verschil tussen deze top 3 en andere genoemde technieken is bij de tweede poging minder groot.

In het P.V.-onderzoek is nagegaan bij hoeveel panden waar ingebroken was, sporen gevonden zijn van inbraakpogingen bij andere toegangen tot het pand. Hiervan was slechts in 6% van de gevallen sprake.

Figuur 3: Reacties op mislukte pogingen bij eenzelfde pand¹⁵

¹⁵ Dit schema is gebaseerd op gegevens van daders die wel eens mislukte pogingen meemaakten (n = 97).

Conclusie

- Een pand moet ook een tweede (of derde) inbraakpoging kunnen weerstaan. Tweederde van de daders houdt niet op als een eerste poging mislukt.
- Effectieve beveiliging van één pand leidt tot verplaatsingseffecten naar andere panden: 72% van de daders kiest (soms) een ander pand als het niet lukt om ergens binnen te komen. De daders laten zich dus niet snel ontmoedigen. Dit sluit aan bij de eerdere constatering dat men doelgericht de deur uit gaat met de duidelijke intentie om in te breken.

Voorzorgsmaatregelen

De helft van de daders zegt meteen naar binnen te gaan als het gelukt is om binnen te komen. De anderen wachten dus even op eventuele reacties van bewoners of anderen.

Als men eenmaal binnen is, worden ook nog verschillende voorzorgsmaatregelen genomen (tabel 22).

Tabel 22: Voorzorgsmaatregelen

	Aantal respondenten (n = 102)	
	abs	%
Geen voorzorgsmaatregelen	47	44
Extra vluchtweg maken	28	26
Controle of bewoners thuis zijn	19	18
Voordeur afsluiten/barricaderen	12	11
Gordijnen sluiten	1	-
Anders	3	3
Totaal (meerdere antwoorden per respondent)	110	102

Bijna de helft van de daders (44%) onderneemt geen voorzorgsmaatregelen als men eenmaal binnen is. Een kwart (26%) maakt een extra vluchtweg. Een kwart van de daders (24%) zegt noch vóóordat ze naar binnen noch als ze eenmaal binnen zijn, enige voorzorgsmaatregelen te treffen. Zij gaan blijkbaar linea recta op de buit af.

Verblijf in de woning

De tijdsduur van verblijf in het pand is weergegeven in tabel 23.

Tabel 23: Tijdsduur van verblijf in het pand

	Aantal respondenten (n = 105)	
	abs	%
1-10 minuten	53	48
11-20 minuten	24	23
20-30 minuten	21	19
Meer dan 30 minuten	12	10
Totaal	105	100

De grootste groep (48%) blijft minder dan 10 minuten in de woning. Maar het komt ook voor dat men er veel langer verblijft: 7 respondenten noemen een tijdsduur van één uur of nog langer.

Een krappe meerderheid (57%) doorzoekt het gehele pand. Eenderde (33%) blijft beneden, de overige 10% geeft antwoorden in de trant van 'hangt ervan af'. We vonden geen aanwijzingen dat er een samenhang bestaat tussen 'de kans op confrontatie met bewoners' en het al dan niet doorzoeken van de gehele woning: daders die bij voorkeur 's nachts opereren (en dus minder kunnen nagaan of er iemand thuis is) doorzoeken even vaak de gehele woning als zij voor wie dat niet geldt.

De buit

Geld en cheques zijn het meest gewild, zo blijkt uit tabel 24.

Tabel 24: Voorkeursgoederen

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs	%
Geen speciale voorkeur	10	9
Geld/cheques	86	81
Video-recorder	56	53
Sieraden	54	51
T.V./Stereo	45	42
Antiek, zilver	15	14
Totaal (meerdere antwoorden per respondent)	266	250

Acht op de tien daders hebben bij voorkeur geld of cheques. Andere goederen (videorecorder, sieraden, T.V., stereo-apparatuur) zijn echter ook welkom. De verdeling van de belangrijkste goederen die daadwerkelijk ontvreemd werden, ontleend aan het P.V.-onderzoek, ziet er als volgt uit:

- geld/cheques (31%);
- sieraden (24%);
- hifi/video (21%).

Confrontatie met bewoners

Bijna één op de drie daders (30%) heeft wel eens ingebroken terwijl men wist of vermoedde dat er bewoners thuis waren. Uit het P.V.-onderzoek blijkt dan ook dat 23% van de inbraken plaatsvond in aanwezigheid van de bewoners. Aan daders die niet inbreken als men wist of vermoedde dat bewoners thuis zijn (n = 68) werd gevraagd hoe men dit controleert. De verdeling van antwoorden luidt als volgt:

- aanbellen (58%);
- observeren (29%);
- opbellen (4%);
- anders (9%).

Controle vindt dus het meest plaats door aan te bellen of te observeren. Opbellen komt nauwelijks voor.

Wat deed men bij een daadwerkelijke confrontatie met bewoners of burens?

Tabel 25: Reactie bij confrontatie bewoners/burens

	Aantal respondenten (n = 105)	
	abs.	%
Nooit meegemaakt	39	37
Op de vlucht	59	56
Slaan/vechten/schelden	4	4
Anders (intimideren, eerst buit dan weg)	3	3
Totaal	105	100

Het overheersende beeld is dat daders niet uit zijn op geweld en liefst een confrontatie vermijden. Overigens hebben daders die wel eens hebben ingebroken terwijl men wist of vermoedde dat er bewoners thuis waren niet (significant) vaker een betrapping door bewoners/burens meegemaakt.

Samenvatting

De selectiecriteria die een rol spelen bij de keuze van de benaderde zijde en de gevelopening zijn weergegeven in figuur 4.

Figuur 4: Belangrijkste selectiecriteria bij voorkeurszijde en voorkeursopening

Variabele	Daders	P.V.-onderzoek	Belangrijkste selectie criterium
Zijde	Voorkeur: achterzijde (62%)	Inbraak via achterzijde	Toegankelijkheid: makkelijk kraakbaar
Opening	Voorkeur: deur (38%) raam (29%)	Inbraak via deur (57%) raam (27%)	Toegankelijkheid: makkelijk kraakbaar
Werkwijze	terugwrikken slot- schoot deur (28%) openwrikken sluit- naad raam (20%)	Niet vergelijkbaar	--
Gereedschap	schroevendraaier (75%)	schroevendraaier	Toegankelijkheid pakkans: - geluidloos - onopvallend gereed- schap

Op het niveau van selectie van gevel en gevelopening is het criterium **toegankelijkheid** bepalend in het keuzeprocess. Tweederde van de respondenten zegt een pand via de achterzijde te benaderen. In de praktijk blijkt zelfs driekwart van de inbraken aan de achterzijde plaats te vinden (P.V.-onderzoek).

Een pand wordt bijna altijd 'binnengedrongen' via een deur, een raam of bovenlicht (criterium toegankelijkheid). Daarbij gaat men vaak eenvoudig te werk, met behulp van een of twee schroevendraaiers wordt het slotschoot of de slot-schoten teruggewrikt of de sluitnaad van een raam opengewrikt.

De helft (48%) van de daders blijft minder dan 10 minuten in het pand. Ruim de helft (57%) doorzoekt het hele pand, waarbij geld en cheques het meest in trek zijn als buit. Ander goederen zijn echter ook welkom.

Bovenstaande gegevens zijn van belang voor het formuleren van preventieve maatregelen op het niveau van individuele panden. Men dient zich dan echter wel te realiseren dat het effect van dergelijke maatregelen beperkt zal zijn. De daders laten zich namelijk niet snel ontmoedigen.

Tweederde van de daders laat het niet bij één poging om binnen te komen, doch zoekt ook naar andere manieren bij hetzelfde pand. Als de beveiliging van een bepaald pand inderdaad effectief blijkt te zijn gaat meer dan de helft (58%) op zoek naar een ander pand. Dit betekent dat een preventieve aanpak het niveau van individuele panden zal moeten overstijgen en gericht dient te zijn op het niveau van een gehele buurt.

3.6 Heling

Inbreken is één ding; de buit moet ook weer afgezet worden tenzij het contant geld betreft of goederen die de dader zelf wil houden. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het afzetten van de buit bij een heler. Heling wordt beschouwd vanuit de optiek van de inbreker. Wellicht dat interviewgegevens afkomstig van helers op een aantal punten een ander beeld zouden geven van de relatie tussen inbreker en heler, bijvoorbeeld op het punt of de inbreker de heler kiest of de heler de inbreker. Een vergelijking met P.V.-gegevens is op dit punt niet mogelijk.

Keuze van de buit

Bijna driekwart van de daders (72%) houdt bij de keuze van de buit (bijna) altijd rekening met de mogelijkheden om de gestolen spullen te kunnen verkopen: 14% houdt daar soms rekening mee en 11% (bijna) nooit.

Een vijftal daders zegt alleen (geld) voor eigen gebruik te stelen en dus nooit met een heler te maken te krijgen. Deze groep is verder in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten.

Bijna tweederde van de daders (63%) weet voordat men de inbraak pleegt al aan wie men de buit gaat verkopen; 28% weet dat (bijna) nooit van te voren, de overigen (9%) weten dat soms.

De helft van de daders (53%) neemt doorgaans alleen zaken mee die makkelijk verkoopbaar zijn en weet van te voren al aan wie men gaat verkopen.

Moment van verkoop

De buit wordt meestal zo snel mogelijk na de inbraak verkocht. Dit doet 83% van de respondenten. Bij de overigen varieert dat meestal, soms snel erna, soms pas na enige tijd.

Officiële opkopers

Bijna de helft van de daders (41%) heeft wel eens koopwaar aangeboden bij een officiële opkoper. Deze daders weten bijna altijd (95%) dat officiële opkopers verplicht zijn om bij koop je naam te registreren. De bekendheid met dit gegeven ligt bij de groep die nooit zaken deed met een officiële opkoper beduidend lager (64%). De bekendheid ligt bij de totale dadersgroep op 76%. Van de groep die bekend is met de registratieplicht ($n = 85$) vindt minder dan de helft (41%) dit geen probleem ('ze hielden zich er vaak niet aan'/'ik gebruikte een valse naam of valse papieren'). De overigen (59%) verkochten (liever) niet aan een officiële opkoper. Van deze laatste groep van 44 respondenten hebben er 14 (32%) desalniettemin wel eens buit te koop aangeboden bij een officiële opkoper.

Selectie heler

In tabel 26 is weergegeven wat het belangrijkste criterium is waarop een heler wordt geselecteerd.

Tabel 26: Belangrijkste criterium voor keuze heler

	Aantal respondenten (n = 101)	
	abs	%
Vertrouwen dat hij je niet verlinkt	30	29
Een hoge prijs bieden	24	24
Alles willen kopen	18	18
Gemakkelijk te vinden	7	7
In de buurt wonen	7	7
Constance prijzen	4	4
Anders*	11	11
Totaal	101	100

* Zoals: 'zo snel mogelijk betalen', 'geen voorkeur', 'snelheid van afhandeling'.

De belangrijkste criteria zijn:

1-vertrouwen (pakkans),

2-goede prijs (buit),

3-verkoopbaarheid (buit).

Bijna driekwart van de daders (71%) noemt één van deze 3 criteria.

Plaats transactie

De helft van de transacties vindt ofwel plaats in de woning van de heler (38%), ofwel op straat (13%). Bovendien zegt 24% dat de verkoop op steeds wisselende plaatsen gebeurt. Overige plaatsen zoals woning dader (3%) en winkel (2%), café (6%) worden weinig genoemd.

Verder werd in paragraaf 3.1 reeds vermeld dat bij slechts 2% van de geïnterviewden het plan om in te breken bij de heler thuis opkwam.

Invloed heling op pleegplaats

Het helen is slechts in heel beperkte mate van invloed op de keuze van de pleegplaats. Slechts vier daders zeggen bij voorkeur in de buurt van de heler in te breken: drie respondenten zeggen wel graag dichtbij de heler in te breken maar andere factoren toch belangrijker te vinden.

Inbreken op een bepaald adres in opdracht van de heler, komt vaker voor: 21% van de daders doet dit soms en 5% vaak of altijd.

De laatste vraag die in het kader van het helen werd gesteld had betrekking op het merken van goederen. Aan de daders werd gevraagd 'Als gestolen waar gemerkt is gaat de verkoop dan moeilijker'?

Tabel 27: Effect van merken op verkoop

	Aantal respondenten (n = 101)	
	abs	%
Zeer moeilijk te verkopen	6	6
Moeilijk te verkopen	9	9
Maakt niet/nauwelijks uit	74	73
Anders*	12	12
Totaal	101	100

*= Nooit meegemaakt, je krijgt er minder voor, neem die spullen niet mee.

Bijna driekwart van de daders zegt dat het niet echt iets uitmaakt of goederen al dan niet gemerkt zijn. Daar staat een kleine groep van 15 respondenten tegenover die de ervaring hebben dat gemerkte goederen wat moeilijker te verkopen zijn. Bovendien komen in de categorie 'anders' enkele antwoorden voor die duiden op een effect van het merken van goederen. Maximaal 18% vindt dus dat het wel iets uitmaakt of goederen al dan niet gemerkt zijn.

Samenvatting

Inbraak en heling zijn zeer nauw met elkaar verweven. In de eerste plaats wordt de keuze van de buit in belangrijke mate bepaald door de verkoopbaarheid van de gestolen spullen. Verder blijkt dat bijna alle daders snel van hun buit af willen, een meerderheid van de daders weet dan ook meestal van te voren al aan wie men gaat verkopen. Deze onderzoeksgegevens demonstreren dat het belangrijk is dat helingbestrijding een hogere prioriteit krijgt bij politie en justitie. Dat een dergelijke prioriteit vaak ontbreekt komt voort uit factoren als 'de moeilijke bewijsbaarheid van het delict' en 'het ontbreken van een slachtoffer bij het delict heling' (Renooy 1991).

Het onderzoek biedt een drietal aanknopingspunten voor het formuleren van preventieve maatregelen ten aanzien van heling:

- Bijna de helft van de daders verkoopt wel eens aan officiële opkopers.
- Het feit dat goederen gemerkt zijn weerhoudt de meeste daders niet om ze mee te nemen.
- Er wordt naar verhouding weinig geheeld in openbare ruimtes (in cafés e.d.).

Er bestaat weinig inzicht in de wereld van de heling (Renooy 1991). Dit betekent een handicap bij een effectieve aanpak van heling. Ook het onderhavige onderzoek biedt op dit punt nauwelijks informatie. Daders zouden hierover echter wel nader ondervraagd kunnen worden via de gehanteerde methode van zelfrapportage.

3.7 Daders en verslaving

Er wordt in deze paragraaf nagegaan of er verschillen zijn tussen verslaafde en niet-verslaafde daders op een aantal variabelen.

De algemene verwachting is dat verslaafden vanwege een dringende behoefte aan geld meer risico nemen en minder kieskeurig zijn dan niet-verslaafden. Dit komt neer op het domineren van het criterium buit boven pakkans en op de veronderstelling dat verslaafden minder selecteren bij de keuze van plaats, buurt, woningtype e.d. Met andere woorden de veronderstelling is dat verslaafden impulsiever te werk gaan dan niet-verslaafden.

De indeling in twee groepen (niet-verslaafden en verslaafden) is als volgt gebeurd.

- Als niet-verslaafden hebben we diegenen aangemerkt die minder dan f 100,- per week uitgeven aan alcohol of gokken en f 0,00 aan drugs. Dit laatste criterium is gekozen om er zeker van te zijn dat er geen contacten met het (criminele) verslaafdencircuit bestaan. Daders die verslaafd zijn geweest of van wie niet met zekerheid kon worden vastgesteld of ze al dan niet verslaafd zijn of waren, zijn buiten de groep gelaten.

De groep niet-verslaafden bestaat aldus uit 23 daders.

- De groep verslaafden bestaat uit zwaar-verslaafden. Binnen deze groep zijn daders opgenomen die naar eigen zeggen minimaal f 500,- per week uitgeven aan harddrugsverslaving of gokverslaving. Alcoholverslaving is buiten beschouwing gebleven aangezien het nauwelijks voorkomt dat men f 500,- of meer aan deze verslaving uitgeeft¹⁶.

Deze groep bestaat uit 34 daders (waarvan 24 harddrugsverslaafden en 10 gokverslaafden).

De volgende variabelen zijn onderzocht: ontstaan inbraakplan, het aantal inbraken, samen of alleen inbreken, voorkeurstijdstip, keuze plaats, buurt en pand, effect van aanwezigheid bewoners, terugkomen in zelfde buurt, terugkomen in zelfde pand, werkwijze, verblijfsduur in het inbraakpand, gedrag in het inbraakpand en redenen om ergens niet in te breken. De bespreking vindt vergelijken-derwijs plaats: telkens wordt de groep verslaafden (n = 34) vergeleken met de groep niet-verslaafden (n = 23) en worden eventuele verschillen getoetst op significantie¹⁷.

Ontstaan van het inbraakplan

De veronderstelling is dat verslaafden vaker direct reageren op een zich voor-
doende gelegenheid om in te breken dan niet-verslaafden. We hebben dit als volgt geoperationaliseerd. De verwachting is dat verslaafden vaker op het idee komen om in te breken als ze op straat lopen dan niet-verslaafden (zie ook paragraaf 3.2).

De veronderstelling wordt niet bevestigd:

- 30% van de niet-verslaafden beraamt het inbraakplan meestal op straat tegenover 12% van de (zwaar) verslaafden.

¹⁶ Er valt slechts 1 respondent in de categorie 'geeft f 500,- of meer uit aan alcoholverslaving'.

¹⁷ Wanneer een significant verschil wordt gevonden betekent dit dat er sprake is van een werkelijk bestaand verschil tussen beide type daders. Wanneer er geen sprake is van significantie, dan kan dat voortkomen uit het feit dat het aantal respondenten beperkt is. Wanneer het aantal respondenten groter wordt dan kan een gevonden verschil tussen de twee groepen als nog significant blijken te zijn. Strikt genomen betekent dit dat in geval van 'geen significantie' geen harde uitspraak kan worden gedaan.

Inbraakervaring

De veronderstelling dat verslaafden vaker hebben ingebroken dan niet-verslaafden wordt bevestigd. Het gevonden verschil is significant ($X^2 = 9.5$, $p = 0,002$).

- Van de niet-verslaafden heeft 73% minder dan 50 inbraken op zijn naam. Bij de (zwaar) verslaafden ligt dit percentage op 30% (40% van deze laatste groep heeft meer dan 100 inbraken gepleegd).

Alleen of gezamenlijk inbreken

Verslaafden breken even vaak alleen in als niet-verslaafden. De gevonden verschillen zijn niet significant.

Tijdstip

De veronderstelling is dat verslaafden vaker aangeven geen voorkeur te hebben wat betreft licht of donker dan wel keuze dagdeel.

We vinden op dit punt echter geen (significante) verschillen tussen verslaafden en niet-verslaafden.

Keuze plaats, buurt en pand

- Verslaafden lijken vaker de voorkeur te geven aan inbreken in eigen woonplaats dan niet-verslaafden. Het verschil is echter niet significant ($X^2 = 5.1$, $p = 0,08$).
- Er is geen verschil in voorkeur voor binnen of buiten de eigen woonbuurt.
- In tegenstelling tot hetgeen we verwachtten zegt 3% van de verslaafden niet te selecteren in de keuze van de buurt tegenover 22% van de niet-verslaafden. Het verschil is significant ($X^2 = 5.1$, $p = 0,02$).
- Verslaafden kiezen namelijk significant vaker voor een buurt die ze kennen dan niet-verslaafden ($X^2 = 3.5$, $p = 0,05$).
- Verslaafden komen dan ook significant vaker terug in dezelfde buurt waar ze al eerder inbraken (respectievelijk 88% van de verslaafden en 65% van de niet-verslaafden doet dat) ($X^2 = 4.4$, $p = 0,03$).
- Er bestaat geen verschil tussen beide groepen in de selectie van een pand.
- Wel is het zo dat verslaafden significant vaker terugkomen in hetzelfde pand (respectievelijk 59% van de verslaafden en 30% van de niet-verslaafden) ($X^2 = 4.4$, $p = 0,03$).

Aanwezigheid bewoners

Verslaafden en niet-verslaafden hebben even vaak ingebroken terwijl men wist of vermoedde dat bewoners thuis waren. Verslaafden nemen op dit punt dus niet meer risico.

Werkwijze

Wat de werkwijze betreft is er gevraagd naar het al dan niet direct op de buit afgaan als het gelukt is om binnen te komen en naar de verblijfsduur in het pand. De verwachting is dat verslaafden sneller en roekelozer te werk gaan. We vonden op beide punten echter geen verschil tussen de twee groepen.

Samenvatting

We hebben twee 'extreme' groepen daders met elkaar vergeleken. De niet-verslaafden en de zwaar verslaafden (die minstens f 500,- zeggen uit te geven aan drugs of gokken).

We vonden geen bevestiging voor de veronderstelling dat verslaafden op de diverse onderdelen van de modus operandi meer risico nemen: met andere woorden minder gericht zijn op het criterium pakkans.

Er werden twee duidelijke verschillen gevonden:

- zwaar verslaafden pleegden meer inbraken;
- zwaar verslaafden komen vaker terug in dezelfde buurt en in hetzelfde pand; ze lijken dus in een beperkter gebied te opereren.

Als we alle gevonden resultaten schematisch in beeld brengen, komen we tot het volgende overzicht.

Figuur 5: Vergelijking van niet-verslaafden en wel-verslaafden

Variabelen	Vergelijking
Aantal gepleegde inbraken:	
Impulsief ontstaan inbraakplan:	verslaafden plegen meer inbraken
Alleen of gezamenlijk inbreken:	geen verschil
Voorkeur tijdstip:	geen verschil
Keuze plaats:	geen verschil verslaafden vaker voorkeur eigen woonplaats (niet significant)
Keuze buurt:	* verslaafden kiezen vaker voor een buurt die ze kennen * verslaafden komen vaker terug in een buurt waar ze al eerder inbraken
Keuze pand:	* geen verschil in selectiecriteria * verslaafden komen vaker terug in hetzelfde pand
Aanwezigheid bewoners:	geen verschil
Voorzorgsmaatregelen:	geen verschil
Verblijfsduur:	geen verschil

3.8 Samenvatting en conclusies

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de bevindingen uit dit hoofdstuk. Deze samenvatting wordt afgesloten met een presentatie van het nader ingevulde waterleidingmodel. Tenslotte wordt een generale conclusie geformuleerd.

Vorbereiding

Bij de voorbereiding van een inbraak gaat men over het algemeen doelbewust te werk. De plannen om in te breken worden meestal samen met anderen gesmeed. De heler speelt hierbij geen rol van betekenis: slechts in 2% van de gevallen komt het idee voor een kraak van de heler.

Samen of alleen inbreken, komt beide vrijwel even vaak voor. Wanneer men samen aan het inbreken slaat, bedoelt men hiermee meestal samen met één ander. Voor de meesten die samen op pad gaan, geldt dat ze met een vaste maat gaan.

Jongere daders (onder 20 jaar) blijken significant vaker samen te opereren dan oudere daders (boven 20 jaar).

In de meeste gevallen dat inbrekers samen te werk gaan, wordt een eenvoudige taakverdeling afgesproken, zoals: elk een verdieping doorzoeken of iemand op de uitkijk zetten terwijl ander(en) binnen zijn/is.

Veelal spreekt men onderling geen speciale codes of signalen af; wanneer men dit wel doet, betreft het vaak fluitsignalen.

Vrijwel alle inbrekers nemen hulpmiddelen mee, voornamelijk één of twee schroevendraaiers (75%), handschoenen (50%) en/of een zaklamp (46%).

Meestal gaat men te voet of met de auto naar de plaats waar het onheil moet gaan plaatsvinden. In veel gevallen wordt het vervoermiddel (auto, fiets, brommer) een eind verderop neergezet, hoewel een grote minderheid vlakbij het inbraakpand parkeert.

Keuze tijdstip

Ten aanzien van seizoenen hebben de meeste inbrekers geen voorkeur. De minderheid die wel een voorkeur heeft, opereert liefst 's winters. De P.V.-gegevens tonen echter aan dat er in herfst en winter vaker wordt ingebroken. Men heeft evenmin voor een dag van de week een voorkeur. Wanneer men wel een voorkeur heeft, is dit vooral voor weekenddagen en in mindere mate voor koopavond of vrijdag.

Wat dagdelen betreft, heeft de meerderheid wel een voorkeur, namelijk vooral voor de avond en in mindere mate voor de nacht. Het gaat bij de avond vooral om de donkere uren. Pakkans is het voornaamste criterium bij de selectie van het dagdeel.

De meeste inbrekers die bij voorkeur 's nachts opereren, blijken het risico te nemen dat de bewoners thuis zijn.

Keuze plaats, buurt en pand

Men laat zich beïnvloeden door de overweging dat men in de eigen woonplaats te maken heeft met korte afstanden en er de weg kent. De meesten opereren daarom liefst in eigen woonplaats. Naast het gemak van de korte afstand speelt het criterium **pakkans** hierbij de voornaamste rol. De minderheid die bij voorkeur buiten de eigen woonplaats opereert, geeft hiervoor ook een reden op die met het criterium pakkans te maken heeft. Buiten de eigen woonplaats is de kans op herkenning kleiner.

Bij de keuze van een plaats, trekt men zich niets aan van het feit dat sommige arrondissementen zwaardere straffen opleggen dan andere. De meesten zijn hier wel van op de hoogte, maar betrekken dit niet bij hun selectie.

Het merendeel breekt bij voorkeur in buiten de eigen woonbuurt. Bij de selectie van een buurt let men verder op een rijk aanzien, makkelijke 'kraakbaarheid' en een goede aan- en afvoerweg (bereikbaarheid c.q. vluchtmogelijkheid). Bij de keuze van een buurt spelen de criteria **buit**, **toegankelijkheid** en **pakkans** dus de voornaamste rollen.

Bij het selecteren van een pand voor inbraak heeft 60% van de geïnterviewden een voorkeur voor bepaalde woningtypen, men heeft liever eengezins- dan meergezinswoningen (38% heeft zelfs een uitgesproken afkeer van meergezinswoningen). Men geeft binnen de categorie eengezinswoningen meestal de voorkeur aan vrijstaande woningen en hoekwoningen. Men noemt als reden voor deze voorkeuren vooral het rustig en ongezien kunnen werken bij deze woningtypen, hetgeen samenhangt met het criterium **pakkans**. Het criterium **pakkans** (een slechte vluchtmogelijkheid) blijkt ook hier weer de voornaamste reden. De kieskeurigheid voor bepaalde woningtypen neemt niet toe of af met het toenemen van de inbraakervaring. Wanneer men een pand selecteert, blijken de criteria **pakkans** (afwezige of slapende bewoners) en **buit** (duur uitziende inrichting) en ontbreken van een hond van belang.

Keuze benaderde zijde, gevelopening en werkwijze

Men blijkt in tweederde van de gevallen bij voorkeur aan de achtergevel in te breken, omdat daar volgens de helft van de respondenten de zwakste plekken van een huis te vinden zijn (namelijk achterraamen en -deuren). Deuren, ramen en bovenlichten zijn de meest gebruikte toegangswegen om binnen te dringen. Deze gegevens (uitgezonderd het bovenlicht) worden bevestigd door het P.V.-onderzoek.

Naar een hoger gelegen verdieping klimmen doet men meestal niet.

In het algemeen is **toegankelijkheid** het voornaamste criterium bij de keuze van de gevel en de gevelopening.

De meest gebruikte modus operandi zijn het terugwrikken van de slotschoten, het openwrikken van de sluitnaad van een raam en het forceren van het uitzetijzer van een bovenlicht. Als gereedschap wordt meestal gebruik gemaakt van de schroevendraaier.

De reacties van de daders als het niet lukt om ergens binnen te komen, maken duidelijk dat men niet snel opgeeft. Tweederde van de daders doet een tweede inbraakpoging als de eerste poging mislukt. Ruim de helft van de daders gaat op zoek naar een ander pand als het bij het ene pand niet lukt om binnen te komen.

Wanneer het lukt om ergens binnen te komen, treft een kwart van de geïnterviewden geen voorzorgsmaatregelen. Bijna de helft van de respondenten blijft nog geen tien minuten in het pand.

Meer dan de helft doorzoekt het hele pand. De favoriete buit bestaat uit geld of cheques, maar elektronica en sieraden worden ook vaak meegenomen.

Het merendeel vermijdt bij voorkeur een confrontatie met de bewoners; meer dan de helft vlucht wanneer zij toch met de bewoners oog in oog komen te staan.

Heling

De verkoopbaarheid van de gestolen goederen bepaalt in belangrijke mate de keuze van de buit. Geld blijkt dan ook het meest gewild. De meerderheid van de geïnterviewden weet voorafgaand aan de inbraak meestal al aan wie ze de buit gaan verkopen.

Bijna de helft van de geïnterviewden zet de buit weleens af aan officiële opkopers, ondanks dat deze een registratieplicht hebben.

Belangrijke criteria bij het selecteren van een heler zijn betrouwbaarheid (dat wil zeggen niet 'verlinkt' worden aan de politie), het bieden van een goede prijs en/of het feit dat ze alles willen opkopen. Heling vindt in de meeste gevallen plaats in de woning van de heler of op straat.

Bij de keuze van de pleegplaats van een inbraak speelt de afstand tot de woning van de heler een ondergeschikte rol. Inbreken in opdracht van de heler komt wel voor.

Het merken van goederen bemoeilijkt het verkopen van de buit nauwelijks. De geïnterviewden laten zich dan ook meestal niet weerhouden goederen mee te nemen wanneer deze gemerkt zijn.

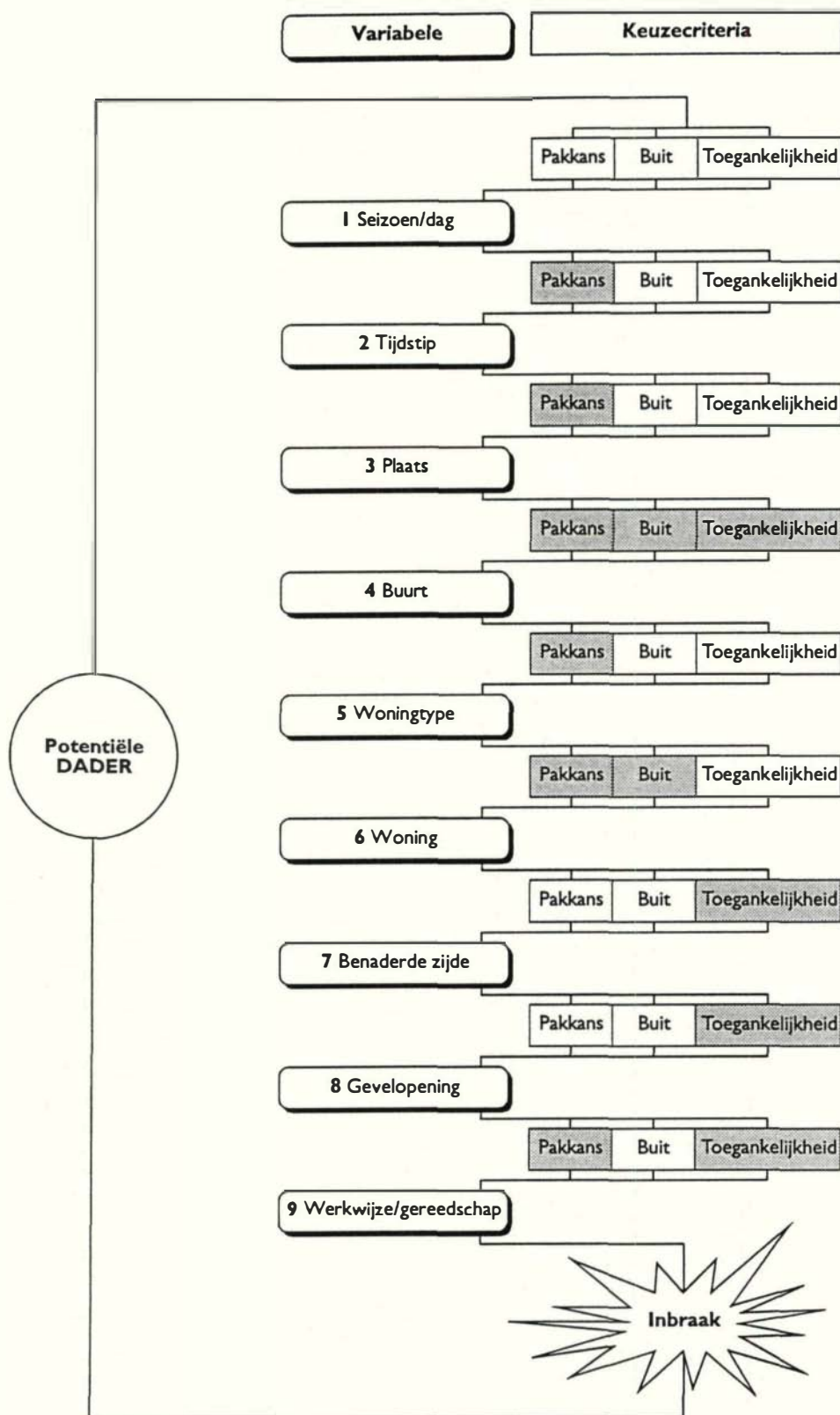
Daders en verslaving

De geïnterviewde daders zijn ingedeeld in niet-verslaafden en zwaar verslaafden (aan harddrugs of gokken). Er is onderzocht of er significante verschillen bestaan in inbraakervaring en werkwijze tussen beide groepen. Verslaafden blijken inderdaad veel meer inbraken gepleegd te hebben. Bovendien blijkt dat verslaafden (significant) vaker opnieuw terugkomen in dezelfde buurt en hetzelfde pand. De buurt wordt dan ook geselecteerd omdat men deze goed kent.

Aanpassing waterleidingmodel

In de inleiding van dit hoofdstuk word aangekondigd dat het gepresenteerde waterleidingmodel nader ingevuld zou worden op basis van de bevindingen. Wanneer een selectiecriterium bij een station (een variabele) een duidelijke rol speelt is het gearceerd (schema 2). Het schema laat zien dat het criterium pak-kans overwegend het zwaarst weegt.

Schema 3: Het waterleidingmodel nader ingevuld

Generale conclusie

Uit de gegevens gepresenteerd in dit hoofdstuk komt het beeld naar voren dat de daders doelbewust en planmatig te werk gaan bij de voorbereiding en uitvoering van een inbraak.

Beleidsmatig is dit gegeven voor preventie van groot belang en waarschijnlijk wordt het te vaak veronachtzaamd. Mensen die de intentie hebben om iets te doen en zich daar ook op voorbereiden zijn lastig te stoppen. Vanuit preventief perspectief gezien is dat een vervelende boodschap, maar daarom niet minder waar.

In het licht van dit gegeven, is het nogal naïef om, als men het totaal aantal inbraken wil verminderen, de preventieve aandacht alleen te richten op het pand, of de panden, die potentieel slachtoffer van een woninginbraak zijn. Toch is dat precies wat de meeste preventieve strategieën (of dat nu technopreventie of buurtpreventie is) doen.

Hoe rationeel deze aanpak voor een of een groep woningen ook kan zijn, de dader zal verder zoeken (en vinden). In hem 'brandt' immers het vuur van de intentie om in te breken.

Gegeven deze situatie is het vreemd dat preventief zo weinig aandacht wordt gegeven aan de dader(s) en de omgeving waarin het idee geboren wordt om te gaan inbreken. Daar invloed op uitoefenen c.q. die beslissing beïnvloeden is natuurlijk veel lastiger. Maar om er daarom vanaf te zien en de energie alleen te richten op de slachtofferpanden, heeft iets weg van de dronkaard die zijn verloren sleutels zoekt onder de lantaarnpaal 'omdat het daar licht is'.

4 Achtergronden van inbrekers

4.1 Inleiding

Zijn er factoren die de kans verhogen dat iemand gaat inbreken? Cornish & Clarke (1986) menen van wel. In hun publikatie 'The Reasoning Criminal' gaan zij ervan uit dat zowel situationele als rationele motieven een rol spelen bij het beginnen, het doorgaan en het stoppen met inbreken. In dit hoofdstuk worden deze drie fasen achtereenvolgend behandeld.

Fase 1: verwickeld raken bij het delict woninginbraak (paragraaf 4.2).

Fase 2: verder verwickeld raken (paragraaf 4.3).

Fase 3: stoppen met woninginbraak (paragraaf 4.4).

De presentatie van de onderzoeksresultaten vindt plaats aan de hand van enkele cruciale elementen uit de theorie van Cornish & Clarke.

In het voorgaande hoofdstuk is voornamelijk een beschrijving van de werkwijze van daders aan bod geweest; in dit hoofdstuk willen we meer op de achtergronden van de daders ingaan.

4.2 Verwickeld raken

Cornish & Clarke schetsen in een theoretisch model hoe een persoon tot de beslissing komt om te gaan inbreken. Een centraal element in dit proces is het al dan niet hebben van eerdere ervaringen met criminaliteit.

Binnen het model van Cornish & Clarke zijn deze ervaringen bepalend voor de overweging om legale dan wel illegale oplossingen te kiezen voor bevrediging van algemeen geldende behoeften (aan geld, spanning, status, vriendschap e.d.). De principe-bereidheid tot woninginbraak zal echter pas daadwerkelijk in daden worden omgezet wanneer er een min of meer toevallige doch doorslaggevende gebeurtenis optreedt. In het model van Cornish en Clarke worden deze gebeurtenissen als volgt omschreven:

- het zien van goede gelegenheid;
- in acute geldnood verkeren;
- meegevraagd worden door vrienden;
- behoefte hebben aan een kick;
- dronkenschap, ruzie met partner.

De vraag is nu wat de door ons geïnterviewde daders te vertellen hebben over de start van hun inbraakcarrière.

Eerdere strafbare feiten

De meeste daders (73%) zijn al langer dan 2 jaar geleden gestart met woninginbraak. Voor een kleine groep van 6 respondenten (6%) is het minder dan een half jaar geleden dat men de eerste woninginbraak pleegde.

Het merendeel van de daders had voorafgaand aan de eerste woninginbraak al andere strafbare feiten gepleegd: ruim driekwart van de daders (78%) heeft overeenkomstig het model van Cornish & Clarke al eerder ervaring met criminele activiteiten. Winkeldiefstal en fietsdiefstal worden verreweg het meest genoemd als eerder gepleegde delicten (respectievelijk 41% en 37%).

Bij nadere analyse blijkt dat 50 van de 83 daders die eerdere delicten pleegde meer dan één soort voorafgaand delict opgaven. In bijna tweederde van de gevallen gaat het dus om meerdere soorten voorafgaande delicten. Van de 83 daders gaven er 13 (16%) zelfs meer dan 3 verschillende soorten delicten op.

Doorslaggevende reden bij de eerste woninginbraak

De beantwoording van de vraag of er een speciale reden was om met woninginbraak te beginnen, is als volgt beantwoord.

Tabel 28: Redenen om voor het eerst in te breken

	Aantal respondenten (n = 106)	
	abs.	%
Geen speciale reden	12	11
Financiële redenen:		
acute geldnood (anders dan door drugs/gokken)	23	22
raakte aan drugs verslaafd	20	19
raakte aan gokken verslaafd	9	8
wegens schulden	3	3
andere delicten leverden te weinig op	3	3
Psychologische redenen:		
wilde erbij horen	18	17
had behoefte aan een kick	9	8
het gaf status/prestige	4	4
Anders	5	5
Totaal	106	100

Voor negen van de tien daders geldt dat er sprake was van een speciale reden die de aanleiding vormde voor de eerste woninginbraak. Financiële motieven scoren het hoogst (55%), doch psychologische redenen zijn zeker niet onbelangrijk geweest bij de eerste inbraak (in totaal 29%).

We hebben echter nog meer gegevens die een beeld geven van de eerste woninginbraak. Deze hebben betrekking op de invloed van de directe omgeving. Hierover werden de volgende vragen gesteld:

- Waren er 'toen' mensen in je directe omgeving die zich ook bezighielden met woninginbraak?
- Bestond je vriendenkring hoofdzakelijk uit criminele vrienden toen je je eerste inbraak pleegde?
- Zijn er mensen die geprobeerd hebben je tegen te houden toen je voor het eerst wilde gaan inbreken?
- Zijn er mensen die je hebben meegevraagd/je omver hebben gepraat toen je de eerste keer ging inbreken?
- Pleegde je die woninginbraak in je eentje of samen met anderen?
- Waren die anderen al langer met woninginbreken bezig?

Uit de beantwoording van deze vragen komt het volgende beeld naar voren.

- Tweederde van de daders werd bij de eerste inbraak meegevraagd of overreed om mee te doen.
- Meestal waren die anderen vrienden of bekenden.
- Bij een beperkte groep (19%) werden pogingen gedaan om hen te weerhouden van inbraak. Meestal gebeurde dat door ouders/familieleden.
- 92 van de 106 daders (87%) kenden al mensen - meestal vrienden - uit de directe omgeving die zich bezighielden met woninginbraak.
- Slechts 8 respondenten hadden in het geheel geen 'criminele' vrienden op het moment van de eerste inbraak.
- Driekwart van de daders (76%) pleegde de eerste inbraak samen met een of meerdere anderen. In driekwart van de gevallen waren dat mensen die al eerder woninginbraken hadden gepleegd.

Conclusie: Onze onderzoeksgegevens bevestigen de idee van Cornish & Clarke dat twee variabelen van groot belang zijn voor het beginnen met woning-inbraak:

- de aanwezigheid van eerdere criminele ervaringen;
- het bestaan van gelegenheidscheppende gebeurtenissen.

Driekwart van de daders uit ons onderzoek heeft eerdere ervaringen met criminaliteit. Bijna iedereen (89%) noemt een speciale reden waardoor men voor het eerst ging inbreken. Bij de helft (55%) was dat een financiële reden, voor bijna eenderde (29%) een reden van psychologische aard.

Er valt ook een aanvulling te maken op de theorie van Cornish & Clarke:

De invloed van de directe omgeving blijkt, althans in de beleving van de daders zelf, van cruciaal belang te zijn geweest om met een (woning)inbraakcarrière te starten. Uit de interviews wordt duidelijk dat de criminele vriendenkring al bestaat vóórdat de eerste woninginbraak wordt gepleegd.

Het 'hebben van criminele vrienden' wordt door Cornish & Clarke niet apart onderscheiden als element in het proces van verwikkeld raken. Uit onze interviewgegevens komt dit echter wel als opvallend (c.q. veel voorkomend) gegeven naar voren.

4.3 Verder verwikkeld raken

Volgens Cornish & Clarke neemt de frequentie van inbreken toe naarmate iemand steeds verder verwikkeld raakt, als gevolg van drie factoren:

- een toenemend professionalisme;
- een verandering in leefstijl en houding;
- een verandering in sociale contacten.

De krachten, die leiden tot **steeds verder** verwikkeld raken (toenemende vak-kennis, veranderende leefstijl, veranderende vriendenkring) nemen toe met het aantal inbraken dat succesvol is afgerond.

Toenemende professionalisme bestaat uit de volgende ontwikkelingen: groeien de vaardigheid en kennis, het verminderen van het risico en het vergroten van de opbrengst (buit) door plannen maken en zorgvuldige selectie van doelwitten voor inbraak, het verkrijgen van een 'vaste' heler en ervaring krijgen in het omgaan met politie en justitie.

Bij een **veranderde leefstijl** moet gedacht worden aan het financieel afhankelijk raken van inbraak, eventueel werk kiezen dat handig is voor inbraak, verslingerd raken aan de spanning en het aanpassen van de morele normen zodat criminaliteit gerechtvaardigd en legaal werk minderwaardig geacht wordt.

De **verandering in sociale contacten** houdt uiteraard in dat men steeds meer criminele vrienden krijgt, zelf gezien wordt als crimineel, het contact met niet-criminele vrienden verliest en vaak ook overhoop ligt met de eventuele partner.

Onze onderzoeksgegevens betreffen slechts een beperkt gedeelte van het door Cornish & Clarke geschetste proces van steeds verder verweekeld raken.

Het voornaamste motief: financiën

We hebben aan de daders gevraagd wat (de laatste tijd) het voornaamste motief was om in te breken.

Tabel 29: Voornaamste motief om in te breken

	Aantal respondenten (n = 100)*	
	abs	%
Geld	90	91
Het geeft me status/prestige	2	2
De kick	1	1
Erbij blijven horen	1	1
Anders (verveling, problemen)	5	5
Totaal	99	100

* = De categorieën 'onbekend' en 'n.v.t.' (o.a. meerdere antwoorden gegeven) zijn buiten beschouwing gelaten.

Het motief 'geld' (91%) blijkt bij de daders een alles overheersende rol te spelen. Als men eenmaal een tijdlang inbraken heeft gepleegd (de meeste daders zijn al meer dan 2 jaar geleden begonnen) dan is de financiële drijfveer veel belangrijker geworden dan in het begin. Bij de eerste inbraak noemt 'nog maar' 55% een financiële reden als motief (zie tabel 28). Waarschijnlijk is er, net als bij legale inkomsten vaak het geval is, sprake van een aanpassing van het leefpatroon bij de financiële inkomsten. Met andere woorden men raakt gewend aan het hebben van veel geld. Ook buitenlands onderzoek (Bennett & Wright, 1984; Krainz, 1988) laat zien dat geld pas echt belangrijk wordt als men eenmaal een aantal inbraken heeft gepleegd. Dat wil niet zeggen dat het geld besteed wordt aan uitgesproken luxe goederen zoals, 'vakantie, reizen', 'uitgaan' of 'duurzame goederen (auto, hifi, e.d.)'. In tabel 30 is weergegeven waar men de opbrengsten van woninginbraak vooral voor nodig heeft.

Tabel 30: De belangrijkste uitgavepost

	Aantal respondenten (n = 99)*	
	abs	%
Drugs/drank	43	44
Levensonderhoud	21	21
Gokken	15	15
Uitgaan	5	5
Schulden	4	4
Duurzame goederen	3	3
Vakantie/reizen	1	1
Anders	7	7
Totaal	99	100

* = De categorie 'onbekend' is buiten beschouwing gelaten.

Acht van de tien daders geven het geld dat zij met inbreken verdienen vooral uit aan min of meer noodzakelijke behoeften (levensonderhoud en verslavingen (drugs/drank/gokken)). In tabel 31 is een uitsplitsing gemaakt van hetgeen men gemiddeld per week uitgeeft aan respectievelijk alcohol, harddrugs en gokken.

Tabel 31: Geschatte uitgaven per week de laatste tijd, aan alcohol, drugs en gokken

	Alcohol (n = 106)		Harddrugs (n = 106)		Gokken (n = 106)	
Minder dan f 100,- ¹⁸	85	(80%)	59	(55%) ¹⁹	77	(73%)
f 100,- - f 200,-	14	(13%)	7	(7%)	6	(5%)
f 200,- - f 300,-	1	(1%)	5	(5%)	2	(2%)
f 300,- - f 400,-	1	(1%)	3	(3%)	3	(3%)
f 400,- - f 500,-	2	(2%)	2	(2%)	2	(2%)
f 500,- - f 600,-	-		10	(9%)	5	(5%)
f 600,- - f 700,-	-		2	(2%)	1	(1%)
f 700,- - f 800,-	-		4	(4%)	-	-
f 800,- - f 900,-	-		1	(1%)	1	(1%)
f 900,- - f 1000,-	-		1	(1%)	-	-
Meer dan f 1000,-	1	(1%)	10	(9%)	3	(3%)
Onbekend	2	(2%)	2	(2%)	6	(5%)
Totaal	106	(100%)	106	(100%)	106	(100%)

¹⁸ In deze categorie zijn ook de respondenten opgenomen die geen exacte opgave doen, maar zeggen niets of slechts weinig uit te geven of alleen zeggen 'niet verslaafd te zijn'.

¹⁹ Hiervan geven 51 (48%) daders helemaal niets uit aan harddrugs.

Wanneer we de groep die f 100,- per week of meer uitgeven (per genotmiddel) als 'verslaafd' beschouwen dan kan geconcludeerd worden dat ten tijde van het onderzoek:

- 18% verslaafd is aan alcohol;
- 43% verslaafd is aan harddrugs;
- 23% verslaafd is aan gokken.

Verder blijkt dat tien daders (9%) twee soorten verslavingen hebben en één dader zelfs drie soorten.

Harddrugs vormen dus de belangrijkste bron van verslaving: 43% is verslaafd aan harddrugs. Verder geeft 7% minder dan f 100,- per week uit aan harddrugs maar heeft dus wel contacten in dit circuit.

Gemiddeld gaven de alcoholverslaafden de laatste tijd circa f 250,- per week uit aan alcohol.

De harddrugsverslaving kostte een verslaafde gemiddeld circa f 575,- per week (de laatste tijd). Verder gaven de gokverslaafden gemiddeld ongeveer f 390,- uit aan hun gokverslaving.

Het plaatje van (legale) inkomsten²⁰ en uitgaven van de daders ziet er als volgt uit (omdat nauwkeurige cijfers ontbreken gaat het om een vrij grove benadering op basis van een indeling in categorieën):

- 82% van alle respondenten heeft een (legaal) netto inkomen van maximaal f 1500,- per maand.
- Het gemiddeld netto inkomen (legaal) per maand ligt op f 810,-.
- Gemiddeld geeft elke dader circa f 380,- per week uit aan alcohol, harddrugs en gokken²¹. Dit betekent per maand gemiddeld $\pm$ f 1500,- per dader.
- Ten tijde van het onderzoek heeft elke dader gemiddeld een schuld van f 1500,-.

Het grote verschil tussen het gemiddeld (legale) netto inkomen per maand (f 810,-) en de gemiddelde verslavingskosten per maand (f 1500,-) illustreert de noodzaak van illegale bijverdiensten. Anders gezegd: grote afhankelijkheid van verslaving (met name harddrugsverslaving) en het daarmee gepaard gaande hoge uitgavenpatroon, lijkt de belangrijkste kracht in het steeds verder verwikkeld raken in het inbreken.

Verandering in sociale contacten

Een tweede lijn om verder verwikkeld te raken in het inbreken is de ontwikkeling van sociale contacten. Cornish & Clarke hebben ten aanzien van deze factor het volgende proces geschetst:

- Een inbraakcarrière gaat samen met meer criminele vrienden en minder 'goede' vrienden.
- Het contact met ouders en eventuele partner verslechtert of wordt zelfs verbroken.

Beide ontwikkelingen dragen bij aan het verder verwikkeld raken.

Het onderhavige onderzoek geeft op dit punt de volgende informatie.

Bij de eerste inbraak had 92% van de daders al criminele vrienden, slechts 8% had in het geheel geen criminele vrienden.

²⁰ De daders jonger dan achttien jaar en de gedetineerde daders zijn hier buiten beschouwing gelaten.

²¹ Het uitgavepatroon van 'niet-verslaafden' (de categorie minder dan f 100,- per week) is op f 0,00 gesteld.

Vanaf dat moment is bij 72% van de respondenten de samenstelling van de vriendenkring crimineel geworden: hetzij doordat men meer criminele, hetzij doordat men minder niet-criminele vrienden heeft gekregen of doordat beide ontwikkelingen zich tegelijk voordeden.

In de interviewgegevens vinden we dus bevestiging voor het eerste deel van bovenstaande veronderstelling: bijna driekwart van de respondenten (72%) geeft aan dat de binding met criminele vrienden is versterkt. Deze ontwikkeling zien we zowel bij de respondenten die vóór hun eerste inbraak nog geen 'inbrekers' kenden als ook bij hen voor wie dat wel geldt.

Wat betreft deze verandering in vriendenkring dient gesteld te worden, dat er volgens onze gegevens geen sprake is van een ontwikkeling die in gang gezet wordt nadat de inbraakcarrière is gestart. Immers in paragraaf 3.1 werd al geconcludeerd dat de 'slechte' vriendenkring voor een belangrijk deel al bestaat tijdens de eerste inbraak. Het gaat dus vooral om een verdere 'verslechtering' van de vriendenkring als element in het proces van verder verward raken.

Wat betreft het tweede deel van de veronderstelling blijkt in de eerste plaats dat ouders niet altijd weten dat hun zoon inbraken pleegt. Eenderde van de ouders is hier volgens de respondenten niet van op de hoogte. Wanneer dat wel het geval is, dan zegt 47% dat het contact is verslechterd of verbroken, doch 48% zegt dat het contact met ouders hetzelfde is gebleven. De resterende 5% zegt dat het contact is verbeterd.

Wat betreft de relatie met een partner brengen we allereerst in de herinnering dat slechts een kwart van de geïnterviewden samenwoont met een partner. In de ontwikkeling van de relatie met de partner na de eerste inbraak zien we ongeveer hetzelfde beeld als bij de ouders: 30% van de daders (met een partner) zegt dat hun partner niet op de hoogte is van het feit dat ze inbreken. Wanneer dat wel zo is dan zegt 40% van de daders dat dit contact is verslechterd terwijl 60% zegt dat het contact hetzelfde is gebleven.

Wat betreft de relatie met ouders en (eventuele) partner zien we dus geen overheersende negatieve ontwikkeling (dat wil zeggen verslechtering van de relatie).

Toenemend professionalisme

Naast de verandering in financiële behoeften (bij Cornish & Clarke valt dat onder de factor 'verandering leefstijl') en de verandering in sociale contacten (factor 'verandering sociale contacten') kunnen we nog een derde factor onderscheiden in het proces van verder verward raken. Dit is de factor: toenemend professionalisme. De veronderstelling is dat inbreken is op te vatten als een vak, waarbij meer ervaring leidt tot meer vakkennis.

We hebben de daders de uitspraak voorgelegd. 'Inbreken is ook een vak: met de tijd wordt je vakkennis steeds groter'. Bijna driekwart van de daders (72%) is het (zeer) eens met deze stelling. Er is dus sprake van een factor 'toenemend professionalisme'.

Een toename van vakkennis zou, volgens Cornish & Clarke, leiden tot een toename van frequentie van het aantal inbraken, omdat het de dader steeds makkelijker afgaat. Het omgekeerde is echter ook denkbaar: meer ervaring kan leiden tot minder inbraken. Immers door toenemende ervaring kan een groter percentage succesvolle inbraken ontstaan en kan de waarde van de buit per inbraak stijgen. Geen van beide veronderstellingen wordt door de onderzoeksgegevens bevestigd (zie bijlage 4 tabel 2 en tabel 12).

Werkloosheid en houding ten opzichte van legaal werk

Werk/werkloosheid speelt ons inziens ook een rol in het proces van meer verwickeld raken. Het hebben van werk geeft de mogelijkheid om op legale wijze aan geld te komen (hoewel deze bron van inkomsten wegens de kosten van verslaving, meestal al snel niet meer voldoende zal zijn). Werk vormt echter ook een stimulans om een regelmatig leven te leiden en een mogelijkheid om een binding te houden met het niet- c.q. anders-criminele deel van de samenleving.

Binnen het onderzoek zijn gegevens verzameld over werkloosheid en over de houding ten opzichte van legaal werk. Op het moment van de eerste inbraak zat 62% van de daders zonder werk. Sinds men is gaan inbreken is bij 14% van de daders geen verandering opgetreden in de werkkring, heeft 11% ontslag gekregen en 7% ontslag genomen. De resterende 5% is minder gaan werken. Dat betekent dat de helft van de mensen die bij de eerste inbraak nog werk had, ofwel ontslagen is ofwel zelf ontslag heeft genomen.

Het werkloosheidpercentage ten tijde van het onderzoek ligt op 75%²².

Op het gebied van werk was er dus al weinig binding met de samenleving op het moment van de eerste inbraak. Daarna is de situatie nog verergerd. Vermelenswaardig is het feit dat het werkloosheidscijfer in ons daderonderzoek veel hoger ligt dan in het buitenlandse onderzoek (Krainz, 1988; Rehm & Servay, 1989). In bijlage 2 wordt hier nader op ingegaan.

Om een indruk te krijgen van de houding van de daders ten opzichte van legaal werk, werd een serie uitspraken voorgelegd aan de daders. Hiermee werd gepoogd na te gaan hoe groot de bereidheid is om legaal werk te verrichten. Voor een volledige weergave van de antwoorden verwijzen we naar bijlage 4. Een korte samenvatting van de resultaten:

- De groep met een positieve houding ten opzichte van legaal werk is iets groter dan de groep met een afwijzende houding. Bijvoorbeeld: 57% is het (helemaal) niet eens met de uitspraak 'legaal werk levert te weinig op'; 36% is het hier wel (zeer) mee eens.
- Maatschappelijke en psychologische belemmeringen om op legale manier de kost te kunnen verdienen worden door de grootste groep niet onderschreven;
 - . 59% van de daders is het (helemaal) niet eens met de uitspraak 'als je een strafblad hebt maak je helemaal geen kans meer op werk'; 30% is het hier wel (zeer) mee eens.
 - . 67% is het (helemaal) niet eens met de uitspraak 'ik kan niet tegen bevelen, ik wil niet voor een baas werken'; 26% is het hiermee wel (zeer) eens.

De houding ten opzichte van het inbreken zelf wordt weerspiegeld in de reacties op de uitspraak 'ik heb eigenlijk een hekel aan het inbreken zelf': 68% van de daders is het (zeer) eens met deze uitspraak!

Cornish & Clarke (1986) veronderstellen dat hoe langer men inbreekt des te negatiever de houding wordt ten opzichte van legaal werk. Meer verwickeld raken zou dus samen gaan met een devaluatie van legaal werk. We hebben deze veronderstelling getoetst, maar vonden geen (significante) samenhang tussen de duur van de inbraakcarrière en de houding ten opzichte van legaal werk.

²² Voor de groep die niet meer op school zit.

Conclusie

In het proces van verder verward raken bestaan krachten maar ook tegenkrachten. Ten aanzien van de krachten die leiden tot een steeds verdere verwarding, is een aantal conclusies te trekken:

- Geld vormt het voornaamste motief om te blijven inbreken.
- Dit geld is vooral nodig om te voorzien in min of meer noodzakelijke behoeften (levensonderhoud en verslavingen (met name harddrugverslaving)).
- Een verandering in sociale contacten speelt eveneens een rol bij het verder verward raken:
 - een inbraakcarrière gaat samen met meer criminele vrienden en minder 'goede' vrienden;
 - een verslechtering van relatie met ouders en partner is echter slechts in beperkte mate aan de orde.
- Er is sprake van een toename van vakkennis als men langere tijd inbreekt. We hebben echter niet kunnen aantonen dat dit bijdraagt aan het verder verward raken.
- Er is sprake van een toenemende werkloosheid als men langere tijd inbreekt. Dit kan beschouwd worden als een factor die bijdraagt aan het verder verward raken.

Ten aanzien van de tegenkrachten is het volgende geconcludeerd.

- Een meerderheid van de daders heeft eigenlijk een hekel aan het inbreken zelf.
- Een kleine meerderheid geeft blijk van een positieve houding ten opzichte van legaal werk.

Ten aanzien van de theorie van Cornish & Clarke kan het volgende geconcludeerd worden.

- Het onderzoek levert geen aanwijzingen op dat verder verward raken impliceert dat men steeds vaker gaat inbreken.
- De behoefte aan geld vormt de meest bepalende factor om door te gaan met inbreken.
- De verandering van vriendenkring en de toenemende werkloosheid vormen onderdelen van het proces van verder verward raken.
- Er is geen sprake van een devaluatie van legaal werk tijdens het proces van verder verward raken.

4.4 Pogingen om te stoppen

Cornish & Clarke onderscheiden bij de factoren die kunnen leiden tot stoppen met inbreken:

- interne factoren (negatieve ervaringen tijdens het plegen van inbraken, bijvoorbeeld betraapt worden door de bewoner);
- externe factoren (die niets met het plegen van het delict te maken hebben, zoals onder druk gezet worden door partner).

Volgens Cornish & Clarke zijn de zogenaamde interne factoren het belangrijkste bij de overweging en de uiteindelijke beslissing om te stoppen.

Stoppen met woninginbraak kan op twee manieren:

- overgaan naar een ander delict (dat bijvoorbeeld meer oplevert);
- helemaal stoppen (uit de criminaliteit stappen).

Overstappen van inbraak op een ander delict wordt door eenderde (32%) van de daders wel eens overwogen. Het meest voorkomende delict dat als vervanging wordt genoemd is overval (14 van de 34 respondenten). Verder wordt een groot aantal verschillende delicten genoemd zoals dealen ($n = 4$), autodiefstal ($n = 2$) en een grote inbraak in een bedrijf ($n = 1$). Overval heeft het kenmerk dat het een zwaardere delict is dan woninginbraak. Dit bevestigt dus het idee dat men van lichte delicten (winkel-diefstal, fietsdiefstal tot steeds zwaardere criminaliteit komt.

De meeste daders (82%) hebben wel eens geprobeerd om te stoppen met inbraak. Een kwart probeerde dat één keer, de overigen (56%) meer dan eens. Bijna de helft van de laatste stoppogingen (48%) vond minder dan een half jaar geleden plaats.

Er bestaat een relatie tussen inbraakcarrière en stoppogingen. Hoe langer men inbreekt des te vaker heeft men geprobeerd om meer dan een keer te stoppen (χ^2 -kwadraat = 10.15, $df = 2$, $p = .006$). Van de groep die al langer dan 2 jaar inbreekt heeft 65% al meerdere malen geprobeerd te stoppen. Bij de overigen ligt dat percentage op 27%. Een langere inbraakcarrière blijkt dus geen reden om de pogingen om te stoppen op te geven.

In het onderhavige onderzoek overheersen de zogenaamde externe factoren bij de pogingen om te stoppen met inbreken: 80% van de factoren die genoemd worden vallen in deze categorie. Het meest frequent worden genoemd 'had het geld niet meer nodig' en 'wegens ouders/familie/partner'. Bij de interne factoren werd het meest genoemd: 'het werd te link'.

Na de laatste stoppoging is bijna tweederde (64%) binnen een half jaar weer opnieuw begonnen met inbreken. In werkelijkheid ligt dit percentage nog hoger omdat sommigen 'moesten wachten' tot ze weer vrijkwamen.

De reden om opnieuw te beginnen is meestal van financiële aard, ofwel men was toch weer verslaafd geraakt ofwel men had om andere redenen (acute) geldnood. Een geldelijk motief wordt in driekwart van de gevallen (72%) als reden genoemd om opnieuw in te gaan breken. Anders als bij de eerste inbraak speelt de vriendenkring een ondergeschikte of indirecte²³ rol bij de beslissing om weer te gaan inbreken. In 12% van de gevallen wordt de invloed van vrienden als reden genoemd.

Een aantal daders ($n = 67$) heeft bij hun stoppoging(-en) te maken gehad met de reclassering. 70% van deze groep heeft de activiteiten van de reclassering niet als hulp ervaren bij het stoppen²⁴. Dit was volgens hen vooral te wijten aan het feit dat 'de reclassering te weinig voor je doet'. Kennelijk verwachten sommige daders een actief ingrijpen van de reclassering. Illustratief hiervoor is de respondent die zei: "zij slaagden er niet in me uit mijn vriendenkring weg te halen". Anderen steken de hand in eigen boezem: zeven daders zeiden dat de reclassering wel iets doet, maar dat je vooral zelf moet willen. Een aantal respondenten verwijst naar de onderlinge kloof tussen hen zelf en de maatschappelijk werker met opmerkingen als 'er was van beiden kanten geen belangstelling', 'we spreken een andere taal' en 'ze wisten niet hoe vaak ik echt op pad ging'. In totaal vinden 29 van de 47 respondenten met onvrede over de reclassering, dat de begeleiding die ze kregen onvoldoende was omdat de reclassering

23 De bestaande vriendenkring kan wel van invloed zijn op het opnieuw gaan gebruiken van harddrugs.

24 Men dient hier wel te bedenken dat deze dadergroep geen representatief oordeel geeft over de reclassering. De mensen die het wel gelukt is om te stoppen met inbraak komen namelijk niet aan het woord.

te weinig voor je doet, te snel stopt met hun begeleiding of er te weinig tijd in steekt.

Eenderde van de respondenten ($n = 34$) heeft (ook) met andere hulpverlenende instanties te maken gehad bij hun poging(en) om te stoppen. Meestal was dat het CAD of de GGD en had de hulp dus betrekking op het afkicken. Eenderde van deze mensen (12 van de 34 respondenten) was tevreden over de hulp die ze kregen, tweederde was ontevreden. Opnieuw valt de kritiek die men heeft vooral in de categorie 'ze doen te weinig voor je'.

Een meerderheid van de respondenten (78%) gelooft dat vast werk hen zou kunnen helpen om te stoppen met inbreken. We hebben deze mensen gevraagd op welk gebied primair hun vaardigheid ligt om betaald werk te kunnen doen:

- 15% zegt (nog) geen vaardigheden te hebben;
- 30% antwoordt 'de bouwvak';
- 19% zegt in de metaalsector;
- 8% zegt de in de horeca.

Om de kans op werk te vergroten is volgens 31% van de daders die denken dat vast werk helpt om te stoppen, speciale bemiddeling nodig voor mensen met een strafblad, terwijl 23% gelooft in om- of bijscholing. Ongeveer 20% zoekt de belemmeringen vooral bij zichzelf in opmerkingen als 'eerst van de drugs afkomen' en 'je moet zelf gemotiveerd zijn'.

Slechts een minderheid van 23% denkt dat straf helpt om te kunnen stoppen. Volgens 16 van deze 24 respondenten moet er wel wat veranderen aan de manier van straffen. Zij denken vooral aan 'sneller straffen' ($n = 4$) en werkprojecten in plaats van vrijheidsstraf ($n = 4$).

Conclusie

De theorie van Cornish & Clarke behoeft op een essentieel punt een aanpassing.

- Externe factoren (die niets met het delict te maken hebben) zijn het belangrijkste bij de beslissing om te stoppen;
- Externe factoren - meestal van financiële aard - zijn eveneens doorslaggevend bij de beslissing om toch weer te beginnen met inbreken;

4.5 Samenvatting en conclusies

Onderstaand worden de belangrijkste conclusies uit hoofdstuk 4 gepresenteerd. Deze dienen als bron van de dadergerichte preventieve maatregelen die vervolgens in hoofdstuk 6 geformuleerd worden.

Start inbraakcarrière

- Mensen die beginnen met inbreken, hebben over het algemeen al minder zware delicten begaan (meestal winkeldiefstal en fietsdiefstal).
- Voordat met begint met inbreken, verkeert men al in het criminele circuit van inbrekers.

Een meerderheid wordt dan ook meegevraagd bij de eerste inbraak. Er is weinig tegendruk vanuit de omgeving (familie, vrienden) om zo'n verzoek te weerstaan.

- De behoefte aan geld is bij de eerste inbraak nog niet zo belangrijk als wanneer met eenmaal als inbreker is gaan leven. Bij eenderde van de daders spelen psychologische motieven (zoals erbij willen horen) een doorslaggevende rol.

Verder verwickeld raken

- Geld vormt het voornaamste motief om door te gaan met inbreken. Vaak is dit geld nodig voor de kosten die verslavingen met zich meebrengen.
- Verder verwickeld raken uit zich in ontwikkelingen als een toenemende werkloosheid en een verder criminalisering van de vriendenkring.
- Daar staat een tweetal tegenkrachten tegenover, namelijk de hekel aan het inbreken zelf en de positieve houding ten opzichte van legaal werk die men bij een kleine meerderheid van de inbrekers aantreft.

Stoppogingen

- De behoefte om ermee op te houden is bij acht van de tien inbrekers zeker aanwezig. De stoppogingen worden vooral bepaald door de factor 'geld'. Wanneer men minder behoefte heeft aan geld (bijvoorbeeld doordat men is afgekickt of een ander bron van inkomsten heeft gevonden) dan wordt een poging om te stoppen ondernomen. Als de behoefte aan geld weer toeneemt, valt men echter terug op het inbreken.
- De activiteiten van de reclassering dienen volgens de daders uitgebreid te worden en meer afgestemd te worden op de belevingswereld van de daders (langer en intensiever begeleiden).
- Volgens een meerderheid van de daders kan vast werk helpen om definitief te stoppen met inbreken. Activiteiten als speciale bemiddeling en om- of bijscholing wordt daarbij het meest genoemd.

5 Daders over preventie

5.1 Inleiding

Tijdens de interviews is aan de daders gevraagd hoe zij denken over preventieve maatregelen tegen woninginbraak. Een weergave van deze onderzoeksresultaten wordt gepresenteerd paragraaf 5.2. Daarin komt aan de orde:

- wat zien de daders als de zwakste plekken van een pand;
- wat vinden de daders de meest effectieve beveiligingsmaatregelen;
- hoe kijkt men aan tegen de preventieve werking van verlichting;
- in hoeverre laten de daders zich weerhouden door meer beveiliging aan huizen.

5.2 Daders over preventie

Zwakke plekken

In onderstaande tabel is weergegeven wat de daders beschouwen als de zwakste plek van een pand.

Tabel 32: De zwakste plek volgens de daders

	Aantal respondenten (n = 105)	
	abs.	%
Raam achterzijde	32	31
Deur achterzijde	21	20
Bovenlicht	14	13
Alles even zwak	12	11
Deur voorzijde	8	8
Raam/deur op verdieping	3	3
Anders*	15	14
Totaal	105	100

* Hierin zijn antwoorden opgenomen als 'deur van kunststof', 'glas in lood', 'gehele achterzijde' en afhankelijk van het materiaal'.

De helft van de daders noemt ofwel 'raam achterzijde' (31%) ofwel 'deur achterzijde' (20%). Het bovenlicht komt op een derde plaats (13%).

Deze gegevens komen voor een belangrijk deel overeen met de wijze waarop de daders bij voorkeur binnenkomen in een woning (zie ook paragraaf 3.5):

- 62% benadert een pand meestal via de achterzijde.
- 73% van de inbraken uit het P.V.-onderzoek vindt plaats via de achterzijde.
- 38% komt bij voorkeur binnen via een deur, 29% via een raam en 19% via een bovenlicht.
- Ook in het P.V.-onderzoek wordt de deur het meest gebruikt om binnen te komen (57%), gevolgd door het raam (27%).

Hoewel het raam aan de achterzijde als de meest zwakke plek wordt beschouwd, is het blijkbaar toch gemakkelijker om in de praktijk via de deur (aan de achterzijde) binnen te komen.

Het lijkt dus niet altijd nodig om de zwakste plek te gebruiken om binnen te komen. In deze redenering past ook het onderzoeksgegeven dat een op de tien daders zegt dat alle gevelopeningen even zwak zijn.

De meest effectieve beveiligingsmaatregelen

Er is gevraagd wat men als meest effectieve manier ziet om een woning te beveiligen tegen inbraak en welke manier van beveiligen op de tweede plaats komt²⁵.

Tabel 33: Meest effectieve beveiligingsmaatregelen

	Eerst genoemd		Als tweede genoemd	
	Aantal resp. (n = 104)		Aantal resp. (n = 102)	
	abs.	%	abs.	%
Alarm	34	33	25	24
Hond	26	25	32	31
Zwaar hang/sluitwerk	22	21	13	13
Dubbel glas	4	4	7	7
Verlichting gevel	4	4	8	8
Afsluiten achterpad	1	1	2	2
Zwaarder kozijnen	1	1	5	5
Anders*	10	9	8	8
Niets is (verder) effectief	2	2	2	2
Totaal	104	100	102	100

* In deze categorie vallen maatregelen als 'rolluiken', 'sociale controle', 'buren', 'gordijnen dicht en licht aan', 'luxaflex (maakt lawaai)'.

Volgens de respondenten zijn de meest effectieve preventiemaatregelen het aanleggen van een alarmsysteem en het aanschaffen van een waakhond. Zwaarder hang- en sluitwerk komt duidelijk pas op de derde plaats.

Eenderde van de daders noemt als meest effectieve maatregel 'het alarm'. Nog eens een kwart noemt het alarm als tweede preventiemaatregel.

De waakhond wordt het meest genoemd als tweede preventiemaatregel (door 31% terwijl 25% de waakhond het meest effectief vindt).

Hoewel zwaar hang- en sluitwerk pas op de derde plaats komt, blijkt dat driekwart van alle inbraken via de achterzijde plaatsvindt, waarbij de voorkeur

25 Tijdens het interview werd ook de vraag gesteld wat het meest doorslaggevend is bij de beslissing 'Hier ga ik beslist niet inbreken'. Daarbij werd een aantal situaties voorgelegd. Hieruit blijkt dat 'het alarm' en 'de vermoedelijke aanwezigheid van bewoners' voor bijna tweederde (63%) van de respondenten het zwaarst weegt. Bij de vraag naar de meest effectieve beveiligingsmaatregelen (tabel 33) werden echter geen voorgecodeerde antwoorden voorgelegd aan de respondenten. Dit maakt de antwoorden van beide vragen onvergelykbaar. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het gegeven dat 'de vermoedelijke aanwezigheid van bewoners' in het geheel niet voorkomt bij de beantwoording van de vraag naar de meest effectieve beveiligingsmaatregelen. Blijkbaar denkt men bij beveiligingsmaatregelen niet aan 'de aanwezigheid van bewoners'.

Omdat de antwoorden op beide vragen ten opzichte van elkaar niet te plaatsen zijn, hebben we ervoor gekozen om de vraag waarbij voorgecodeerde antwoorden werden voorgelegd aan de respondenten, weg te laten. Deze wijze van vraagstelling sluit het minst aan bij de lijn die in het interview werd gevolgd.

voor de achterzijde samen hangt met het feit dat daar volgens de daders de zwakste plekken te vinden zijn. Het criterium zichtbaarheid (vanaf de straat) speelt hierbij minder een rol (paragraaf 3.5). Dit betekent dat daders zich in hun handelen wel degelijk laten leiden door de factor 'hang- en sluitwerk' (criterium toegankelijkheid). Maar wanneer men aan de achterzijde van een pand geconfronteerd wordt met zwaar hang- en sluitwerk, dan heeft dat blijkbaar een minder sterke afschrikwekkende werking dan de confrontatie met een alarmsysteem of een hond.

De preventieve werking van verlichting

Verlichting van de gevel is een preventieve maatregel die enerzijds al veel wordt toegepast en anderzijds makkelijk te realiseren is voor bewoners. Er is onder andere daarom met een aantal vragen wat dieper ingegaan op de werking van verlichting als preventief middel²⁶. Onderstaand zijn de belangrijkste resultaten weergegeven:

- De aanwezigheid van buitenverlichting roept geen eenduidige reacties op bij daders:
 - 65% geeft antwoorden waaruit blijkt dat men zich ofwel niet laat afschrikken ofwel juist gestimuleerd wordt om ergens in te breken waar buitenverlichting brandt ('daar zal wel wat te halen zijn').
 - 18% laat zich wel afhouden van inbraak bij een pand met buitenverlichting.
 - 17% geeft andersoortige reacties zoals 'hangt van het tijdstip af' of 'ik ga eerst controleren of bewoners thuis zijn door aan te bellen'.
- 45% zegt ook een verlichte gevel te benaderen voor een inbraak; 25% zegt 'nee dat doe ik niet!'. De overigen hebben zo'n situatie nog nooit meegemaakt/of erop gelet (10%) of antwoorden met 'dat hangt ervan af' (20%).
- 23% van de totale dadergroep heeft de buitenverlichting van een woning wel eens onklaar gemaakt.
- Tweederde van de daders (68%) heeft wel eens meegemaakt dat er plotseling een fel licht aanflitste (schrikverlichting). Hun reactie hierop was:
 - 43% maakte dat zij weg kwamen (n = 31);
 - 11% ging er vandoor maar kwam na een tijdje wel weer terug (n = 8)
 - 37% wachtte alleen even af (n = 27);
 - de overigen (9%; n = 6) gaven wisselende antwoorden als 'kijken wat voor soort lamp het is, mogelijk geeft de lamp een signaal naar binnen', en 'ik ga gewoon door'.

Concluderend kunnen we stellen dat er een beperkte preventieve werking uitgaat van continu brandende gevelverlichting. Een kwart van de dadergroep zegt een verlichte gevel niet te benaderen. De onderzoeksgegevens suggereren dat er van permanent brandende gevelverlichting ook een stimulerende werking uit kan gaan. Dit komt tot uiting in antwoorden als 'daar zal wel wat te halen zijn' en categorieën 'de bewoners zullen wel afwezig zijn' of 'dat werkt gemakkelijk'. In totaal heeft 37% van de dadergroep, naar eigen zeggen, dergelijke primaire reacties bij het zien van continu brandende buitenverlichting.

Schrikverlichting lijkt iets effectiever te zijn: 43% van de daders die hier ervaring mee hebben laat zich afschrikken wanneer dergelijke verlichting plotseling aangaat en komt niet meer terug.

²⁶ Een andere reden om relatief iets meer aandacht aan anti-inbraakverlichting te besteden is het feit dat de Directie Criminaliteitspreventie in samenwerking met Philips begin 1990 een proefproject was gestart waarin de effecten van anti-inbraakverlichting op het inbraakrisico nader zouden worden geëvalueerd. Dit proefproject zou in Amsterdam gaan lopen, maar werd voortijdig stopgezet.

Reacties van inbrekers op preventie

Aan de daders is gevraagd wat de meeste inbrekers (volgens hen) gaan doen als steeds meer huizen zwaar beveiligd worden.

Tabel 34: Reacties bij meer preventie

	Aantal respondenten (n = 103)	
	abs.	%
Blijven zoeken naar minder beveiligde huizen	31	30
Andere, zwaardere technieken	27	26
Overstappen naar ander delict	25	24
Overstappen naar ander(e) object(en)	12	12
Stoppen	4	4
Geen verandering	1	1
Anders (meerdere antwoorden)	3	3
Totaal	103	100

Meer preventie leidt (volgens de daders) vooral tot verplaatsing. Tweederde van de daders geeft een antwoord dat valt onder verplaatsingseffecten. Verplaatsing naar andere panden (30%), verplaatsing naar andersoortige delicten (36%) waaronder andere vormen van inbraak. Een kwart van de daders (26%) denkt dat inbrekers zelf zwaardere inbraaktechnieken gaan gebruiken. Slechts 4% verwacht dat het inbrekers van criminele activiteiten afhelpt.

5.3 Samenvatting en conclusies

Ramen, deuren en bovenlichten aan de achterzijde vormen volgens de daders de zwakste plekken van een woning. Deze gegevens komen voor een belangrijk deel overeen met de wijze waarop de daders bij voorkeur binnenkomen in een woning. Dit pleit ervoor om preventie met meer nadruk op de achtergevel te richten, uiteraard zonder de voorgevel te verwaarlozen. We brengen hierbij de eerder genoemde uitkomst in herinnering dat de respondenten het liefst inbreken in hoekwoningen en vrijstaande woningen. Daar zijn de risico's - en met name aan de achterzijde - dus het grootst.

De geïnterviewde inbrekers noemen zelf als de meest effectieve maatregelen een alarmsysteem, een waakhond en zwaar hang- en sluitwerk.

Continu brandende buitenverlichting heeft een beperkte preventieve werking. Een kwart van de daders laat zich hierdoor weerhouden. De werking van schrikverlichting blijkt iets gunstiger te zijn: 43% van de respondenten laat zich hierdoor afschrikken en ziet af van inbraak in het betreffende pand.

De daders voorspellen dat meer preventie door bewoners de criminaliteit nauwelijks in gunstige zin beïnvloedt. Er zal vooral sprake zijn van verplaatsing naar andere woningen, andere typen gebouwen c.q. auto's en andersoortige delicten.

Eerder al werd er geconstateerd dat er sprake is van een verplaatsingseffect: wanneer pogingen om in een pand in te breken mislukken, gaat een meerderheid van de geïnterviewden op zoek naar een ander pand. Vanuit het perspectief van preventie betekent dit dat er een (zeer) grootschalige en integrale benadering vereist is, waarbij zowel grote gebieden als meerdere delicten tegelijk aangepakt worden. Anders lijkt preventie meer op het opjagen van daders van pand naar pand, of van delict naar delict.

6 Preventieve aanbevelingen

6.1 Algemeen

Voorafgaand aan de opsomming van preventieve aanbevelingen ter voorkoming van inbraak worden enkele **conclusies** ten aanzien van preventie weergegeven.

- Het daderonderzoek heeft aangetoond dat de inbrekers doelbewust te werk gaan en niet snel afhaken. Preventieve maatregelen op het niveau van een individueel pand zullen een verplaatsingseffect teweeg brengen naar een ander pand of naar een ander delict. In feite is daarmee het gegeven blootgelegd dat delictgerichte (techno)preventieve maatregelen slechts symptoombestrijding betekenen. Intensivering van dadergerichte preventie is dus pure noodzaak.
Dit is overigens geen eenvoudige opgave. De geïnterviewde inbrekers geven zelf aan dat de hulpverlenende instanties in hun zorg te kort schieten, maar zelfs als deze zorg geïntensiveerd kan worden (financieel haalbaar), is het nog de vraag of het effecten zal sorteren.
- Er is sprake van een veelheid van problemen bij daders (werkloosheid, verslaving, schulden, ontbreken van een vaste relatie met een partner). Dadergerichte preventie in een vroegtijdig stadium, behoeft daarom een grote prioriteit teneinde te voorkomen dat daders in een situatie verzeild raken die als onomkeerbaar wordt ervaren. In het stadium vóór de eerste inbraak is de moeilijk te doorbreken financiële afhankelijkheid van het delict nog niet zo sterk aanwezig.
- Verder dient een preventieve aanpak zoveel mogelijk gericht te zijn op de sociale groep waarin de potentiële daders verkeren, aangezien de invloed van de vrienden- en kennissenkring van essentieel belang is bij de beslissing om voor het eerst te gaan inbreken.
- Een delictgerichte preventieve aanpak dient grootschalig te zijn op het niveau van een gehele buurt en gericht op meerdere delicten, teneinde zoveel mogelijk te kunnen inspelen op verplaatsingseffecten.
- Inbraakgerichte preventieve maatregelen dienen gekenmerkt te worden door een integrale aanpak waarbij aan sociale controle, zichtbaarheid en aan bemoeilijken van de toegankelijkheid aandacht wordt besteed. Vooral van de maatregelen die gericht zijn op de factor 'pakkans' mag worden verwacht dat ze effectief zijn.
- Bouwkundige en technopreventieve maatregelen bij een individueel pand moeten gericht zijn op het gehele pand omdat een pand net zo 'sterk' is als de zwakste schakel.
- Het aanbrengen van preventieve maatregelen aan panden is maatwerk. Hierbij moet rekening gehouden worden met het inbraakrisico van een type pand, teneinde een overdaad aan maatregelen te voorkomen.

Onderstaand wordt eerst een aantal aanbevelingen geformuleerd die als bouwstenen kunnen dienen voor een te ontwikkelen dadergericht preventief beleid. Daarna volgen in 6.3 de inbraakgerichte preventieve aanbevelingen. Beide soorten aanbevelingen zijn geformuleerd op basis van een confrontatie van onderzoeksgegevens en ervaringskennis van de leden van de begeleidingscommissie van het MO-onderzoek.

6.2 Dadergerichte aanbevelingen

- 1 Er dient in een vroeg stadium van delinquentie te worden ingegrepen door ook op kleiner vergrijpen (fietsdiefstal, winkeldiefstal) (weer) sancties te stellen, zodat grenzen aangescherpt worden.
- 2 Hardnekkige recidivisten van lichte vergrijpen (zoals winkeldiefstal en fietsdiefstal) dienen extra aandacht te krijgen, binnen een integrale benadering van onderwijs, opbouwwerk, politie, ten einde afglijden naar een zwaarder delict te voorkomen.
- 3 Met de HALT-aanpak (inzake vandalisme) zijn positieve ervaringen opgedaan, wat betreft de kans op recidive. Een uitbreiding van de HALT-aanpak naar andere delicten dient overwogen te worden.
- 4 Een meer algemenere aanbeveling heeft betrekking op het stimuleren van de binding van jongeren met de samenleving. Jongeren dienen daarom zo lang mogelijk in het onderwijs gehouden te worden via het versterken van individuele aandacht (denk hierbij bijvoorbeeld aan spijbelopvang).
- 5 Het aangrijpingspunt voor preventieve actie dient bij voorkeur te liggen op groepsniveau. Het is daarom aan te bevelen om binnen politiekorpsen tienerteams op te zetten: politie in burger mengt zich onder (potentieel) delinquente jongeren in hun vaste trefpunten (buurthuis bijvoorbeeld) om elkaar te leren kennen. Hiermee is onder andere in Amsterdam en in Rotterdam al ervaring opgedaan.
- 6 Omdat er een cruciale invloed uitgaat van de vriendenkring bij de beslissing om voor het eerst in te breken, dient de hulpverlening vaker de mogelijkheden af te tasten dat een (potentiële) inbreker tijdelijk zijn bestaande omgeving verlaat.
- 7 Onderwijzers, artsen, buurthuiswerkers en dergelijke dienen bij een preventieve dadergerichte aanpak beschouwd te worden als sleutelfiguren. Mensen in een dergelijke positie dienen daarom periodiek geïnterviewd te worden om te weten te komen wie daders zijn, dan wel afglijden in die richting. Wellicht kan de recherche op experimentele basis, deze (potentiële) daders waarschuwen met als doel de boodschap over te brengen: we kennen je en houden je in de gaten.
- 8 Een groot gedeelte van de behoefte aan geld is terug te voeren op verslavingskosten. Hier vloeien de volgende aanbevelingen uit voort.
 - Wet vergunningenstelsel voor gokkasten dient beperkt te worden.
 - Er dienen afkickprojecten voor drugverslaafden opgezet te worden, waarbij het afkicken ondersteund wordt door faciliteiten als huisvesting en werk en voorwaardelijke justitiële afhandeling.
 - Er dient onderzoek gedaan te worden naar factoren die bepalend zijn voor het **welslagen** van afkicken en afkickprogramma's (ook op langere termijn).

- 9 Zowel ouders als een eventuele partner zijn in drie van de tien gevallen niet op de hoogte van de inbraakactiviteiten van een dader. In dergelijke gevallen, waarin daders hun levenswandel voor de directe omgeving verborgen houden, dient overwogen te worden deze privacy te doorbreken en de directe omgeving te informeren.
- 10 Het werkloosheidscijfer onder de daders is zeer hoog. Anderzijds geloven acht van de tien daders dat vast werk hen zou helpen om te stoppen met inbraak. Bovendien staat men niet op voorhand negatief ten opzichte van legaal werk. Als we bezien wat de geïnterviewde daders te bieden hebben op de arbeidsmarkt, dan blijkt de werkervaring overwegend in de bouwvak, de metaal en/of de horeca te liggen. Het merendeel van de respondenten heeft (alle baantjes optellend) meer dan vijf jaar werkervaring. Het verdient aanbeveling om bij een preventieve aanpak sterk de nadruk te leggen op het creëren van werk. Deze maatregel dient gecombineerd te worden met ondersteunende activiteiten zoals afkickbegeleiding en het weghalen daders uit hun oude omgeving.
- 11 Activiteiten van reclassering en andere hulpverlenende instanties bij pogingen om te stoppen met inbraak, zijn vaak niet goed bevallen. De meest geuite klachten zijn: 'ze doen te weinig voor je', 'ze steken er te weinig tijd in' en 'ze spreken een andere taal'. Sommige daders erkennen anderzijds dat ze zelf niet willen stoppen. Hieruit volgen twee aanbevelingen.
- Aan de reclassering zou voorgesteld moeten worden een hardere benadering te kiezen, waarbij de inspanningen concreter en meer gedifferentieerd (alleen gericht op degenen die echt willen stoppen) zijn.
 - De kennis die bij de reclassering aanwezig is, zou beter benut kunnen worden. Via onderzoek zou achterhaald kunnen worden welke groep daders erin slaagt om definitief te stoppen en waardoor dit wordt bewerkstelligd. (Wat zijn succesfactoren).
- 12 Er bestaat - zij het bij een minderheid - een neiging om een overstap naar zwaardere delicten, met name overval, te overwegen. Er dient verder onderzoek gedaan te worden naar de vraag onder welke voorwaarden de overstap naar een zwaarder delict gemaakt wordt.

6.3 Inbraakgerichte aanbevelingen

Onderstaand volgen de inbraakgerichte preventieve aanbevelingen.

1 Tijdstip

Tweederde van de daders gaat uitsluitend of bij voorkeur in het donker inbreken. De pakkans is het doorslaggevende criterium bij deze voorkeur. Gegeven de voorkeur voor inbreken in het donker staan de volgende algemene preventieve mogelijkheden open:

- het pand bewoond laten lijken (bij schemering de binnenverlichting en vooral de TV aan laten gaan);
- het verlichtingsniveau verhogen in combinatie met het verhogen van de zichtbaarheid en effectieve controle met name op kwetsbare plaatsen (achterzijde). Essentieel is dat het hierbij gaat om een combinatie (licht, zicht, controle) waarbij elke schakel even essentieel is.

2 Keuze woonplaats

De helft van de daders (54%) opereert het liefst in de eigen woonplaats omdat men daar de weg kent en met korte afstanden te maken heeft.

Bijna de helft van de daders (41%) gaat te voet op inbrekerspad. Als men met de auto gaat dan wordt meestal een eind verderop geparkeerd.

De voorkeur voor de eigen woonplaats leidt tot de volgende preventieve tips:

- dadergerichte maatregelen moeten op de eigen woonplaats gericht worden;
- de politie zou wellicht meer energie kunnen besteden aan het leren kennen van daders, omdat deze immers in het werkgebied van de politie wonen.

3 Keuze buurt

Buurtkenmerken die een verhoogde kans op inbraak geven zijn:

- rijk aanzien;
- makkelijk te kraken huizen;
- makkelijk te bereiken en te ontvluchten;
- stille buurt;
- een buurt die eenmaal bekend is bij de daders (vooral verslaafde daders komen graag (terug) in een buurt die ze kennen).

Hierop aansluitend wordt uit preventief oogpunt aanbevolen:

- buit uit het zicht te plaatsen;
- sociale controle te verhogen en politie aan burgers laten terugmelden wat met hun melding is gedaan;
- zwaarder hang- en sluitwerk aan voor- en vooral achtergevel om 'kraakbaarheid' te bemoeilijken;
- doorgang bij stegen, achterpaden en dergelijke belemmeren, zodat ze onaantrekkelijk worden als aan- en afvoeroute.
- signalement van verslaafde daders die betrappt zijn bekend maken binnen het betreffende politiedistrict, wijkteam en dergelijke.

4 Woningtype

De meeste respondenten hebben een voorkeur voor bepaalde woningtypen. Om te beginnen zijn eengezinswoningen populairder dan meergezinswoningen.

Vervolgens heeft men binnen de categorie eengezinswoningen een voorkeur voor vrijstaande woningen en hoekwoningen. Als argument voor deze preferentie wordt het rustig en ongezien kunnen werken genoemd en de aanwezigheid van een goede vluchtweg (achterom).

Hieruit volgt een aantal aanbevelingen.

- Opdrachtgevers voor woningbouw, stedenbouwkundigen en architecten zouden via ontwerp en lay-out moeten proberen te voorkomen dat inbrekers 'rustig en ongezien kunnen werken'.
- Vooral bij hoekwoningen wordt geadviseerd om de aanwezige 'achteromweg' (brandgang) afsluitbaar te maken met een hek of deur.
- Bij vrijstaande woningen kan worden geadviseerd om een alarminstallatie aan te laten brengen.

Ten aanzien van flat- en bovenwoningen bestaat bij vier van de tien geïnterviewde daders een uitgesproken afkeer om er te gaan inbreken. Dit heeft vooral met de slechte vluchtmogelijkheid te maken.

Hieraan knopen we de aanbeveling vast om aan deskundigen (met name architecten) het vraagstuk voor te leggen hoe deze fleteigenschappen in laagbouw geïntegreerd kunnen worden.

5 Keuze pand

Bij de uiteindelijke keuze van een pand voor inbraak let de dader op de volgende zaken:

- binnenverlichting uit (slapende/afwezige bewoners);
- duur uitziend interieur;
- geen hond aanwezig.

Hierop aansluitend zien we de volgende preventieve mogelijkheden:

- 'doen alsof je thuis bent': gordijnen dicht, binnenverlichting en vooral TV aan laten gaan;
- buit niet in het zicht plaatsen;
- bij vakantie buit zo mogelijk in kluis of bij bekenden onderbrengen.

6 Benaderde gevel

In de meeste gevallen proberen de geïnterviewde daders via de achtergevel een woning binnen te dringen (P.V.-onderzoek: 73% van alle inbraken). De favoriete toegangswegen zijn deur en raam. Deuren en ramen aan de achterzijde van een woning worden door de helft van de respondenten als de zwakste plekken aangemerkt.

Dit dient integraal aangepakt te worden. Zwaarder hang- en sluitwerk aan de achtergevel in combinatie met verhoging van de zichtbaarheid voor derden (detectie-)verlichting, verhoging van de sociale controle en het bemoeilijken van de bereikbaarheid van de achtergevel (bijvoorbeeld afsluiten van brandgangen) lijken veelbelovend. Verder zou ook aan voorlichting van bewoners gedacht moeten worden om het belang van beveiliging van de achtergevel duidelijk te maken. Tenslotte dienen ook de bouwwereld, architecten en mensen die zich met technopreventie bezig houden op de hoogte gebracht worden van een en ander zodat men dit in (ver)nieuwbouwplannen kan betrekken.

7 Werkwijze

De meest gebruikte werkwijzen zijn terugwrikken van de slotschoot van een deurslot en openwrikken van de sluitnaad van een raam. Als inbraakgereedschap gebruikt driekwart van de geïnterviewde daders één of twee schroevendraaiers.

Hierop valt te reageren door zwaarder hang- en sluitwerk aan te brengen dat bestand is tegen deze (eenvoudige) technieken. Dit betekent dat er meer aandacht besteed moet worden aan de sluitkom van een slot. Een stalen sluitkom maakt het nagenoeg onmogelijk dat de slotschoot wordt teruggewrikt.

8 Mislukking en hernieuwde pogingen

Wanneer de eerste inbraakpoging mislukt, haakt één op de drie daders af bij het betreffende pand. De overigen proberen een andere werkwijze of een andere plek bij hetzelfde pand.

Hieruit volgt een tweetal aanbevelingen.

- Het beveiligingsniveau van panden moet verhoogd worden; uitgaande van het gegeven dat een pand zo sterk is als de zwakste schakel;
- Er dienen hogere normen gesteld te worden bij nieuwbouw, bijvoorbeeld een prestatie-eis dat hang- en sluitwerk tenminste tien minuten inbraakbestendig moet zijn. Hierbij wordt aangetekend dat deze normen voor een bepaald onderdeel (slot, deur en dergelijke) niet los moeten staan van andere onderdelen of materialen. Het pand moet integraal aan bepaalde eisen voldoen. Om te voorkomen dat hiermee het niet-beveiligde buurpand doelwit van inbraken wordt, zou ook een buurt als geheel aan normen moeten voldoen (met name bij nieuwbouw).

Wanneer het ook na herhaalde pogingen niet lukt om binnen te dringen in een pand, gaan drie van de vijf daders op zoek naar een ander pand. Hier is dus sprake van een verplaatsingseffect. Eén op de vijf daders haakt in zo'n geval juist helemaal af.

Dit leidt tot herhaling van de aanbeveling dat het beveiligingsniveau van complete buurten moet opgekrikt worden.

9 Verblijf in de woning

De grootste groep respondenten blijft niet langer dan tien minuten in een inbraakpand. Door de meesten wordt het hele pand doorzocht.

Dit leidt tot een tweetal aanbevelingen.

- Bemoeilijk het verzamelen van buit bijvoorbeeld door apparatuur aan de vloer, kast of een frame te verankeren, of door waardevolle kleinere voorwerpen (sieraden bijvoorbeeld) in een kluis te bewaren;
- Het is aan te bevelen dat in nieuwbouwwoningen een mogelijkheid gecreëerd wordt voor het bewaren van waardevolle goederen, bijvoorbeeld een kluisje van goede kwaliteit dat in beton gestort wordt.

10 Buit

De favoriete buit bestaat uit geld en cheques, doch als die niet voorhanden zijn, dan vormen audio- en video-apparatuur (vooral videorecorders) en sieraden eveneens gewilde goederen.

Via een algemene voorlichtingscampagne dient erop gewezen te worden welke goederen diefstalgevoelig zijn en wat men kan doen om diefstal te voorkomen (geen grote hoeveelheden geld in huis bewaren, sieraden in een kluisje bewaren en audio- en video-apparatuur ergens aan vast maken).

11 Aanwezigheid bewoners

Bijna driekwart (70%) van de daders heeft nog nooit ingebroken terwijl men wist of vermoedde dat er bewoners thuis waren. Dit betekent dat de vermoedelijke aanwezigheid van bewoners beschouwd kan worden als een effectief preventiemiddel.

Of bewoners thuis zijn wordt meestal gecontroleerd door aan te bellen of te observeren.

De volgende maatregelen zijn aan te bevelen.

- Aan bewoners bekend maken dat wanneer er 's avonds aangebeld wordt door iemand met een verdacht verhaal of er blijkt niemand aan de deur te staan, dan is dat de moeite waard om te melden bij de politie (voormits de politie hier ter plekke dan ook wel op kan inspelen via surveillance en terugmelden van de bevindingen aan bewoners).
- Voor de politie is het de moeite waard om serieus op dergelijke meldingen te reageren. Vooral verslaafde daders opereren graag in eenzelfde buurt (en plegen naar verhouding veel inbraken).
- Wat de (vermoedelijke) aanwezigheid van bewoners betreft, kan gewezen worden op de eerdergenoemde aanbevelingen hieromtrent (doen alsof je thuis bent, afspraken met burens of kennissen over opletten op je huis vanwege de verhoogde kans op inbraak).
- Men dient er rekening mee te houden dat daders observeren of bewoners thuis zijn. Dit betekent dat een enkele lamp die op een bepaalde tijd aangaat in de huiskamer meestal onvoldoende is om aanwezigheid te suggereren.
- Verder is het aan te bevelen aan bewoners om - voor wanneer ze echt thuis zijn - telefoon op hun slaapkamer te nemen, zodat de politie gewaarschuwd kan worden;

Bij een onverhoedse confrontatie met bewoners slaan de meeste daders direct op de vlucht.

Dit leidt tot de volgende aanbeveling.

- Wijs bewoners erop dat ze hierop kunnen inspelen door te laten merken dat ze er zijn als ze vermoeden dat er ingebroken wordt in hun huis. Dit kan bijvoorbeeld door lawaai te maken;

12 Effectieve preventie volgens daders

Volgens de geïnterviewde daders is er een drietal effectieve beveiligingsmaatregelen, te weten:

- een alarminstallatie;
- de (vermoedelijke) aanwezigheid van een hond;
- zwaar hang- en sluitwerk.

Er volgen drie preventieve aanbevelingen.

- Weliswaar kan men bewoners adviseren alarminstallaties aan te brengen, doch niet zonder een organisatie in te stellen die op alarm reageert. De verwachting is dat de politie binnen afzienbare tijd na een zeker aantal valse alarmeringen niet meer zal reageren op het afgaan van een alarm. De aanschaf van alarm moet gecombineerd worden met algehele verhoging van het beveiligingsniveau van een pand.
- Er zouden kwaliteitsnormen voor alarminstallaties opgesteld moeten worden (bijvoorbeeld door diezelfde organisatie).
- Zwaarder hang- en sluitwerk (inclusief sluitkom) aan voor- en vooral achtergevel om 'kraakbaarheid' te bemoeilijken.

Continu brandende buitenverlichting heeft een gering preventief effect.

Schrikverlichting blijkt voor vier van de tien daders afschrikwekkend te werken. Aan bewoners kan (afhankelijk van het inbraakrisico en van mogelijkheden tot andere preventieve maatregelen) geadviseerd worden detectieverlichting aan te brengen, vooral aan de achterzijde; dit dient geïntegreerd te worden met andere maatregelen zoals verhoging van de sociale controle, bemoeilijken van de bereikbaarheid van een pand of gevel, zwaarder hang- en sluitwerk en dergelijke.

13 Heling

De helft van de geïnterviewde daders neemt doorgaans alleen zaken mee die makkelijk te verkopen zijn en weet tevoren al aan wie men de buit gaat verkopen. Bijna alle daders willen snel van hun buit af. Bijna de helft van de respondenten heeft weleens gestolen goed aan officiële opkopers aangeboden ondanks de registratieplicht die deze opkopers kennen.

Het verdient aanbeveling dat de politie meer aandacht besteed aan helingbestrijding. Volgens Renooy (1991) omvat een gericht recherchebeleid onder meer de volgende elementen:

- doorvragen bij verhoor van verdachten;
- verzamelen van veel, ook op het eerste oog niet direct relevante informatie;
- verzamelen van "verklaringen-tegen-helers";
- het opzetten van een "verklaringen-tegen" bestand.

De naleving van de registratieplicht dient meer gecontroleerd te worden in het uiterste geval dienen sancties opgelegd te worden in de sfeer van het intrekken van vergunningen.

"Ten behoeve van de bestuurlijke aanpak moeten goede criteria vastgelegd worden over wanneer en op welke wijze opgetreden wordt en welke sancties gehanteerd worden" (Renooy, 1991).

Literatuur

- Angenent, H. - Medewerking aan enquêtes over niet-geregistreeerde criminaliteit. Tijdschrift voor Criminologie, nr. 6, 1984.
- Bennett, T. en R. Wright - Burglars on burglary; Prevention and the Offender. Gower, Aldershot, 1984.
- Bruinsma, G.J.N. - De methode van zelfrapportage van delicten. Tijdschrift voor Criminologie, nr. 6, 1984.
- Cornish, D.B. en R.V. Clarke - Rational approaches to crime. In: D.B.-Cornish en R.V. Clarke (red.) - The Reasoning Criminal; Rational Choice Perspectives on Offending. Springer Verlag (serie Research in Criminology), New York, 1986.
- Junger-Tas, J. en M. Kruissink - Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit: periode 1980-1988. WODC (reeks Onderzoek en Beleid), Gouda Quint, Arnhem, 1990.
- Korthals Altes, H.J. e.a. - Eind-rapportage Modus Operandi-onderzoek woninginbraken, deel A: onderzoeksresultaten. Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (reeks Beleidsvoorbereiding en onderzoek), Den Haag, 1989.
- Korthals Altes, H.J. e.a. - Eind-rapportage Modus Operandi-onderzoek woninginbraken, deel B: Handleiding. Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (reeks Beleidsvoorbereiding en onderzoek), Den Haag, 1989.
- Korthals Altes, H.J. e.a. - Eind-rapportage Modus Operandi-onderzoek woninginbraken, samenvatting. Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (reeks Beleidsvoorbereiding en onderzoek), Den Haag, 1989.
- Krainz, K.W. - Prävention von Hauseinbrüchen; Ergebnisse einer Täterbefragung, Bundeskriminalamt (BKA-Forschungsreihe), Wiesbaden, 1988.
- Landsheer, H. - Validering van Belsons zelfrapportageprocedure. Tijdschrift voor Criminologie, nr. 6, 1984.
- Rehm, J. en W. Servay - Wohnungseinbruch aus Sicht der Täter. Bundeskriminalamt (BKA - Forschungsreihe), Wiesbaden, 1989.
- Renooy, P.H. - Heling. Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven/Directie Criminaliteits Preventie, Den Haag 1991.
- Reppetto, T. - Residential Crime. Ballinger, Cambridge, 1974.
- Waller, I. en T. Okihiro - Burglary; The Victim and the Public. University of Toronto Press, Toronto, 1978.

Bijlage 1: Bruikbaarheid van kleinschalig daderonderzoek

1 Inleiding

Voorafgaand aan het in dit rapport beschreven daderonderzoek onder 106 respondenten, heeft er een rapportage plaatsgevonden op basis van 38 respondenten. De resultaten hiervan staan vermeld in 'Modus Operandi Woninginbraken, deel A: Onderzoeksverslag' (Korthals Altes, 1989).

In deze bijlage wordt nagegaan of en in hoeverre de resultaten van dit eerste, kleinschalige daderonderzoek op een aantal belangrijke variabelen afwijken van de resultaten van het tweede onderzoek onder 106 respondenten. Het doel hiervan is te bepalen of men met een kleinschalige opzet tot dezelfde conclusies kan komen als met een bredere opzet. Deze vraag is relevant met het oog op de voorgenomen uitvoering van daderonderzoek door politiefunctionarissen. Geplaagd door beperkingen in tijd en geld zullen zij zich in de praktijk veelal tot een kleinschalige opzet genoodzaakt zien.

Tevens kan zo worden nagegaan of de resultaten van dit eerste daderonderzoek al dan niet een ondersteuning geven aan de gevonden resultaten van het tweede daderonderzoek.

2 Vergelijking

De beide daderonderzoeken worden op zeventien variabelen vergeleken. We beginnen met de achtergrondkenmerken leeftijd en aantal gepleegde inbraken.

Tabel 1: Leeftijd

	(n = 38)		(n = 106)	
	abs.	%	abs.	%
18 jaar en jonger	8	21	16	15
19-25 jaar	21	55	51	48
ouder dan 25 jaar	9	24	39	37
Totaal	38	100	106	100

Hoewel de percentages verschillen (met name bij de groep ouder dan 25 jaar) is de rangorde van beide groepen in de twee onderzoeken gelijk: het grootst is de groep 19-25 jaar, daarna komt de groep ouder dan 25 jaar en tenslotte de groep van 18 jaar en jonger.

Tabel 2: Aantal gepleegde inbraken

	(n = 38)		(n = 101)	
	abs.	%	abs.	%
0-10	7	18	15	15
11-50	14	37	33	33
51-100	3	8	22	22
101-500	12	32	24	24
meer dan 500	2	5	7	7
Totaal	38	100	101	100

Als we de percentages met elkaar vergelijken zien we dat deze in grote lijnen overeenkomen. De verschillen zijn overal kleiner dan 10%, uitgezonderd de categorie 51-100 inbraken. De groepen die 51 tot en met 100 inbraken gepleegd hebben, verschillen nogal in omvang. Hierdoor pakken de rangordes niet hetzelfde uit.

Motieven

Is de rangorde van motieven voor de eerste inbraak in beide onderzoeken hetzelfde? Bij het kleinschalige onderzoek komt geld(gebrek) als motief op de eerste plaats, avontuur/kick op de tweede, op grote afstand daarna komt het motief 'erbij willen horen'. Bij het grotere onderzoek is het meest genoemde motief eveneens geldgebrek, daarna komt 'erbij willen horen' en op grote afstand volgt 'geen speciale reden'. Deze bevindingen komen dus niet helemaal overeen.

Keuzecriteria seizoen, dag en dagdeel

Ten aanzien van het seizoen waarin men het liefst inbreekt, komt in beide onderzoeken naar voren dat de meerderheid geen voorkeur heeft voor een bepaald seizoen en dat een ruime minderheid de winter of de herfst als voorkeur heeft. Met betrekking tot de dagen van de week stemmen beide onderzoeken overeen in de bevinding dat de grootste groepen respondenten hieromtrent geen speciale voorkeur hebben en dat bij degenen die wel een voorkeur hebben de vrijdag en zaterdag het vaakst genoemd worden. De dagdelen waaraan door de meerderheid van de respondenten de voorkeur gegeven wordt voor een inbraak, zijn in beide onderzoeken de avond en de nacht.

Keuzecriteria plaats, buurt, woningtype en pand

Wat de voorkeur voor binnen of buiten de eigen woonplaats opereren betreft, blijken beide voorkeuren in het kleinschalige onderzoek ongeveer even vaak voor te komen (37% respectievelijk 42%).

In het onderzoek met 106 respondenten komt dit verschil geprononceerder naar voren. Er zit bijna 30% verschil tussen degenen die het liefst in de eigen woonplaats opereren (54%) en degenen die het liefst buiten de eigen woonplaats inbreken (26%). Er is dus een duidelijke voorkeur voor inbreken in de eigen woonplaats.

We stuiten hier dus op een zwakte van kleinschalig onderzoek: wanneer twee antwoorden bijna even vaak genoemd worden, is niet met zekerheid te zeggen of de beide antwoorden eigenlijk gelijk zijn (het kleine verschil toeschrijvend aan toevalsfluctuaties) of duiden op een werkelijk verschil.

De (belangrijkste) redenen om in de eigen woonplaats in te breken, komen in beide onderzoeken overeen: omdat men er de weg het best kent en omdat men er het gemak van de korte afstand heeft.

Ook de voornaamste reden om bij voorkeur buiten de eigen woonplaats in te breken, is in beide onderzoeken gelijkluidend: er is minder kans op herkenning. Bij het selecteren van een buurt letten de respondenten in het kleinschalige onderzoek vooral op rijk uitziende huizen en op een gering aantal mensen op straat.

In het grotere onderzoek is de rangorde

- 1 rijk uitziende huizen;
- 2 makkelijk te kraken huizen;
- 3 makkelijk te bereiken en ontvluchten buurt;
- 4 weinig mensen op straat.

De rangordes verschillen dus van elkaar.

Wat betreft woningtypen heeft de overgrote meerderheid van de respondenten in het kleinschalige onderzoek een voorkeur voor eengezins- boven meer-gezinswoningen. In het grotere onderzoek is dat ook zo.

Binnen de eengezinswoningen blijkt men in beide onderzoeken de voorkeur te geven aan vrijstaande woningen en hoekwoningen.

Een afkeer blijkt men in beide onderzoeken te hebben van flat- en bovenwoningen; direct hierna komt in beide gevallen een groep respondenten die geen speciale afkeer erop na zegt te houden voor bepaalde woningtypen.

De factoren waar men bij afzonderlijke panden op selecteert zijn bij het kleine aantal respondenten: op de eerste plaats of de binnenverlichting uit is en (allemaal even vaak genoemd) aanwezigheid van een goede vluchtweg, afwezigheid van een hond en rijk uitziende inrichting.

Bij het grotere aantal respondenten let men er ook in de eerste plaats op of de binnenverlichting uit is maar deze eerste plaats wordt gedeeld met de rijk uitziende inrichting. Daarna noemt men de afwezigheid van honden; de vluchtweg komt pas op de vijfde plaats.

Duidelijk eruit springende bevindingen komen in beide onderzoeken meestal dus wel overeen, maar verder willen de resultaten toch nogal eens van elkaar verschillen. Soms is het alleen een volgordekwestie (men identificeert dezelfde factoren als belangrijk, maar welke factor op de tweede en welke op de derde plaats komt, is verschillend), soms ook worden er geheel andere factoren als belangrijk aangemerkt (zoals bij de laatste beschreven bevinding). Met deze voorlopige conclusie in het achterhoofd, gaan we over tot het vergelijken van de werkwijze.

Werkwijze

De meest benaderde zijde is in beide onderzoeken de achterzijde. Ramen en deuren vormen in beide gevallen de toegangswegen tot een pand die men als eerste uitprobeert.

Het terugwrikken van de slotschoot van een deur en het openwrikken van een raam springen er in beide onderzoeken als de favoriete modus operandi uit.

Dat hierbij meestal de schroevendraaier gebruikt wordt als gereedschap is ook in allebei de onderzoeken gevonden.

Als buit hebben beide groepen respondenten het liefst contant geld of cheques. Over de tweede, derde en vierde plaats verschillen de twee groepen van mening: de kleine groep noemt achtereenvolgens sieraden, tv/stereo-apparatuur en videorecorders. De grote groep noemt deze artikelen in een andere volgorde: videorecorders, sieraden, tv/stereo-apparatuur.

Preventie

Over de zwakste plekken van een woning waar preventie zich op zou moeten richten is men het in de twee groepen wel eens: dat zijn de deuren en de ramen aan de achterzijde.

Ook over de meest effectieve beveiligingsmaatregelen heerst er in beide onderzoeksgroepen in zoverre consensus dat de drie meest genoemde maatregelen dezelfde zijn, namelijk een alarm, een hond en zwaar hang- en sluitwerk. De volgorde van belangrijkheid komt echter niet overeen.

3 Conclusie

Wat kunnen we uit deze vergelijking nu concluderen over de bruikbaarheid van daderonderzoek met een beperkt aantal respondenten?

In verbazingwekkend veel gevallen komen de bevindingen van het onderzoek met 106 respondenten geheel of gedeeltelijk overeen met die van het onderzoek met 38 respondenten¹. Vooral als er grote verschillen zitten in de verdeling van de aantallen respondenten over de antwoordcategorieën van een bepaalde vraag, zijn de overeenkomsten groot. Als er echter niet veel verschillen zitten in deze verdeling, is in het kleinschalig onderzoek niet duidelijk of dit als verschillen moet worden opgevat of als toevalsfluctuaties.

Kleinschalig onderzoek differentieert dus niet zo goed.

Verder is opgevallen dat bij een bepaalde vraag meestal wel dezelfde antwoordcategorieën als de voornaamste worden aangemerkt in beide onderzoeken, maar dat de onderlinge rangorde vaak verschilt. Het meest genoemde antwoord is in beide gevallen vaak hetzelfde, maar de volgorde van de antwoorden op de tweede, derde etc. plaats niet. Dit betekent dus dat de bruikbaarheid van kleinschalig (dader)onderzoek beperkt is tot een grofmazig niveau. Het is dus zaak om het aantal antwoordcategorieën bij een vraag niet te verfijnen maar te beperken tot een grove indeling.

Resumerend kunnen we een daderonderzoek met weinig respondenten dus als bruikbaar beschouwen voor het identificeren van de voornaamste antwoorden. Vooral als er grote verschillen zijn tussen de antwoordcategorieën van een vraag, mag er vanuit gegaan worden dat dit de werkelijkheid even goed weergeeft als een onderzoek onder een groter aantal respondenten. Hoe belangrijk respondenten een bepaald antwoord vinden, kan echter niet geconcludeerd worden uit een kleinschalige opzet, evenmin als de onderlinge volgorde van een groter aantal antwoordcategorieën bij een vraag.

Wanneer bij het doen van kleinschalig onderzoek blijkt dat er slechts kleine verschillen zitten tussen de antwoordcategorieën van een vraag, kunnen er geen uitspraken hierop gebaseerd worden. In dat geval zal men toch voor (een opzet met) een groter aantal respondenten moeten kiezen.

¹ Zeker als men bedenkt dat beide onderzoeksgroepen enigszins verschilden in het aantal gepleegde inbraken, is dit opvallend. Wellicht zijn de vergeleken variabelen niet erg gevoelig voor de factor inbraakervaring.

Bijlage 2: Buitenlands daderonderzoek

1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort gezien wat de resultaten zijn van enkele buitenlandse daderonderzoeken. De resultaten worden toegespitst op dezelfde kenmerken als het voorgaande hoofdstuk behandeld zijn. Dus eerst voorbereiding van de inbraak, dan keuze van het tijdstip, etc.

De behandelde onderzoeken zijn²:

- Bennett & Wright, 1984;
- Krainz, 1988;
- Rehm & Servay, 1989.

2 Beschrijving methode en opzet

Van elk onderzoek wordt eerst een beschrijving gegeven van de gevolgde methode en opzet.

Bennett & Wright (1984)

Trevor Bennett en Richard Wright van de Cambridge University hebben 309 daders geïnterviewd met behulp van drie verschillende instrumenten. Bij 128 personen werd een semi-gestructureerde vragenlijst gebruikt, bij 51 personen een geheel gestructureerde lijst en bij 130 personen werden video- en fotobeelden (twee verschillende wijzen van aanbieden van foto's) ter beoordeling voorgelegd. De daders zijn systematisch geselecteerd uit penitentiaire inrichtingen in de zuidelijke helft van Engeland, met uitzondering van een vijfde deel van hen; zij hadden voorwaardelijke straffen en waren dus op vrije voeten. De selectiecriteria waren:

- alleen mannelijke daders;
- leeftijd boven 16 jaar;
- veroordeeld wegens inbraak;
- toestemming van de respondent.

Doel van het onderzoek was inzicht te krijgen in de wijze van waarnemen en beslissen van inbrekers. Met dit inzicht wilde men nagaan of de aannames die gehanteerd worden bij situationele criminaliteitspreventie³ juist zijn (1) en of de aannames die aan afschrikingsstrategieën⁴ ten grondslag liggen correct zijn (2). In het kader van de Modus Operandi onderzoeken is alleen het eerste subdoel relevant. De voornaamste bevindingen ten aanzien daarvan zijn, dat het plan om in te breken zelden (nl. in een vijfde van de gevallen) ingegeven wordt door een zich voordoende gelegenheid doch vaak door een specifieke factor (meestal 'geldgebrek' of 'invloed van anderen').

Aansluitend hierbij bleken de meeste inbraken enigermate gepland te zijn en zelden spontaan plaats te vinden. Er worden twee vormen van planmatig werken onderscheiden:

2 De lezer mist hier wellicht de publikatie van Cornish & Clarke (1986). Zij hebben hun theoretisch model echter niet op eigen empirisch onderzoek gebaseerd, doch op dat van anderen (onder meer Bennett & Wright).

3 Dat wil zeggen het wegnemen of voorkomen van gelegenheden tot inbraak onder het motto: 'de gelegenheid schept de inbreker'.

4 Denk hierbij aan zware straffen in het vooruitzicht stellen in de wet, en dergelijke middelen.

- een vorm waarbij de beslissing om te gaan inbreken wordt **gestimuleerd** door de ontdekking van een gelegenheid, maar waarbij de feitelijke inbraak pas enige tijd later plaatsvindt (opportunistic-planned style);
- een vorm waarbij de beslissing om te gaan inbreken **op zichzelf staat** en vervolgens op zoek gegaan wordt naar een geschikt inbraakobject; wanneer dit gevonden is wordt pas enige tijd later daadwerkelijk ingebroken (search-planned style).

Er wordt geconcludeerd dat op grond van analyses van hardop uitgesproken gedachtenprocessen van daders de theorie dat daders rationeel handelen en in vrijheid kiezen voor inbreken hier inderdaad opgaat. Hierbij wordt aangetekend dat het hier waarschijnlijk om beperkte rationaliteit (dat wil zeggen binnen zekere grenzen) gaat. Pas nadat de beslissing tot inbreken genomen is, wordt er rationeel en doelbewust te werk gegaan. Een andere belangrijke bevinding is dat de situationele factoren die inbrekers in hun besluitvorming betrekken te groeperen zijn in de door ons eerder geïntroduceerde drie categorieën: pakkans (risk), buit (reward) en toegankelijkheid van het pand (ease of entry).

Krainz (1988)

Klaus Krainz heeft in twee penitentiaire inrichtingen in Graz (Oostenrijk) 111 inbrekers geïnterviewd. Driekwart van de respondenten meldden zich vrijwillig aan, de overigen werden verzocht deel te nemen op grond van hun dossier.

Dataverzameling vond plaats met twee instrumenten:

- aan de hand van een gestructureerde vragenlijst;
- beoordeling van foto's van een tiental huizen (5 tot 7 foto's per huis).

De fotoronde vond een maand na de vragenlijstafname plaats.

Alle respondenten zijn van het mannelijk geslacht. Het merendeel (driekwart) is tussen 18 en 35 jaar oud. Doel van het onderzoek was inzicht te verschaffen in welke maatregelen preventief kunnen werken bij woninginbraak.

De belangrijkste bevindingen:

- als daders zichzelf mogen indelen, noemt 70% zich spontane inbreker en 30% planmatig werkende inbreker⁵;
- dader en slachtoffer kennen elkaar in 30% van de gevallen;
- de belangrijkste motieven voor de eerste inbraak zijn geldnood (27%), avontuur (18%), sociale status (11%), levensonderhoud (10%) en groepsdwang (9%); bij volgende inbraken overwegen de motieven geldnood en levensonderhoud;
- de voornaamste criteria bij de keuze van een inbraakobject zijn: het uiterlijk van een pand, aan-/afwezigheid van bewoners, burens (nabijheid, zicht en aanwezigheid hond), dekking rond het pand, betrappingsrisico algemeen;
- men probeert objecten te vermijden waarbij technische kennis, gereedschap of beschermende kleding nodig is en/of waarbij kosten of lawaai gemaakt moeten worden;
- bijna de helft breekt onder invloed van drugs in.

Rehm & Servay (1989)

Jürgen Rehm en Wolfgang Servay hebben in totaal 179 gedetineerde woninginbrekers geïnterviewd in diverse penitentiaire inrichtingen verspreid over West-Duitsland. Deelname aan het onderzoek geschiedde vrijwillig; wel werd een niet nader genoemde beloning verstrekt.

⁵ Bij Krainz is 'spontaan' synoniem voor 'zonder voorafgaande plannenmakerij'. Dit is dus niet hetzelfde als het meteen reageren op een zojuist ontdekte gelegenheid tot inbraak, zoals bij Bennett & Wright.

Aan 101 daders zijn standaardvragen met open antwoordmogelijkheid voorgelegd. Aan 78 andere daders zijn videobeelden van drie typen huizen (villa's, rijtjeshuizen, flats) vertoond die schriftelijk beoordeeld moesten worden op geschiktheid voor inbraak.

Alle respondenten zijn mannen. De gemiddelde leeftijd ligt op 25 jaar; de groep 18-30 jarigen is oververtegenwoordigd ten opzichte van de Duitse bevolking.

Doel van het onderzoek was het in kaart brengen van gelegenheden tot inbraak, die bewoners geven. Een ander doel was het krijgen van inzicht in de subjectieve schattingen die daders maken ten aanzien van inbraakobjecten om zo het inbraakrisico vast te stellen van woningen.

De belangrijkste bevindingen:

- de meeste daders plannen oppervlakkig en komen met geringe voorbereiding tot goede resultaten;
- speciale technische kennis is niet nodig;
- een kwart van de daders werkt onder invloed van alcohol of drugs;
- helers hebben een machtige positie;
- bij flats vindt men de moeite niet opwegen tegen de opbrengst, bij eengezinswoning net wel, en bij bungalows zeker.

3 Vergelijking van resultaten buitenlands onderzoek en M.O.-onderzoek

Achtergronden

Voor zover gegevens beschikbaar zijn, is eerst nagegaan in hoeverre de vier onderzoeksgroepen onderling vergelijkbaar zijn. Hiertoe zijn de groepen op een aantal kenmerken met elkaar vergeleken:

- gedetineerde en niet-gedeteneerde daders;
- aantal gepleegde inbraken;
- sekse;
- leeftijd;
- werkloosheid.

Vergelijking buitenlandse onderzoeken en M.O.-onderzoek op achtergrond-kenmerken

Gedetineerd/niet gedetineerd	Wel/niet gedetineerd
Bennett & Wright	viervijfde gedetineerd eenvijfde voorwaardelijk vrij
Krainz	gedetineerd
Rehm & Servay	gedetineerd
M.O.-onderzoek	viervijfde niet gedetineerd eenvijfde gedetineerd

Aantal gepleegde inbraken	Percentage daders dat minder dan 10 inbraken pleegde
Bennett & Wright	5%
Krainz	60%
Rehm & Servay	onbekend
M.O.-onderzoek	15%

Sexe

In alle onderzoeken gaat het om mannelijke daders.

Leeftijd

Bennett & Wright	35% beneden 21 jaar
Krainz	47% beneden 25 jaar
Rehm & Servay	50% beneden 25 jaar
M.O.-onderzoek	42% beneden 21 jaar

Werkloosheid	% werkloos
Bennett & Wright	onbekend
Krainz	38%
Rehm & Servay	36%
M.O.-onderzoek	75%

Opleiding	Percentage met alleen basis onderwijs
Bennett & Wright	43%
Krainz	33%
Rehm & Servay	60%
M.O.-onderzoek	60%

De belangrijkste conclusies zijn:

- Omdat gedetailleerde gegevens over kenmerken van de onderzoeksgroep nogal eens ontbreken (met name bij Bennett & Wright en Rehm & Servay) is slechts een globale vergelijking mogelijk.
- Het grootste verschil werd gevonden bij het aantal gepleegde inbraken. Bij Krainz pleegde 60% van de daders minder dan 10 inbraken, bij Bennett en Wright ligt dit percentage op 5%. De daders uit het M.O.-onderzoek komen het meest met de daders van Bennett en Wright overeen (15% pleegde minder dan 10 inbraken).
- De daders uit het M.O.-onderzoek onderscheiden zich door het hoge werkloosheidscijfer: 77% is werkloos tegenover nog geen 40% bij de andere onderzoeken. Het percentage met alleen lagere school ligt daarentegen zowel bij Rehm & Servay als bij het M.O.-onderzoek op 60%.⁶ Bij de andere onderzoeken liggen deze percentages iets lager (43% en 33%).

Conclusie ten aanzien van onderlinge vergelijkbaarheid: we moeten ons beperken tot de constatering dat de onderzoeksgroepen met name wat betreft inbraakervaring sterk van elkaar verschillen. In hoeverre dit van invloed is op de modus operandi is niet (precies) na te gaan. Het beperkt aantal controles dat in het M.O.-onderzoek werd uitgevoerd op de variabele 'aantal gepleegde inbraken' heeft echter geen significante effecten aan het licht gebracht.

Vorbereiding van de inbraak

Hierbij gaat het om de vraag in hoeverre inbrekers direct tot actie overgaan zodra zich een gelegenheid voordoet om in te breken. Bennett & Wright hebben op dit punt uitgebreid onderzoek gedaan. De gegevens uit de andere onderzoeken zijn hiermee echter niet goed vergelijkbaar.

Bennett & Wright melden dat daders zelden geheel spontaan ergens inbreken zodra een gelegenheid daarvoor wordt ontdekt. Het gros gaat enigermate planmatig te werk. Hieronder verstaan deze auteurs overigens, dat er tijd verloopt tussen het ontdekken van de gelegenheid en het daadwerkelijk inbreken. Vier-vijfde van de daders gaat op zoek naar een geschikt inbraakobject, een vijfde reageert (meteen of na een tijdsinterval) op een toevallig ontdekte gelegenheid. Krainz rapporteert dat 70% van de daders zichzelf als spontane inbreker classificeert, terwijl 30% zichzelf als planmatig werkende inbreker ziet. In de praktijk blijkt 54% echter altijd of meestal een plan te maken; de andere helft gaat zonder plan te werk. In hoeverre dat betekent dat men ook direct reageert op een gelegenheid om in te breken is onduidelijk.

Rehm & Servay hebben deze variabele niet onderzocht. Bij de door ons onderzochte daders geeft ongeveer een vijfde deel aan dat het plan om te gaan inbreken op straat ontstaat; dit zou dus kunnen betekenen dat men door een toevallig ontdekte gelegenheid op het idee gebracht wordt.

Er kunnen op dit punt geen conclusies getrokken worden.

Alleen of samen met anderen

Over alleen of samen met anderen inbreken, is bij Bennett & Wright niets onderzocht. Krainz meldt dat 40% van de daders altijd alleen inbreekt. Rehm & Servay vonden net als wij dat er ongeveer evenveel daders alleen als samen op het inbreekpad gaan. Uit het M.O.-onderzoek blijkt echter dat er ook een groep is die nu eens alleen en dan weer met anderen gaat inbreken (28%). Wat

⁶ Bij Bennett & Wright is het werkloosheidscijfer onbekend.

betreft de verdeling alleen of niet alleen komen de onderzoeken echter aardig overeen.

Gereedschap en vervoermiddel

Hulpmiddelen die men meeneemt zijn handschoenen (Rehm & Servay: 64%; Krainz: 83%; M.O.-onderzoek 50%), gereedschap (Krainz: 80%; M.O.-onderzoek: 88%).

Als vervoermiddel worden de auto (Krainz: 50%; M.O.-onderzoek: 40%) en de benenwagen (Krainz: 27%; M.O.-onderzoek: 41%) het meest gebruikt. De daders uit het M.O.-onderzoek gaan dus naar verhouding wat vaker te voet en zonder handschoenen te werk.

Keuze van het tijdstip van inbraak

Naar het geprefereerde seizoen is in geen van de buitenlandse onderzoeken gevraagd. De dag maakt bij Krainz' onderzoek net als in ons onderzoek niets uit, bij de anderen is hier niet naar gevraagd.

Het voorkeurstijdstip is bij Krainz tussen 1.00 uur en 4.00 uur 's nachts.

Vanuit het M.O.-onderzoek is alleen bekend dat de voorkeur uitgaat naar de uren waarop het donker is. Bij Rehm & Servay is het voorkeurstijdstip voor flats overdag, terwijl het voor rijtjeshuizen en bungalows niet uitmaakt, zolang het maar niet de avond is want dan is iedereen thuis. In het M.O.-onderzoek geeft slechts circa 10% de voorkeur aan inbreken overdag. Rehm & Servay blijken dus af te wijken van Krainz en het M.O.-onderzoek wat betreft de voorkeur van deze daders om overdag in te breken.

Keuze plaats, buurt, pand

Een voorkeur voor inbreken binnen een straal van 15 km. rond de eigen woonplaats heeft bij Rehm & Servay de helft van de daders. Bij Bennett & Wright breekt de meerderheid buiten het eigen woongebied in. Van de door ons onderzochte daders opereert iets meer dan de helft liefst in de eigen woonplaats.

Over een voorkeur voor binnen of buiten de eigen woonbuurt inbreken wordt in geen van de buitenlandse onderzoeken melding gemaakt.

De favoriete woningtypen zijn:

- Krainz: doorsnee huizen, dure huizen en verwaarloosde huizen;
- Rehm & Servay: rijtjeshuizen;
- Bennett & Wright: vrijstaande huizen;
- M.O.-onderzoek: hoekhuizen en vrijstaande huizen.

De indeling van Krainz is niet vergelijkbaar met de indeling die in de andere onderzoeken wordt gehanteerd. Verder wijkt met name Rehm & Servay af met daders die een voorkeur hebben voor rijtjeshuizen.

Selectiecriteria voor buurten zijn bij Krainz: anonimiteit (zeer dun of zeer dicht bevolkt), buitenwijken van een stad; bij het M.O.-onderzoek: rijk aanzien, makkelijke kraakbaarheid en goede aan- en afvoerwegen. Deze criteria lijken niet erg met elkaar overeen te komen.

Voornaamste selectiecriteria voor panden zijn:

- Bennett & Wright: slechte zichtbaarheid (dekking, zicht van burens, achteringang zodat huis zelf dekking vormt) en afwezigheid van bewoners (auto voor de deur, licht aan binnen, alarm, hond);
- Krainz: uiterlijke welstand van het huis, afwezigheid van bewoners, dekking van het terrein, afwezigheid controle burens (nabijheid en zicht);
- Rehm & Servay: verwachte buit, onopvallende ligging van het huis;

- M.O.-onderzoek: afwezigheid van bewoners (binnenverlichting), een duur interieur en afwezigheid hond.

Wat opvalt is dat bij Rehm & Servay het criterium aanwezigheid bewoners ontbreekt terwijl bij Bennett & Wright het criterium buit afwezig is. Verder worden bij de buitenlandse onderzoeken steeds ook omgevingsfactoren genoemd die te maken hebben met zichtbaarheid, terwijl deze factoren bij het M.O.-onderzoek heel laag scoorden (zie tabel 19). Dit kan te maken hebben met de opbouw van de vragenlijst binnen het M.O.-onderzoek waarbij omgevingsfactoren al uitgebreid aan de orde zijn geweest (bijvoorbeeld bij keuze woningtype).

De meest benaderde zijde is de achterkant (Krainz, Bennett & Wright, M.O.-onderzoek).

Het liefst verschaft men zich net als in het M.O.-onderzoek toegang tot het pand via ramen en deuren, met name het kelderraam (Rehm & Servay, Krainz). In Nederland komt een kelderraam nauwelijks voor.

Werkwijze

Wat de werkwijze betreft, wordt de schroevendraaier het meest gebruikt (Rehm & Servay, M.O.-onderzoek). Het gereedschap wordt niet altijd meegenomen, soms wordt het gebruik gemaakt van reeds aanwezig gereedschap (Rehm & Servay).

Meer dan de helft van de respondenten van Bennett & Wright zou afhaken en naar huis gaan als het niet lukt om ergens in te breken; bij de door ons onderzochte daders gaat slechts een vijfde deel in dat geval naar huis. Wanneer blijkt dat speciale technische kennis vereist is, haakt de helft af; een tiende gaat het later nog eens proberen (Krainz).

Als men eenmaal binnen is, bekommert 62% zich om het voorbereiden van een vluchtweg (Krainz). In het M.O.-onderzoek zorgt 56% voor het maken van een vluchtweg. Tweederde (65%) van de daders doorzoekt het hele huis (Krainz); in het M.O.-onderzoek is dit 57%.

Het meest opmerkelijke verschil wat betreft de werkwijze tijdens en vlak na het binnendringen in het pand heeft betrekking op het afhaken bij mislukking. Bij Bennett & Wright (en in mindere mate bij Krainz) wordt gesuggereerd dat de helft van de daders naar huis gaat als het niet lukt om binnen te komen. Binnen het M.O.-onderzoek gaat 57% in ieder geval op zoek naar een ander pand, terwijl 23% zegt 'dat hangt er van af'.

De buit

Net als de daders uit het M.O.-onderzoek geven buitenlandse inbrekers de voorkeur aan contant geld of cheques (Krainz, Rehm & Servay). Daarna geven buitenlandse daders de voorkeur aan sieraden (Krainz, Rehm & Servay); in het M.O.-onderzoek wordt de tweede plaats gedeeld door sieraden en videorecorders. Op de derde plaats zien we bijzondere verschillen: de M.O.-gegevens melden hier T.V.- en Hifi-apparatuur, Krainz: munt- en postzegelverzamelingen, en in Duitsland (Rehm & Servay) komt eten en drinken op de derde plaats! Bij een onverwachte confrontatie met de bewoners vlucht driekwart van de daders (Krainz); volgens de M.O.-gegevens vlucht 88% (van de groep die dit wel eens heeft meegemaakt).

Heling

De buit wordt door de meerderheid van de daders zo snel mogelijk na de inbraak verkocht (M.O.-onderzoek, Krainz). De helft (Krainz) tot 60% (Rehm & Servay) van de daders verkoopt hun bemachtigde buit weleens via een heler.

In het M.O.-onderzoek weet tweederde tevoren al aan wie ze de buit gaan verkopen; het hoeft hier niet altijd om een reguliere heler te gaan. De belangrijkste criteria bij de keuze van een heler zijn het bieden van een goede prijs, en vertrouwen in de heler dat hij je niet verraadt (Rehm & Servay, M.O.-onderzoek).

4 Conclusie

Een gedegen vergelijking van de verschillende daderonderzoeken met de bedoeling om overeenkomsten, verschillen of aanvullingen te vinden op de door ons gevonden onderzoeksresultaten, is geen eenvoudige zaak.

We worden geconfronteerd met een aantal beperkingen.

- Gegevens die ontbreken.
- Onbekendheid met de precieze vraagstellingen en de wijze van codering van de antwoorden.
- Onbekendheid met de opbouw van de gehanteerde vragenlijsten.
- Het feit dat de diverse onderzoeken ieder vanuit een eigen perspectief en doelstelling zijn opgezet. Zo zijn de onderzoeksgegevens in het M.O.-onderzoek ontleend aan een bepaalde vaste opbouw van de vragen (volgens het inzoommodel).

Deze beperkingen hebben tot consequentie dat alleen zeer globale inhoudelijke conclusies zijn te trekken uit de onderlinge vergelijking.

- Overeenkomsten tussen de verschillende onderzoeken vonden we met name op het niveau van de werkwijze (voorkeur gevelzijde en gevelopening, gebruik schroevendraaier, voorbereiden vluchtweg, doorzoeken pand en (eerste) voorkeur voor geld en cheques). Verder lijken ook de globale gegevens over heling overeen te komen.
- De gegevens op het niveau van selectie van buurt en pand blijken in de eerste plaats moeilijk vergelijkbaar maar lijken ook nogal wat verschillen op te leveren.
- Enkele opvallende gevonden verschillen zijn verder:
 - de daders uit het M.O.-onderzoek gaan vaker te voet en zonder handschoenen te werk;
 - de daders bij Rehm & Servay lijken een voorkeur te hebben voor inbraak overdag;
 - de daders bij Bennett & Wright lijken vaker verder af te zien van inbraak en dus naar huis te gaan als het niet lukt om binnen te komen.

Bijlage 4: Houding ten opzichte van inbreken en legaal werk

		Aantal respondenten (n = 106)	
		abs	%
1	Inbreken is ook een vak: met de tijd wordt je vakkennis steeds groter.		
	1 zeer mee eens	33	31
	2 mee eens	44	41
	3 weet niet	3	3
	4 niet mee eens	21	20
	5 helemaal niet mee eens	5	5
Totaal		106	100
2	Hoe meer ervaring je krijgt, hoe minder vaak je hoeft in te breken.		
	1 zeer mee eens	11	10
	2 mee eens	28	26
	3 weet niet	7	7
	4 niet mee eens	45	43
	5 helemaal niet mee eens	15	14
Totaal		106	100
3	Legaal werk levert te weinig geld op.		
	1 zeer mee eens	12	11
	2 mee eens	26	25
	3 weet niet	8	7
	4 niet mee eens	57	54
	5 helemaal niet mee eens	3	3
Totaal		106	100
4	Het zijn alleen maar rot baantjes waarvoor ik in aanmerking kom.		
	1 zeer mee eens	16	15
	2 mee eens	22	21
	3 weet niet	8	8
	4 niet mee eens	50	47
	5 helemaal niet mee eens	10	9
Totaal		106	100

		Aantal respondenten (n = 106)	
		abs	%
5	Als je een strafblad hebt maak je helemaal geen kans meer op werk.		
	1 zeer mee eens	14	13
	2 mee eens	18	17
	3 weet niet	12	11
	4 niet mee eens	56	53
	5 helemaal niet mee eens	6	6
Totaal		106	100
6	Ik kan niet tegen bevelen, ik wil niet voor een baas werken.		
	1 zeer mee eens	6	6
	2 mee eens	21	20
	3 weet niet	8	7
	4 niet mee eens	58	55
	5 helemaal niet mee eens	13	12
Totaal		106	100
7	Ik kan het arbeidsritme niet opbrengen (ik heb moeite met vroeg opstaan/ lange werktijden).		
	1 zeer mee eens	3	3
	2 mee eens	15	14
	3 weet niet	5	5
	4 niet mee eens	58	55
	5 helemaal niet mee eens	25	24
Totaal		106	100
8	Ik sta er niet bij stil wat er met me gebeurt als ik gepakt wordt.		
	1 zeer mee eens	14	13
	2 mee eens	41	39
	3 weet niet	6	8
	4 niet mee eens	29	27
	5 helemaal niet mee eens	16	15
Totaal		106	100

		Aantal respondenten (n = 106)	
		abs	%
9	Ik zou best willen werken, maar het lukt me niet om aan de slag te komen.		
	1 zeer mee eens	11	10
	2 mee eens	32	30
	3 weet niet	10	9
	4 niet mee eens	41	40
	5 helemaal niet mee eens	11	10
	6 n.v.t.	1	1
Totaal		106	100
10	Jongens zoals ik hebben nooit een kans gehad, dus doen we het maar op onze eigen manier.		
	1 zeer mee eens	4	4
	2 mee eens	18	17
	3 weet niet	2	2
	4 niet mee eens	59	55
	5 helemaal niet mee eens	21	20
	6 n.v.t.	2	2
Totaal		106	100
11	Ik heb eigenlijk een hekel aan het inbreken zelf.		
	1 zeer mee eens	24	23
	2 mee eens	48	45
	3 weet niet	9	9
	4 niet mee eens	20	19
	5 helemaal niet mee eens	5	5
Totaal		106	100
12	Als je meer ervaring krijgt, ga je steeds vaker inbreken.		
	1 zeer mee eens	8	8
	2 mee eens	28	26
	3 weet niet	12	11
	4 niet mee eens	47	45
	5 helemaal niet mee eens	11	10
Totaal		106	100